

eman ta zabal zazu

Universidad
del País Vasco

Euskal Herriko
Unibertsitatea

Gizarte-Langintzarako sarrera

Julen Zabalo Bilbao

**EUSKARA ERREKTOREORDETZAREN SARE
ARGITALPENA**

Liburu honek UPV/EHUko Euskara Errektoreordetzaren dirulaguntza jaso du

GIZARTE-LANGINTZARAKO SARRERA

Julen Zabalo

Soziologia Saila

Euskal Herriko Unibertsitatea

AURKEZPENA	5
<u>I. GIZARTE-LANGINTZAREN SORRERA ETA BILAKAERA</u>	
<u>1. GIZARTE-EKINTZA HISTORIAN</u>	8
1.1. GIZARTE-EKINTZEN BILAKAERA	9
1.2. KARITATEA, FILANTROPIA ETA GIZARTE-LANGINTZA	10
1.3. GIZARTE-EKINTZAREN FASEAK HISTORIAN	12
<u>2. GIZARTE-LANGINTZAREN HASTAPENAK</u>	14
2.1. GIZARTE-LANGINTZAREN AURREKARIAK	14
2.1.1. JUAN LUIS VIVES	14
2.1.2. SAN BIZENTE PAULEKOA	18
2.2. GIZARTE-LANGINTZAREN SORRERAREN TESTUINGURUA	20
2.2.1. INDUSTRIALIZAZIOAREN ERAGINA	20
2.2.2. LANA, POBREZIA ETA GIZARTE-LAGUNTZA ULERTZEKO MODU BERRIAK	22
2.2.3. GIZARTE-LAGUNTZA ERATUA; EGILE BERRIAK	26
2.3. GIZARTE-LANGINTZAREN LEHENENGO PROPOSAMENAK: COSEN ILDOA	27
2.3.1. AURREKARI BAT: THOMAS CHALMERS	27
2.3.2. CHARITY ORGANIZATION SOCIETY	28
2.3.3. COSEN LANAREN BALORAZIOA	32
2.3.4. OCTAVIA HILL	32
2.3.5. MARY RICHMOND	36
2.4. GIZARTE-LANGINTZAREN LEHENENGO PROPOSAMENAK: <i>SETTLEMENTS</i> -EN ILDOA	39
2.4.1. <i>SETTLEMENTS</i> MUGIMENDUA ETA BARNETT SENAR-EMAZTEAK	39
2.4.2. JANE ADDAMS	42
<u>3. GIZARTE-LANGINTZAREN GARAPENA</u>	48
3.1. ZIENTIFIKOTASUNAREN BILA	48
3.2. ONGIZATE-ESTATUA	49
3.2.1. XIX. MENDEKO EREDUA: ESTATU LIBERALA	50
3.2.2. XX. MENDEKO EREDUA: ONGIZATE-ESTATUA	50
3.3. GIZARTE-LANGINTZAREN INSTITUZIONALIZAZIOA	54
3.4. ONGIZATE-ESTATUAREN KRISIA	55

3.5. GIZARTE-LANGINTZA EGOERA BERRI BATEAN	57
<u>II. GIZARTE-LANGINTZA ZIENTZIA GISA</u>	
4. GIZARTE-LANGINTZAREN OINARRI ZIENTIFIKOAK	63
4.1. GIZARTE-LANGINTZA ULERTZEKO ERA DESBERDINAK	63
4.1.1. GIZARTE-LANGINTZA ULERTZEKO FASEAK	63
4.1.2. GIZARTE-LANGINTZA ULERTZEKO MODUAK	65
4.2. GIZARTE-LANGINTZAN ERAGIN DUTEN ZIENTZIAK	66
4.3. GIZARTE-LANGINTZAN ERAGIN DUTEN TEORIA FILOSOFIKOAK	69
4.3.1. FUNTZIONALISMOA	69
4.3.2. MARXISMOA	69
4.3.3. TEORIA KONPRENTSIBOAK	70
4.4. GIZARTE-LANGINTZA ZIENTZIA BEZALA	73
4.4.1. GIZARTE-LANGINTZAREN IZAERA ZIENTIFIKOA	73
4.4.2. GIZARTE-LANGINTZAREN ESPEZIFIKOTASUNA	74
5. GIZARTE-LANGINTZAREN OBJEKTUA	78
5.1. GIZARTE-LANGINTZAREN OBJEKTUAREN INGURUAN	79
5.1.1. GIZARTE-LANGINTZAREN OBJEKTU BIKOITZA	80
5.1.2. GIZARTE-EZINEGONA ETA GIZARTE-LANGILEA	81
5.2. GIZARTE-ARAZOAK	81
5.2.1. BEHARRIZANAK	82
5.2.2. BALIABIDEAK	82
5.2.3. GIZARTE-ARAZOAK	83
5.3. GIZARTE-LANGINTZAREN HELBURUAK. BILAKAERA HISTORIKOA	86
5.4. HELBURUAK GIZARTE-LANGILEAREN JOKABIDEAN	86
5.5. GIZARTE-LANGINTZAREN BALIOAK	87
6. METODOA GIZARTE-LANGINTZAN	90
6.1. ZER DA METODOA	90
6.2. METODOAREN ARAZOAK GIZARTE-LANGINTZAN	91
6.3. METODOAREN FASEAK	92
6.4. ESKU-HARTZE MAILAK GIZARTE-LANGINTZAN	94

6.4.1. BANAKAKO ETA FAMILIAKO GIZARTE-LANGINTZA	94
6.4.2. TALDEKAKO GIZARTE-LANGINTZA	96
6.4.3. KOMUNITATEKO GIZARTE-LANGINTZA	97
6.4.4. OHIKO ESKU-HARTZEEN KRITIKA ETA ALTERNATIBAK: EREDU GENERALISTA	98
6.5. EREDUAK	101
6.5.1. EREDU FENOMENOLOGIKOA	101
6.5.2. GIZA KOMUNIKAZIOA	102
6.5.3. SISTEMEN TEORIA	102
6.5.4. GIZARTE SAREAK	103
6.5.5. FAMILIA KONSTELAZIOAK	104
6.5.6. KONSTRUKZIONISMOA	104

III. GIZARTE-LANGINTZAREN EGILEAK

<u>7. GIZARTE-LANGINTZAREN EGILEAK</u>	108
7.1. GIZARTE-LANGILEA	109
7.1.1. GIZARTE-LANGILEARI LOTURIKO KONTZEPTUAK	109
7.1.2. GIZARTE-LANGILEAREN FUNTZIOAK	111
7.1.3. GIZARTE-LANGILEAREN ETIKA	112
7.2. BESTE ERAGILE BATZUK	116
7.2.1. ADMINISTRAZIOKO TEKNIKOAK ETA ZUZENDARIAK	116
7.2.2. POLITIKOAK	117
7.2.3. BOLUNTARIOAK	118
7.2.4. GIZARTE-LANGILEAK ETA GIZARTE-MUGIMENDUAK	121
7.3. ERABILTZAILEAK	124
7.3.1. ERABILTZAILEARI LOTURIKO KONTZEPTUAK	125
7.3.2. ERABILTZAILE BEHARTSUA	125
7.3.3. ERABILTZAILEA KRISIAN	126

Gauerako aterpea

Bertolt Brecht, 1934

Kontatu didate New Yorken,
Broadway eta hogeita seigarren kaleen arteko kantoian,
negu gorrian
gizon batek gauero,
jendeari otoí eskatzen,
aterpea bilatzen duela
babesgabeentzat.

Mundua ez da era horretan aldatzen,
gizakien harremanak ez dira hobetzen,
zapalkuntza aroa ez da horrela laburtzen.
Baina pertsona batzuek gau batez ohea dute,
gau oso batez haizetik babesten dira,
eta jasan behar zuten elurra
kalean jausten da.

Pertsona batzuek gau batez ohea dute,
gau oso batez haizetik babesten dira,
eta jasan behar zuten elurra
kalean jausten da.

Baina mundua ez da era horretan aldatzen,
gizakien harremanak ez dira hobetzen,
zapalkuntza aroa ez da horrela laburtzen.

Aurkezpena

Gau baterako ohea ziurtatzea, jendeari otoika eskatuta eta biharkoa ziurtatu gabe, onargarria da, ala duintasuna beheratzen dio gizakiari? Eta bestalde, egunekoa konpontzen bada, zer ardura dio lortzeko moduari hainbeste erreparatzeak? Edo, zergatik ez baliatu gizakiek berez duten borondate ona arazo horiek, egunez egun, konpontzeko?

Beste gaietan gertatzen den bezala, ‘zer da gizarte langintza?’ galdera egiten dugunean, zalantzak eta eztabaidak gehiago dira ziur-ziurrean baieztatu daitezkeen kontuak baino. Baina zer besterik itxaron liteke giza edo gizarte-zientzia batetik? Gizakien arteko desberdintasunak eta jokamolde desberdinak onartzen baditugu, gizakiez ari den diziplina batetik zer besterik itxaron liteke, desberdintasuna baino?

Lan honetan, zalantzak eta eztabaidak agerrarazteari ere tarte handia eskaintzen zaio, eta irakurlearen ezerosotasunerako agian, zalantza eta eztabaida horiei ez zaie konponbiderik edo azken hitzik ematen. Nahikoa luke irakurleak zalantza eta eztabaidaren mamiaz jabetzearekin momentuz, benetako konponbidea edo azken hitza norberak landu eta ebatzi behar baitu, lan horrek urteak edo bizitza osoa eraman ahal badizkio ere.

‘Gizarte langintza zer den’ azaltzeko muga horiek aurretik ezagututa, ezagut ditzagun lan honen mugak. Izan ere, apunte itxurako testuliburua duzu hau, gehienbat gizarte-langintzako ikasleengan pentsatua sortu dena, beste batzuei on egin ahal dien arren. Bertan agertuko diren datuak, informazioak edo galderak ohikoak dira gizarte-langintzaren barruan, eta beste testuliburu batzuetan ere aurki daitezke.

Lana hiru zatitan banatzen da. Lehenengo zatian, gizarte langintzaren sorrera eta bilakaera aurkeztu nahi dira. Gizateriaren joan-etorrian izan diren laguntza formak aztertu, eta horiek denak gizarte-langintza izan ote diren pentsatu behar da lehenik; gizarte-laguntza, gizarte-ekintza eta gizarte-langintza bereiztu beharko dira horretarako. Ondoren, gizarte langintza zein testuinguru jakinetan sortzen den begiratu behar da, eta nola bilakatzen den gaur ezagutzen dugun zientzia izan arte, ongizate-estatuari loturik.

Bigarren zatian, gizarte-langintza zientzia gisa aztertu nahi da, eta horretarako, zientzia batek erantzun behar dituen galderak aurkezten dira: zer aztertzen duen, zerk bereizten duen beste zientzietatik, zer duen berezi, zelan jarduten duen, eta abar.

Hirugarren zatian, azkenik, gizarte-langintzaren inguruan nor mugitzen den ikusiko da: instituzioak, erabiltzaileak eta gizarte langileak eurak, noski, baina baita beste eragile asko ere, hala nola, politikariak edo boluntarioak.

Beste aldetik, eta lanaren egiturari loturik hau ere, ahalegina egin da gizarte-langintzaren bilakaeran eragin duten egileen testuak jasotzeko, egile horiek zer zioten (eta baita nola eta zein testuingurutan) ikusteko. Horrez gain, beste testu batzuk ere sartu dira, bai lehenago azaldutakoa indartzeko, eta bai azaldutakoaz gogoeta egiteko. Zenbaitetan irudi eta eskema osagarriak ere tartekatu dira, askotan eskema batek hamaika lerrotan azaldu nahi denak baino eraginkortasun handiagoa du eta. Gai bakoitzaren amaieran, azkenik, bibliografia-sail xumea ageri da. Alde batetik, gai horretan murgiltzeko oinarrizkotzat jo litekeen erreferentzia bakarra (inoiz bi) sartu da; horren ondoren, gaiaren hainbat ataletan sakontzeko beste erreferentzia batzuk. Gehiegi ez luzatzearen, hautaketa bat egin behar izan da, eta garrantzitsuak izan daitezkeen lanak kanpoan utzi. Halakoetan esan ohi denez, diren guztiak ez daude, baina dauden guztiak badira.

Aitorpenen arlora pasatuz, gorago esan dut lan honek irakasgairako apunte-egitura duela, eta hortaz, ezin aitortu banan-banan eta dagokion lekuan hartutako mailegu guztiak. Askotan ohiko informazioak dira, eta bereziak izan direnean, ahalegindu naiz egilearen izena agerrarazten. Irudiei dagokienez, besterik adierazten ez bada, neuk landuak dira. Testuen itzulpenei dagokienez, bestalde, batzuk nik neuk itzuliak dira, eta besteak, profesionalek. Horrez gain, testu osoa Euskal Herriko Unibertsitateko Euskara Zerbitzuak gainbegiratu eta txukundu du. Aitorpenekin amaitzeko, Loreto Sáez de Ugartek eta Ainhoa Berasaluzek, Gizarte-langintzako Eskolako irakasleak biak, hainbat aholku, iradokizun eta zehaztapen eskergarri egin didate.

I. GIZARTE-LANGINTZAREN SORRERA ETA BILAKAERA

1. Gizarte-ekintza historian

Gizakia berez ona edo gaiztoa den, eztabaida- eta gogoeta-iturri agortezina izan da historian zehar. Beste alde batetik, gizarte guztietan ageri da behartsuari edo ezinduari laguntzeko beharra, laguntza zergatik ematen den bestelako kontua bada ere: elkartasuna batzuetan, baina arazo larriagorik ez sortzeko tresna gisa ere askotan (herri matxinadak saihesteko, adibidez). Eztabaidak eztabaida, gabezia edo beharraren aurrean laguntza ematea bera modu positiboan baloratu behar da, laguntza hori era askotara eta ikuspuntu desberdinetatik egin izan bada ere. Laguntza ematea da, hain zuzen ere, gizarte-langintzaren abiapuntuetako bat, eta horren ondorioz, gizarte-langintzaren historia gizarteek historian zehar erabili dituzten **laguntza-formen kontaketa** da, neurri batean.

Baina laguntza zelan eta zergatik ematen den ere axola du. Modu desberdinean baloratu behar da elkartasun hutsez edo interes berekoiez emaniko laguntza, ondorioa praktikan berdina izan ahal izan den arren. Izan ere, orain arte laguntza emateaz aritu izan gara, **hartzen duenaren ikuspuntuari** erreparatu gabe. Haren ikuspuntua kontuan harturik, ordea, era batera edo bestera ematea modu desberdinean balora liteke, eta horrela egiten du gizarte-langintzak.

Gizarte langintza, hortaz, laguntza-forma historikoen kontaketa da, baina **zerbait zehatzagoa ere bada**, eta ez gizakiaren historia osoari loturik. Ez da agertzen gizarte guztietan. **Bereiztu** egin beharko dugu, beraz, **gizarte-langintza zentzu zabalean ulertua**, behartsuari ematen zaion laguntza –ekintza zaharra, ikusiko dugunez– **eta gizarte-langintza zentzu estuan ulertua**, ekintza modernoa, industrializazioari lotua. Bien artean bereizteak gizarte-langintza zer den hobeto atzematen lagunduko digu.

1.1. Gizarte-ekintzen bilakaera

Gizarte-langintzaren sorrera mendebaldeko Europako industrializazio-aroan kokatuko dugu, baina horrekin ez da agortzen behartsuari eman dakioken laguntza. Gizakiaren bilakaeran gertatu diren laguntza-formak asko izan dira, eta arrazoi desberdinek motibatuak, eta gizarte langintzaren aitzindari gisa uler ditzakegu. Laburrean bada ere, horien berri xumea emango dugu ondoren.

Komunitate primitiboetan ondare-komunitasuna zegoen (eta dago, gaur egun ere) eta hortaz, ezinduekiko laguntza era naturalean gertatzen zen. Denborarekin, ordea, diskriminazioan oinarritutako beste eraketa mota batzuk agertu ziren: ondare-komunitasuna ezabatu, eta produkzio-bideen jabetza pribatua agertu zen. Ondorioz, gizaki batzuk baliabiderik gabe geratu ziren, eta horietako batzuek laguntza eskatu behar izan zuten. Laguntza emateak, ordea, ez zuen arazoa osorik konpontzen, eta ordutik ari gara arazoari irtenbidea eman nahian.

Esan dezakegu, beraz, **Gizarte-Ekintza** mota bi daudela: **naturala**, gizakien arteko elkartasunean oinarritua, eta **selektiboa**, gizakiarekiko esplotazioan oinarritua. Azken hau da, noski, nagusi, eta azkeneko mendeotan gizakiaren ibilbidea markatu duena. Baina agerpide desberdinak hartu ditu espazioan eta denboran zehar.

Mesopotamian gizateriak aurrerapen nabariak egin zituen antolaketa mailan, eta aurrerapen horiek gizarte arloan ere agertu ziren. K.a. 1700. urtean, gordetzen den historiako lehenengo kodea idatzi zen, Hammurabi erregeak aginduta. **Hammurabiren Kodea** da, hain zuzen ere, behartsuari laguntza zor zaiola aitortzen duen idatzirik zaharrena. Gizaki libre eta esklaboen artean bereizi, eta bigarrenak gizakitzat jotzen ez ziren arren, justiziazko neurriak agertzen ziren esklaboen alde.

Antzinako Egipto, bestalde, nabarmendu egiten da gizabanakoari ematen zitzaion tratamenduagatik. Hala, **emakumeek** eskubide legal guztiak zituzten, gizonen adinakoak, eta justiziaren aurrean gizakien arteko berdintasuna aldarrikatzen zen. Baina, horrez gain, **estatuak** milaka lanpostu sortzen zituen **herrilanak** egiteko, eta era horretara, eta nahita edo nahi gabe, **gizarte-laguntzaren aurrekari** bat sortu zen. Horrekin batera, miserian zeudenei **laguntza** ematen zitzaien, eta **esklaboen eskubideak** ezagutu ziren.

Grezian oso **gizarte klasista** garatu zen, eta esklaboak zerbait naturalizat hartu ziren. Hala ere, gizaki librean artean behartsuarekiko laguntza praktikatzen zen, aberatsen, eta ez estatuaren, ardura gisa. Gainera, **ongintza sistema baten aztarnak** agertu ziren, besteak beste, zahar eta ezinduen mesedetan.

Erromako inperioan, Grezian bezala, gizarte klasista garatu zen, zeinetan esklabuak, emakumeak eta haurrak *paterfamilias* delakoaren agindupean baitzeuden. Hala ere, denborarekin hainbat aurrerakuntza gertatu zen, arlo teorikoan askotan. Horietako bat esklaboei zegokien: beren egoera juridikoa hobetu egin zen, eta nolabaiteko babes eskaini zitzaion.

Erljio handietan ere laguntzeko ardura hartu izan da. **Konfuzionismoan**, ongintza eta elkarrekikotasuna aldarrikatzen dira. **Islamean**, hurkoari laguntzea fededunaren betebeharretakoa bat da. **Juduen** liburu klasikoek pobre eta behartsuekiko elkartasuna agintzen dute modu erabatekoan. Ez hori bakarrik, justizia ere aldarrikatzen da, esklaboen baldintzak hobetuz, lege bidegabeak salatuz, eta abar.

Kristautasuna, juduen ildoak garaturik, **elkarrekiko maitasun eta karitatean** oinarritzen da: biak jotzen dira beharrezkotzat bizitza eternala irabazteko. Hasierako kristautasunean ondare komunitasuna aldarrikatzen zen, eta erabateko sostengua ematen zitzaion behartsuei; Elizak gero eta botere gehiago bereganatzen duenean, ordea, aldaketak egon ziren. Botere hori **Europako Erdi Aroan** agertu zen. Bizitza zaildu zen aro honetan, gizarte-laguntzak berebiziko lekua hartu zuen gizartean, **karitatearen** bidez.

1.2. Karitatea, filantropia eta gizarte-langintza

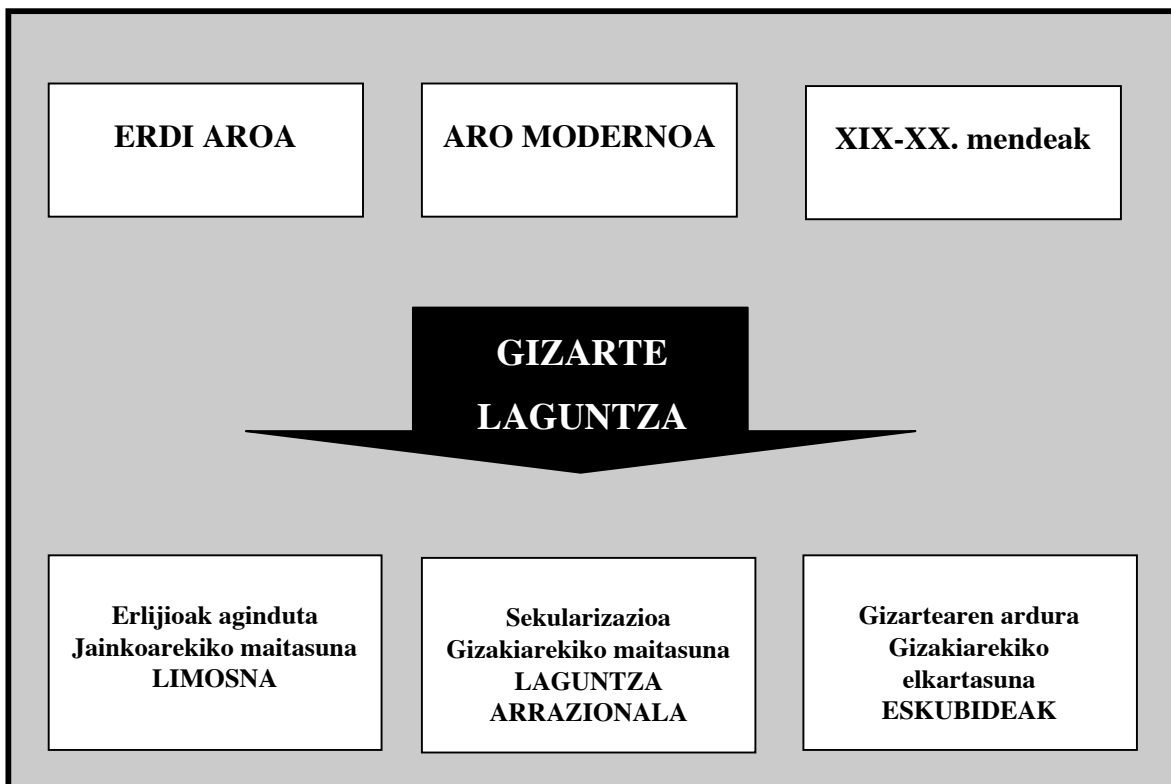
Karitate kontzeptua oso modu zabalean erabiltzen da gure gizartean, baina, izatez, kristautasunak landutako kontzeptua da, eta esangura zehatza du: Erdi Aroan eta Aro Modernoan Elizak babesgabeak behar bezalako laguntza ematea agintzen zuen. Horri **limosna** deritza: espirituaren betiko salbamena lortzeko bide bat zen, eta, hortaz, halabeharrez eman beharrekoa. Horrela ulerturik, limosna-emaile eta -hartzailearen arteko harremana murriztu egiten da, emailearen benetako helburua ez baita hartzaileaz arduratzea, baizik eta bere salbamen propioa lortzeko beharrezkoa zen tramite bat betetzea.

Emaile eta hartzailearen arteko harremanaren murrizketan pobrezia ulertzeko moduak ere eragiten du, izan ere, pobrezia gauza naturalizat hartzen baitzen garai honetan. Naturala da aberatsak eta pobreak egotea, Jainkoak hala erabaki du eta. Bakoitzak bere bidea egin behar du salbamena lortzeko: aberatsak berarentzat kalte ekonomikoa den limosna erabiltzen du; pobreak, berriz, berarentzat kalte espirituala den pobrezia eta limosna hartu behar izatearen beheramendua onartu behar ditu.

Europako Aro Modernotik aurrera, ordea, gizartea sekularizatzen hasi zen, eta karitateak utzi egin zion Elizaren monopolioa izateari. Pobrezia ez zen agertzen, dagoeneko, beti gauza natural gisara, baizik eta, batzuetan, gizakiaren alferkeriaren ondorio modura. Pobrezia arazo bihurtu zen, eta Estatua hasi zen laguntzeko beharra bere gain hartzen. Gizarte-laguntza arrazionalizatu egin zen.

Sekularizazio horrekin, karitate kristaua ere aldatu egin zen. Arrazoi moralistek lekua utzi zioten **filantropiari**, XVIII. mendetik aurrera, batez ere. Filantropia karitatearen ikuspegi arrazionalizatua da, baina bat egiten dute biek pertsonari laguntza hutsa eskaintzean, alegia: behartsu den pertsonari laguntzen zaio, beharrezana zergatik sortu den aztertu gabe.

1. irudia. Karitatea, filantropia eta gizarte-langintza

Mende horretan funtsezko aldaketa bat gertatu zen: **industrializazioak** gizarte aldaketa handiak eragin zituen eta, haren ondorioz, gizarte-laguntzarako ikuspegia ere aldarazi zuen. Ingalaterran lehenengo, industrializazioak desoreka handiak ekarri zituen, eta egoera hark laguntza eskaintzeko beharra sortu zuen zenbait aberatsen artean. Jainkoarekiko zerbitzu bezala ulertzen zen oraindik laguntza, baina garrantzitsuago bihurtu zen **gizakiarekiko maitasuna**. Aberatsak pobreaki laguntzen jarraitzen du, baina oraingo argudioak erabilia, ez delako zilegi gizaki batzuk aberastasunean bizitzea, besteak miseria gorrian dauden bitartean.

Hurrengo pausoa gizarte-langintza izan zen, zeinetan ikuskera globalagoa bereganatu baitzen, eta Estatuak gizarte-arazoetan esku hartu baitzuen.

1.3. Gizarte-ekintzaren faseak historian

Gizarte-laguntza ulertzeko era bat baino gehiago dagoela ikusi dugu. Horiei guztiei gizarte-ekintza izena eman diegu, eta XIX. eta XX. mendeetan landutakoarentzat gordeko dugu; gizarte langintza izena, ordea, industrializazioari eta estatuaren gero eta esku-hartze handiagoari lotua dago. Gizarte-langintza laguntza ematea baino zerbait zehatzagoa da, eta metodo eta helburu batzuk ditu. Hori hurrengo atalotan ikusiko dugu, baina, momentuz, ikus dezagun nolako faseak bereiz ditzakegun gizarte-ekintzaren historian Boris Limaren arabera, argi utzirik fase batetik besterako iragapena ez dela, noski, bat-batekoa:

1. Fase aurreteknikoa. Antzinako gizarteetatik XVIII. mendera arte. Gizarte-ekintza karitatean oinarritzen da.

2. Fase teknikoa. XIX. mendetik II. Mundu Gerrara arte; estatu liberaletik estatu esku-hartzailera bitarteko aroa, alegia. Estatuak gizarte-laguntza bultzatzen du, Gizarte Segurantzarekin batera.

3. Fase aurrezientifikoa. II. Mundu Gerratik aurrera, gizarte-ongizateari loturik. Gizarte-Zerbitzuaren aroa da.

4. Fase zientifikoa. 1960ko hamarkadatik aurrera. Gizarte-langintzaren aroa da, eta gizartean agertzen diren arazoak modu zientifiko batez aztertu nahi dira, diagnostikatu, konpondu eta aurreikusi ahal izateko.

N Zerbait oinarrizkoa gai honetaz...

KOHS, S.C. (1966): *Las raíces del trabajo social*, Buenos Aires: Paidós. Gizarte Langintzarako testuliburuek ez diote leku gehiegi ematen gizarte-ekintzaren historiari. Liburu honetan, ostera, historia, balioaketa ikuspuntu filosofikoak lantzen dira.

⇒ Gehiago sakondu nahi baduzu...

Gizarte-ekintzaren berri gehiago edukitzeko, ondoko lanak ere erabil daitezke:

ANDER-EGG, Ezequiel (1984): *Historia del Trabajo Social*, Alicante: Humanitas. Gizarte-ekintzaren lehenengo formak eta, batez ere, Erdi Arokoa aztertzen dira hasierako partean.

GEREMEK, Bronislaw (1998): *La piedad y la horca. Historia de la miseria y de la caridad en Europa*, Madril: Alianza. Oso liburu interesgarria Europako Erdi Aroan eta Aro Modernoan pobrezia eta karitatea zelan baloratu diren ikusteko.

LIMA, Boris A. (1983): *Contribución a la Epistemología del Trabajo Social*, Buenos Aires: Humanitas. Gizarte-Langintzaren faseetan sakontzeko. Liburu interesgarria.

MOIX, Manuel (2006): *Teoría del trabajo social*, Madril: Síntesis. Testuliburu orokorra da, erudizio handikoa, eta historiak zati on bat hartzen du. Atal laburretan egituratua, erraz irakurtzen da.

SANCHEZ / ANDRES (2003): 'El estudio de la historia para comprender el Trabajo Social. La ayuda al necesitado en la Antigüedad de Oriente a Occidente', 22-49 or., in FERNANDEZ / ALEMAN -zuz-: *Introducción al trabajo social*, Madril: Alianza. Hasierako ekintza-formak ezagutzeko, erabilgarria.

TORRES DIAZ, Jorge (1987): *Historia del trabajo social*, Buenos Aires: Humanitas. Gehiena Hego Amerikari buruz izan arren, hasieran gizarte-ekintzaren historiaz jarduten du.

2. Gizarte-langintzaren hastapenak

2.1. Gizarte langintzaren aurrekariak

Europako Erdi Aroaren amaieran berpizte ekonomikoa gertatu zen: merkataritza-kapitalismoa nagusitu zen, eta horrek aldaketa erabakigarriak ekarri zituen gizartera. Politikan, estatu bateratu eta absolutua sortu zen, eta ideien eremuan, humanismoa landu. Razionalizazioa goraiatzen zen eta, ondorioz, administrazioak (zentralak eta hirietakoak) ardura handiagoak hartu zituen gizartean, funtzionamendu arrazionalago eta eraginkorragoa bilatuz. Ardura horien artean sartu ziren laguntza-ekintzak ere. Izan ere, berpizte ekonomikoak jendea erakarri zuen baserritik hirira, eta mugimendu horietan eskaleak ugaltu egin ziren. Arazoari aurre egiteko, ordea, forma eta teorizazio berriak azaldu ziren. Egin ziren hainbat proposamenen artean, bi ikusiko ditugu, Juan Luis Vives eta San Bizente Paulekoarenak, alegia.

2.1.1. Juan Luis Vives

XVI. mendeko humanista handi hau Valentzian jaio zen, 1492an, Parisen hazi, eta Belgikan gorpuztu zuen bere doktrina berria. Han hil zen, 1540an. Gizarte-laguntzaren aurrekari argi bat da, ongintza sisteman egin zituen aurrerapenengatik. Bere ideia gehienak *De subventionem pauperum* (Pobreei laguntza emateaz) liburuan argitaratu zituen 1526an. Latinez idatziriko liburu honetan, gizarte-langintza markatu zuen ideia nagusietako bat azaltzen du; hots, **pobreei eman beharreko laguntza**, baina ez karitatez bakarrik, **eskubide bezala** baizik. Laguntzeko, arrazoi erlijiosoak daude, baina gizartearentzat justiziazko ekintza da.

Aldaketa teoriko horrek dakarren **ondorioa da ongintza egitea Estatuari dagokiola** (estatu modernoari, gogoratu) **eta ez Elizari**. Limosnak zeukan kutsu erlijiosoak galdu egin behar zuten, eta Estatuak bereganatu. Baina Estatuak, bere aldetik, beste era batera ulertu behar zuten karitatea: pobreen laguntza eratu eta babestu behar zuten, baina ez limosna hutsa emanek, lanbideak irakatsiz baizik. Zahar eta gaixoentzako egoitzak irekiko ziren, eta bertan egingo zuten lan ahal zutenek. Horretarako guztirako, hiria auzotan banatzea proposatu zuten, eta horietako bakoitzean idazkari bat ipintzea, auzoko pobreen egoeraz arduratu zitezkeen. Ospe handia lortu zuten ideia hauek bere garaian, baina ez ziren praktikara eramanez.

2.1.1. TESTUA: JUAN LUIS VIVES

Juan Luis Vives: *Pobreei laguntza emateaz*: 101-106; 141-143 orr.

BIGARREN LIBURUA. II. KAPITULUA

POBREA ETXEAN JASO ETA HAI EI DATUAK HARTZEA

NORBAITEK galdetuko dit: Nola da posible hain jende multzo handi bati laguntza ematea? (...) nire ustez, honela: pobreen artean, batzuk ospitaleak deitzen diren establezimendu horietan bizi dira (...); beste batzuk eskale dabilta kalean; beste batzuk ahal duten bezala bizi dira, beren premiei lotsaz eutsiz, etxean. Gaixoak zaintzen eta sendatzen dituzten erakundeei esaten diet ospitaleak: hainbat behartsuri jaten ematen, neska-mutilak hezten, inoren umeak hazten, eroak giltzapean sartzen eta itsuak bizitza pasatzen duten lekuei. Jakin bezate hiriko errejidoreek beren arduetan sartzen direla zaintza horiek guztiak. [...]

Beraz, establezimendu horietako bakoitza bisitatu eta ikuska dezala bi errejidorez osatutako batzorde batek, eskribau batez lagundurik, eta idatziz jaso ditzatela errentak eta kopuruak, establezimenduak mantentzen dituen babespekoen izenak eta horietako bakoitza zer arrazoiengatik sartu zen etxe horretan, eta aurkez ditzatela zerrenda horiek burgumaisuen eta udalbatzaren aurrean.

Pobretasunaren larritasuna beren etxeetan nozitzen dutenen izenak ere parrokia bakoitzeko bi diputatuk jaso ditzatela zerrendatan, beren seme-alabekin, xeheki jasoz beren premiak, beren lehenagoko bizimodua, eta zer gorabeherengatik etorri ziren pobre izatera. Ikerketa hori erraz egingo da bizilagunek ematen duten informazioarekin eta zein eratako gizonak diren eta zer bizimodu eta zer ohitura dituzten ikusita. Ez bedi pobre batek beste baten pobretasunaz emandako lekukotasunik onartu, garbi baitago inbidia ez duela atsedetik hartzen, eta horren berri eman biezaie burgumaisuei eta gobernuari. Zorigaitzean bat-batean eroritako bakarren bat balego, azal dezatela hori ere Senatuaren aurrean, bere kideetakoren baten bitartez, eta irtenbideren bat aurki diezaiotela baldintzen eta izaeraren arabera.

Etxe finkorik ez duten eta osasun ona duten eskale alferrek beren izena eman dezatela udalbatzaren aurrean eta argi dezatela zergatik dabilzan eskean ere, baina hori bai, lokal edo leku irekiren batean, ez baita komeni jendaila kirasdun horrek bere hankak udaletxean jartzea; eta gaixo dauden eskaleek ere egin dezatela gauza bera bi-lau bat errejidoreren aurrean, mediku bat aholkulari dutela, hain zuzen ere, ikusmira hori ez jartzeagatik udalbatza osoaren begien aurrean, eta horiek ere aurki dezatela beren bizimoduaren lekukotasuna eta ziurtapena eman dezakeen norbait.

Udal korporazioak azterketa hori eta baita beste xehetasun horiek guztiak egiteko aukeratzen dituenen, eman diezaiela behartzeko, derrigortzeko eta, are, baita kartzelaratzeko ahalmen zabala ere, korporazio horrek, osorik, izan dezan obeditzen ez dutenei buruzko aginpidea.

BIGARREN LIBURUA. III. KAPITULUA

NOLA LORTU BEHAR DEN HORIEK GUZTIAK MANTENTZEA

EZER baino lehen, Jainkoak gizadi guztiarentzat agindutakoa izango da delituari ezarriko zaion isuna, hau da: bakoitzak jan dezala bere lanarekin irabazitako ogia. [...]

Aintzat hartu behar da adina eta beharbadako osasunik eza, baina kontuz ibiliz, inork ez gaitzan engaina itxurak eginez edota minen bat daukala esanez, ez baitira gutxitan gertatzen horrelakoak ere. Gezurretako itxura horiek saihesteko, medikuaren irizpena erabiliko da, eta gezurretan ari denari zigorra emango zaio. Sano dauden eskaleei dagokienez, kanpotarrak bakoitza bere jaioterrira bidaliko dira, zuzenbide zibilak

aurreikusten duen eran, baina bidaiarako behar dutena emanaz, ez baita gizalegea behartsua biderako behar duenik gabe bidaltzea. Hori egitea, izan ere, zer da, bada, lapurreta egitera bidaltzea baino? Gerrak hartutako herri edo herrixketakoak balira, berriz, orduan San Pablok irakasten duena izan beharko da kontuan, hau da: Kristoren odolarekin bataiatutakoen artean ez dagoela, jadanik, ez greziarrik, ez barbarorik, ez frantsesik eta ez flandestarririk ere, sorkari berri eta goragoko bat baizik, eta bertakotzat edo indigenatzat hartu behar direla haiek ere.

BIGARREN LIBURUA. X. KAPITULUA

AHOLKU HAUEK GUZTIAK PRAKTIKAN JARRIZ GERO, LORTZEN DIREN ABANTAILAK, GIZATIARRAK NAHIZ JAINKOTIARRAK

HANDIA *da batere eskalerik ikusten ez den hiriaren ohorea*. Eskale asko izateak malizia eta gizatasunik eza erakusten du partikularren artean, eta ongizate publikoaren ardurarik eza magistratuengan.

Asko jaitsiko dira lapurreta, gaiztakeria, ebasketa, odolezko delitu eta krimen kapitalen estatistikak; bakanagoak izango dira kontakatiluak eta sorginkeriak. Horretan ez izan zalantzarik, zeren eta, baretu egingo denez premia, hori izaten baita bizioak eta ohitura zantarrak mugitzen eta bultzatzen dituen.

Handiagoa izango da barealdia. Guztientzako ontasuna lortua izango delako.

Aldaketarik gabeko adiskidetasuna izango da nagusi. Pobreanak ere ez duelako aberatsenaren inbidiarik izango, baizik eta, aldiz, bere ongile gisa maiteko duelako; eta aberatsenak ere ez duelako pobreenaren errezelarik izango, baizik eta, aldiz, bere onuraren eta ondo merezitako esker onaren oinarri den neurrian maitatuko duelako, izaerak on egiten diogun hori maitatzera garamatzan neurrian. Horrela, beraz, grazia bat beste baten sorrera izango da.

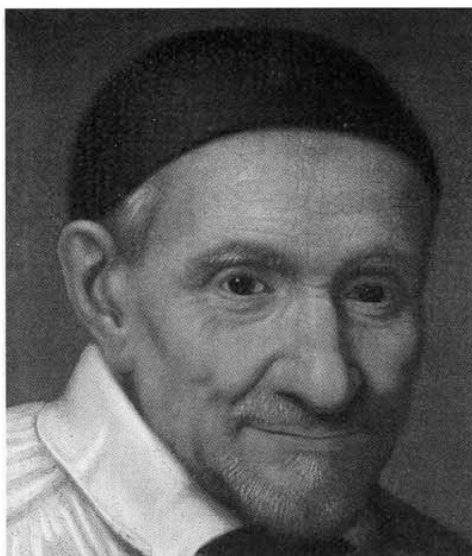
Askoz ere seguruagoa, osasungarriagoa eta gustagarriagoa izango da tenpluetara joatea eta hirian barrena ibiltzea. Ez zaigulako begietan sartuko, hobenduz, zatarkeria hori, Naturari berari eta, frankoz nabariago, gizakiaren gogo urrikalgarriari izua eragiten dion zauriz eta gaitzez jantzitako itsuskeria hori. Ezta hain ondo bizi ez direnak ere ez dira desegokitasuna ontzat ematera behartuta egongo; eta horretarako borondatea duena ez da atzera geratuko eskale-samalda baten aurrean eta merezi ez

duen bati mesede egiteko beldurraren aurrean.

Irabazirik handiena hiriarentzat izango da. Hainbeste izango baitira neurritsuago, ondo hezitako eta aberriarentzat baliagarriago bihurtutako herritarrak, eta aberria bera ere barruagotik maitatuko baitute berak mantentzen dituelako, eta ez dute, jadanik, iraultzarik edo sediziorik sortuko; hainbeste, kaleko bizimodutik ateratako emakumeak; hainbeste, arriskutik salbatutako dontzeilak; hainbeste, kontakatilukeria eta sorginkerietatik garbitutako sorgin eta zeletinak. Neskato-mutikoei letrak, erlijioa, neurria eta arte eta lanbide zuzenak irakatsiko zaizkie, asko laguntzen baitute bizitza zintzo eta jaiarazkoa izaten.

Eta amaitzeko: *arima askori erlijioa eta askatasuna ematea izango da abantailarik gorena.* Gizakiak argi ikusten duen neurrian bere egitekoetako bat errukiaren aginduak betetzea dela, erraz asko beteko ditu, inolako derrigortze edo esan beharrik gabe.

2.1.2. San Bizente Paulekoa

Frantzian jaioa, 1581ean, eta bertan hila, 1660an. Praktikara eraman zituen aurreko mendetik zetozen ideia berriak (Vivesenak, esate baterako). Bere lana aurrera eramateko, 1633an *Karitateko Damak* izeneko instituzioa sortu zuen, eta bertan andre aberatsak bildu zituen, behartsuei laguntza emateaz arduratzeko. Urte batzuk geroago, ostera, *Karitateko Alabak* izeneko erlijio-ordena sortu zuen, aurreko esperientzia ez baitzitzaion nahikoa iruditu. Ordena honen helburu nagusia karitatea zen: behartsuekiko, presoekiko, hilzorian zeudenekiko, eta abar.

Bizente Paulekoak berriztapen asko bultzatu zituen: gaixoak eta pobreak egoitzetan itxi beharrean, gizartetik bakarturik, beren familian eta inguruan artatzea proposatzen zuen; limosnak komentu eta monasterioetan zentratu beharrean, hiri eta herrietan sartzea proposatzen zuen, jakiak edo medizina behartsuei bideratuz. Gainera,

pobreekiko errespetua aldarrikatzen zuen, mespretxatu gabe eta umiltasun osoz jokatu. Hala ere, berriztapenez gain, Bizente Paulekoa **gizarte-langintzaren aurrekaritzat** jotzen da **ez zuelako karitatea modu ez-diskriminatuan egin nahi**. Aitzitik, arau batzuk ezarri zituen, laguntzak kasuz kasu aztertzeko, eta mailak ezartzeko kasu bakoitzak eduki zezakeen ahalmen ekonomikoaren arabera. Bestalde, arazoaren errora joan behar zela zioen, arazoaren arrazoiak desagertu arte ez baitziren ondorioak sendatuko.

2.1.2. TESTUA: SAN BIZENTE PAULEKOA

San Bizente Paulekoa: Karitateko alabei egindako hitzaldiak

1647ko maiatzaren 30eko hitzaldia: ARAUEI BURUZKOA

Oh!, baina Jauna, esango lidake bakarren batek, esaten erraza da hori, baina oso zaila, berriz, gauza guztiak esaten zaizkigun bezala egitea. Makina bat gauza sortzen zaizkigu askotan, etxe barruan ordu jakinetan egiten direnak egiten uzten ez dizkigutenak. — Baina, ene alabatxoak, lanbide zailtan lan egiten duzuen guztiontzat esan behar dizuet ez dela inolako atzerapenik izan behar pobreen zerbitzukoak diren gauzak egiteko. Izan ere, zuen errezoko orduan, goizetik, botikaren bat eramatera joan behar baduzue, tira ba!, segi lasai, Jainkoaren borondate santuaren aurrean onarpen-egintza egin ondoren. Eskaini berari zuen ekintza hori, zuen asmoarekin bat egin etxean edo beste inon egiten den errezo horrekin, eta segi lasai, inolako kezkarik gabe.

Eta itzultzerakoan, otoitz-ordu bat edo irakurketa espiritual pixka bat egiteko bezain eroso sentitzen bazarete, bejondeizuela! Baina aukera hori galduz gero, ez daukazue zertan urduritu, ezta huts egin duzuela pentsatu ere, zeren eta hori beste helburu garbi batengatik alde batera uztea ez baita ezer galtzea. Eta helburu garbirik, bat baldin bada munduan, alabatxo maiteak, lagun hurkoaren zerbitzura egotea da hori. Hori ez da Jainkoa alde batera uztea, Jainkoa Jainkoarengatik uztea baizik, alegia, Jainkoaren ardura bat beste batengatik uztea, obligazio-maila handiagokoa edo meritu handiagokoa delako, noski. Otoitz-ordua edo irakurketa utzi dituzuela, edota isiltasuna hautsi duzuela pobre bati laguntzeagatik; jakizue, alabatxook, hori dena egitea, Jainkoa zerbitzatzea dela. Bai kontsolazio ederra Karitateko Alaba on batentzat hau pentsatzea: «Nire gaixo errukarri horiek zaintzera noa, baina badakit Jainkoak zinez eskertuko didala une

honetan egin behar nuen errezoaren ordeztu beste hori egitea», eta ondoren, Jainkoak deitzen duen leku horretara poz-pozik joatea.

Karitateko alabak: ARAUAK

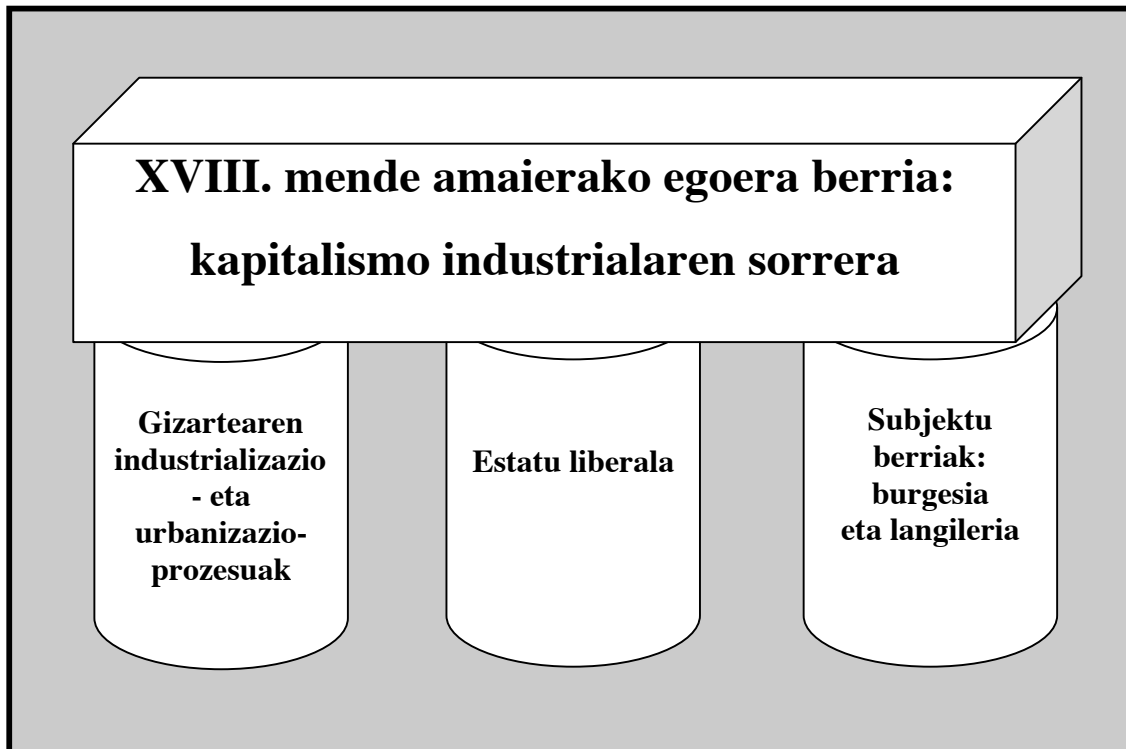
"Laneko txandan dagoenak otordua prestatu, gaixoei eraman eta, hurbiltzen zaienean, pozez eta karitatez egingo die diosala; mahaitxoak jarriko die ohean, zapiak gainean, eta katilua, koilara eta ogi-zati bat emango die; eskuak garbiarazi gaixoari eta bedeinkatu egingo du mahaia; eltzekoa atera gopur batean eta mahaitxoan jarriko du; gero jateko gonbidapena egingo dio gaixoari Jesusen eta bere Amaren maitasunez; maitasun osoz guztia, bere umetxoarekin ari balitz bezala edota, hobe esan, Jainkoari egingo balio bezala, Jainkoak berarentzat hartzen baitu pobreei egiten zaien on guztia. Haragia txikitu eta ura jarriko die baso batean". [Bitartean]..."Gure Jainkoaren hitz batzuk esango dizkie, nahigabetuta daudenak pozten saiatuz"

2.2. Gizarte langintzaren sorreraren testuingurua

2.2.1. Industrializazioaren eragina

XVIII. mendearan amaieran ekonomia-forma berri bat agertu zen Ingalaterran. Merkataritzan oinarrituriko **kapitalismoari industriari oinarriturikoak** jarraitu zion orduan: makina berriak produkzioa biderka zezaketen, eta hark hainbat ondorio ekarri zuen gizartera. Aldaketa-aroa zen, industrializazioaren eragina bizitzaren eremu guztietara zabaldu baitzen. Egoera berriak hiru zutabe nagusi zituen:

1. Gizartearen industrializazio eta urbanizazio prozesuak. Lantegiak hedatu egin ziren, eta lantegien inguruan hiriak hazi. Bertan langileak metatzen ziren, oso baldintza txarretan bizitzeko: gaizki ordaindurik, segurantzarik ez, zapalkuntza, umeak lanean, lanegun luzea, eta abar. Nolanahi, baldintza haiekin ere, migrazio-uholde bat sortu zen baserrietik hirira, industriari hiriari metatu baitziren. Baina hiriak ez zeuden halako hazkunde baterako prestatuak, eta berehala nabaritu ziren ondorio negatiboak: etxebizitza txar eta txikiak, jendea pilaturik, osasun-baldintza txarrak... Oro har, industrializazioak bizitza ulertzeko modu berri bat ekarri zuen berarekin.

2. irudia. Industrializazioaren eragina

2. Estatu liberala. Gizarte-aldaketa guztiek justifikazio ideologikoa behar dute, eta industrializazioarena burgesiak zuzendu zuen, estatu liberalaren bidez. Erdi Aroko pentsaeraren kontra, gizaki guztien arteko berdintasuna eta autonomia pertsonala aldarrikatu ziren. Eta printzipio horien izenean, estatu liberala garatu zen; hots, askatasun indibidual hori ez oztopatzeko, ahalik eta esku-hartze txikiena eskatzen duena. Estatuaren helburua, hain zuzen ere, askatasun indibidual hori bermatzea zen, eta horretarako funtsezkoa zen oztopo izan zitekeen guztia kentzea. Estatuaren zeregina, hortaz, polizia lana egitea zen, ziurtasuna bermatzeko.

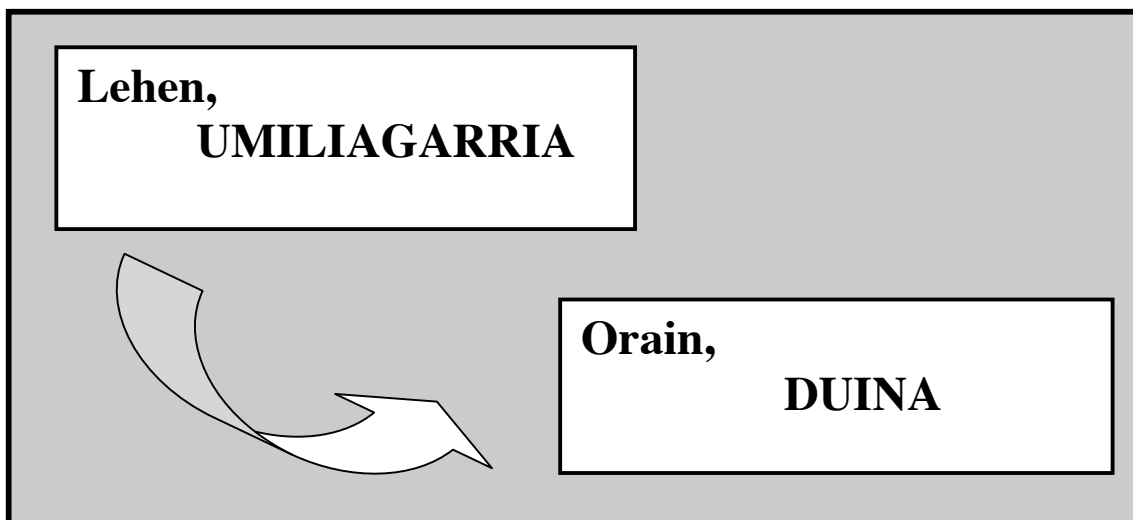
3. Subjektu berriak: burgesia eta langileria. Gizartea aldatzeko mugimendu horretan burgesia agertu zen. Erdi Arotik aurrera indarra metatzen hasi zen, eta nobleziaren pribilegioekin amaitzea izan zuen helburu, pribilegio haiek bere garapena oztopatzeko zuten eta. Borroka luzean, garaipena mailaka eta apurka lortu zuen, hiru aurrerapen nagusiren bidez: 1688an, Ingalaterrako Iraultza; 1776an, Estatu Batuetakoa; eta 1789an, Frantziako Iraultza. XIX. mendean boterea hartu zuen lurralde industrializatuetan eta, merkatu berriak bilatzeko aitzakiapean, inperialismoa garatu zen bere zuzendaritzapean.

Burgesiaren nagusitasunaren aurrean eta aipatu ditugun bizi-baldintza kaxkarren aurrean, **langileria** eratzen hasi zen. Azaldu ditugun iraultzetan, herriak bat egin zuen burgesiarekin, baina industrializazioa garatu ahala, bien arteko enfrentamendua saihestezin bihurtu zen. Baldintza kaxkarrei aurre egiteko, beren arteko batasunak eragindako presioaren garrantziaz jabetu ziren langileak, eta horrela sortu ziren langileak batzeko erakundeak: sindikatuak. Horrekin batera, pentsaera berria justifikatzeko burgesiak liberalismoa duen bezala, langileriak sozialismoa eta anarkismoa landu zituen. Langileen teoria berri haiek ez zuten bat egiten liberalismoaren printzipioekin, eta horrek gatazka luzeak sortu zituen alde bien artean.

2.2.2. Lana, pobrezia eta gizarte-laguntza ulertzeko modu berriak

Industrializazioak eta burgesiaren garaipenak erakarritako aldaketa orokorren artean, bizitza ulertzeko modua ere aldatzen da, eta horren barruan, bilakaera garrantzitsua gertatuko da lanaren eta pobrezia-izaerari dagokienez, eta ondorioz, gizarte-laguntza ulertzeko moduan ere.

3. irudia. Lana ulertzeko modu berria

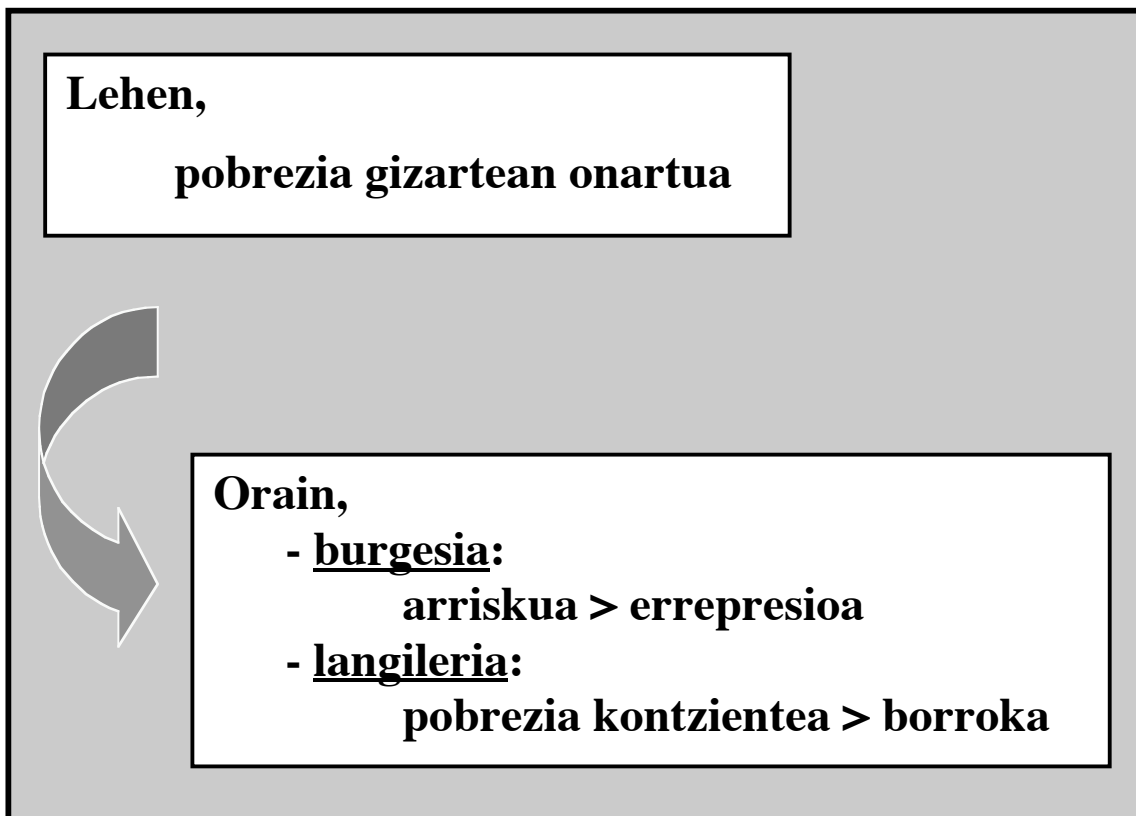

Lanari dagokionez, txarto ikusia zegoen Europako Erdi Aroan; Kristautasunak bekatutzat jotzen zuen, eta umiliagarria zen egiten zuenarentzat, nobleziaren portaerak islatzen zuen bezala. Industrializazioarekin, ordea, guztiz alderantzizkoa gertatu zen: industrializazioan lanik ez egitea zerbait lotsagarri gisa ikusten zen, zama bat gizartearentzat. Ezintasunen bat edukitzea zen lan egiteari uko egiteko arrazoi bakarra.

Pentsaera horren haritik, **pobrezia ulertzeko modua** ere aldatu egin zen, ezen lana umiliagarritzat jotzen bazen, pobreziatik irteteko lanik egitea ez zen baloratzen. Pobrezia, hortaz, zerbait naturaltzat jotzen zen: batzuk aberatsak ziren bezala, besteak pobreak ziren. Lanari emaniko duintasunak, ordea, hori dena aldarazi zuen. Hala ere, lana oso modu desberdinean ulertu zuten gizarteko subjektu berri biek, burgesiak eta langileriak.

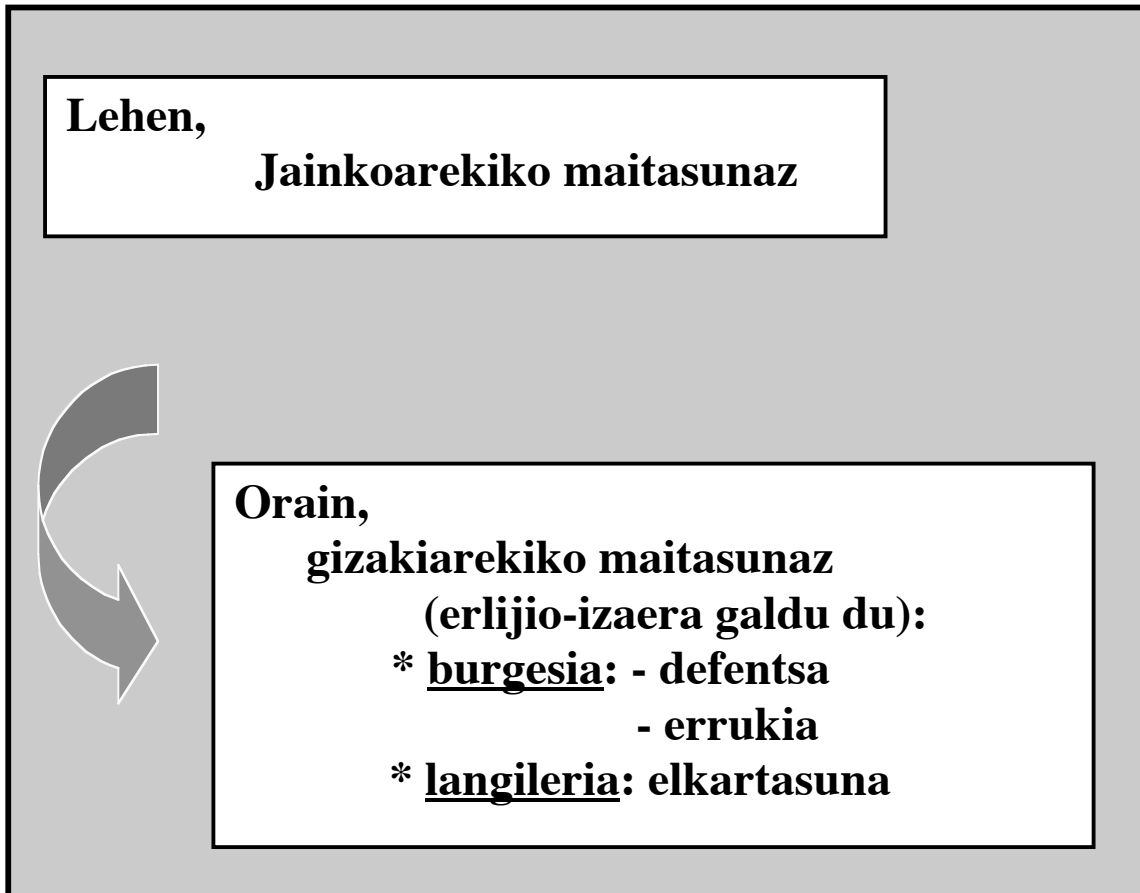
4. irudia. Pobrezia ulertzeko modu berria

Burgesiak ez zuen begi onez ikusten pobrezia, lanik ez egitearekin edo lanerako gaitasun ezarekin batzen baitzuen. Pobreak **gizartetik at nahi zituen**, bere ondasunetarako arriskutzat jotzen baitzituen. Horretarako, errepresioa erabili zuen. **Langileria**, berriz, pobrezia atarian bizi zen, eta gizarte burges horretan integratzeko arazoak jasaten zituen. Lanean ziharduen, baina askotan **soldatarekin** bizitzeko ere ez zen heltzen, eta bestalde, kapitalismoak berarekin zeramatzan krisiak zirela eta, batzuetan **langabezia** saihestezina ere egiten zitzaion. Hori dela eta, **pobrezia kontzientea** aldarrikatu zen langileen mugimendutik, duintasuna eta eskubideak aldarrikatzeko modu gisa.

Azkenik, **gizarte-laguntza emateko modua** ere aldatu egin zen. Erlijio-izaera galdu egin zuen, neurri handi batean, eta ikuspuntu berriak bereganatu, industrializazioak ekarri dituen pentsaera berriekin batera. Jainkoarekiko maitasunean oinarritu barik, pentsaera berriak gizakiak hartu duen izaera berrietan oinarritzen dira. Baina aldaketa nabarmenak daude.

5. irudia. Gizarte-laguntza ulertzeko modu berria

Burgesiaren laguntza, pobreziaren arriskutik babesteko tresna gisa ulertu behar da askotan (pobreak gehiegikerietan ez jausteko, alegia). Pobreak multzo handi bitan sailkatzen ziren: alde batetik, lanik egin nahi ez zutenak delitugiletzat jo ziren; eta, bestetik, ezintasunak edo adinak markaturik zeudenei lagundu egingo zitzaaien. Baina horrez gain, funtsezkotzat jo behar da normalean burgesiako andreen gidaritzapean garatu zen beste ildoak, errukiak bultzatuta, eta gizarte-langintzaren bilakaeran erabakigarri gertatuko zena.

Langileriak, ordea, klase-ikuspegia gara zuen, langile guztiak bat izatearen kontzientzia, alegia. Horrela ulerturik, pobreekiko laguntza elkartasunaren izenean

egiten zen, zapalketa berberaren ondorioz sortzen baita pobrezia. Era horretara, elkartasun-forma berriak sortu ziren, gerora gizarte-langintzaren beste iturria izango zena.

2.2. TESTUA: POBRETASUNARI BURUZKO IKUSKERA BERRIAK

Bronislaw Geremek: *errukia eta urkamendia*: 259. or.

Filantropiaren aldeko mugimendua ongintza pribatuaren alde jartzen zen, harengan bilatu nahi zuen karitateko eskolen eta pobrei laguntzeko beste era batzuen funtzionamendurako bermea, zeren eta era horretan errealtate bihurtzen baitziren gizarte-laguntza hutsaren gainetik zeuden beste arrazoi batzuk, eta gizartearen bakerako oinarri egonkorrak finkatzen baitziren. Okertutako bizimodu baten ondorioztat hartuz miseria, obediencia hezteko bitartekotzat hartzen ziren eskolak, laneko ohitura eta legearenganako eta ordenarenganako errespetua sartzeko bitartekotzat

Karitatea printzipio laikoetan oinarritzen saiatzen ziren humanitarismoa eta filantropismoa, eta lagun hurkoarenganako maitasunaren laikoetako moduko bat egiten zuten, hain zuzen ere, ospitaleak eta umezurtz-etxeak eraberritzeko mugimenduak karitateko erakundeen laikoetako ekarri izan zuen bezalaxe, XVI. mendearen lehenengo erdialdean. Bi kasutan ematen zen erakunde eta ideologia zaharren eta berrien arteko bat-egite eta berregokitze bat. Norbanakoaren karitatea eta laguntza publikoa osatu egiten ziren elkar: bata eta besteak balio zuten zoriona bilatzeko. Jarrera tradizional kristauak indarberritzeko estimulu berriak sortzen ziren filantropia laikoa garatuz, bai norbanakoaren ekimenetan eta bai eliza barruko erakundeen jokabidean ere. Zaila da premiadunei benetako laguntza ematen zieten ekimen horien eragin soziala oharkabea pasatzea. Hondatutako bizi-baldintzen eta zoritxarraren ondorioak arintzen zituzten ekimen horiek, eta gizartearen ustelkeria eta antolamendu faltako prozesuak nabarmentzen. Garbi dago aringarri soilak zirela, hala ere, pobretasunak hartzen zuen eremuaren zabaltasuna ikusita.

Karitatezko ekimenei hartzen zitzaizkien paternalismo-usaina izango zen, seguru asko, haiek gaitzesteko zegoen faktore nagusietako bat. Behin eta berriz errepikatua, delako pobreek gizarte-maila aberatsen laguntza jasotzeko eskubidea dutelako uste hori ez zen erretorika hutseko mugetatik kanpora iristen. Miseriaren eta langileen arazoaren arteko loturak, industrializazioaren garaian, zera ekarri zuen: langileen klase-

kontzientzia garatzen eta sindikatuak eratzen zihoazen neurrian, karitateko erakundeenganako etsaitasuna gero eta handiagoa izatea.

2.2.3. Gizarte-laguntza eratua; egile berriak

Gizarte-laguntza modu naturalean eman izan da betidanik, eta era horretan konpondu izan dira gizarte-arazo gehienak. Gizarte-laguntza eratua gutxiagotan gertatu da, ordea. Mendebaldeko industrializazioari loturik, XIX. mendearen amaieran eta XX.aren hasieran, gizarte-laguntzaren aldeko giroa sortu zen. Giro horren sorreran hiru mugimendu zabalena aipatu behar da:

1. Gizarte-Erreformaren aldeko mugimenduak. Sindikatuek eta langile-mugimenduek, batez ere, baina talde kristauek ere, herriaren baldintzak hobetzea eskatzen zuten.

2. Gizarte-ikerketarako mugimenduak. Gizarte ikerketa asko egin ziren, eta emaitzek jendearen arreta erakarriko zuten. Charles Boothek 1869an eginiko gizarte-inkestak erakusten zuen, esate baterako, benetako arazoa ez zirela eskaleak, berez, gizartean erroturik zegoen pobrezia baino, jendeak ezin baitzuen bere kabuz bizi. Horrez gain, Boothek erakutsi zuen arazo horri aurre egiteko karitatea ez dela nahikoa.

3. Ekimen eratuak. Hain nabariak ziren gizarte arazoaren aurrean, ekimen berriak hasi ziren agertzen, zuzenean haietaz arduratzeko, edo, batez ere, instituzioek modu egoki eta eraginkorrez lan egin zezaten, erabiltzaileen eskubideak errespetatuz, eta abar.

Giro horretan, proposamen eta esperientzia berriak egin ziren. Laguntza eratua **lau eragile** nagusiren bidez zabaldu zen:

Langileak. Benetako beharra jasaten dutenak. Modu espontaneoan hasi ziren eratzen (haurtzaindegiak, jolas parkeak...).

Eliza. Lehenago bezala, jarduera horretan jarraitu zuen, eta gizarte-ekintzak ugaltu zituen, arazo berriei aurre egiteko.

Estatua. Hasierako gizarte-pasibotasuna gaindituz joan zen denborarekin, batez ere, langileen presioaren ondorioz. Apurka, bere gain hartu zituen

gizartean eta lanaren munduan sortzen ziren hainbat arazo, eta legerian gizarte-neurriak batzen hasi zen.

Elkarte pribatuak. Jende aberatsak osatuak, emakumeek, batez ere. Asko ugaldtu ziren XIX. mendean. Lan egiteko moduak eta eremuak asko ziren, baina koordinaketa falta ikaragarria sumatzen zen, eta horrek eraginkortasun falta ere ekarri zuen.

Lau eragile horien artean, hala ere, ez zen egon koordinaziorik eta, beraz, gizarte-langintza testuinguru anitz horretatik sortu zen. Bere sorreran bi ildo nagusi bereiz daitezke, esku-hartze indibidualari lotua bata, eta esku-hartze kolektiboari lotua, bestea.

2.3. Gizarte-langintzaren lehenengo proposamenak: COSen ildoak

Elkarte pribatuen bidez, karitate-ekimenak ere ugaldtu egin ziren. Baina laster sortu ziren kritikak, arazo biren inguruan, batez ere:

1. Elkarrekin inolako bereizketarik gabe ematen zuten laguntza, eta diskriminazio nabaria gertatzen zen: batzuek alde askotako laguntzak lortzen zituzten bitartean, besteek ez zeukaten modurik haiek lortzeko.

2. Pobre kopuru handiak eta bereizketarik gabeko laguntzak emateak kostu handia ekarri zion burgesiari, bere barrutik ateratzen baitziren diru-laguntzak.

Bereizketarik gabeko karitateari aurre egiteko asmoz sortu zen Londresen, hain zuzen ere, *Charity Organization Society*, 1869an. Arazo biei erantzun nahi zien: alde batetik, laguntza eratu nahi zuen, eta merezi zuenari bakarrik eman; baina bestetik, diru-laguntzak murriztu behar ziren, eta alferrikako gastuak moztu. Laguntzak arrazionalizatzea eta eskekotasunarekin amaitzea, horiek izan ziren helburu nagusiak.

Lan horretan, ordea, bazeuden aurrekariak, eta COSek baliatu egin zituen.

2.3.1. Aurrekari bat: Thomas Chalmers

XIX. mende hasieran azpimarragarria da Thomas Chalmers-en (1780-1847) lana. Eskoziako artzain presbiterianoa zen, eta Glasgoven pobreziari aurre egiteko egin

zuen esperientziak eragin handia edukiko zuen ondorengo urteetan, bere momentuan arrakasta handirik eduki ez bazuen ere. Bere filosofia oso sinplea zen:

1. Limosna sistemarekin amaitzea: diru publikoa alferrik gastatzen zelako, pobreen umilazioa zekarrelako, eta fede oneko jendearen laguntza gaizki bideratzen zuelako.

2. Karitatea egiteko modu berri bat. Chalmers laguntza publikoak ezartzearen kontra agertu zen, norbere parte-hartzea eragozten zuelako. Haren ordeztu, sistema zuhurra eta lau oinarritutako proposatzen zuen:

inportanteena, jendearen ekonomia eta ohiturak

senideen laguntza

aberatsek pobreei laguntzea

pobre batzuek beste pobreei laguntzea

3. Laguntza emateko azterketa sakonak egitea, kasuz kasu. Hartarako, eraketa eraginkor bat proposatzen zuen.

Chalmersek behartsuei eman beharreko laguntza eratu zuen, baliabideak koordinatuz eta administrazio zorrotz eta eraginkorra eramanez. Kasuen indibidualizazioa ere defendatu zuen, eta, oro har, garaiko ideiekin bat eginez, onuradunen izaera aldaraztea lortuko zela uste zuen.

2.3.2. Charity Organization Society

COSen hasierako pentsamenduak XIX. mendeko burgesiari garatutako *aukera berdintasuna* islatzen zuen. Haren arabera, jende guztiak zeuzkan aukera berdina eta, hortaz, norbanakoa zen bere pobreziaren erruduna. Ongintza publikoaren kontra eta gobernuaren esku-hartze murriztearen alde agertu ziren, pobreziatik irteteko gako eta ardura interesatuak berak zeukan eta. Abiapuntu horretatik, **COSen hasierako pentsamenduan** uste zen pobretasuna gertatzen zela jendeak errazegi konpontzen zuelako bizimodua, eta horren erruduna bereizketarik gabeko karitatea zela. Karitate hark, gainera, pobrearen duintasuna behertzen zuen.

Hala ere, kasuen azterketak eman zien esperientzian oinarriturik, batzuk **laster konturatu ziren** planteamendu erratua defendatzen ari zirela eta pobreziaren errua ezin zitzaiola norbanakoari bakarrik leporatu, **bestelako faktoreek eragin handia zeukaten** eta. Hortik **ildo bi** azaldu ziren COSen barruan, hasierako pentsaerari eusten ziotenak, batetik, eta gizartearen eraginari garrantzi berria ematen hasi zirenak, bestetik.

Edozein modutan, **COSek hiru irizpide** jarraitu zituen:

karitatea eratu behar zen,
pobreei tratu gizatiarragoa eman,
eta kasu bakoitza aztertu nahi zen, benetako arrazoiak ikusteko.

Horretarako, bere **programak** ondoko puntuak jasotzen zituen:

Ikerketa sail bat laguntza-eskaerak aztertzeko.

Hiria barruti txikitik banatzen zen, bakoitza bere arduradun boluntarioarekin.

Laguntza material eta morala ematea.

Barruti handietan arduradun ordaindu bat zegoen, boluntarioekin batera lan egiteko.

Instituzio pribatuen sorrera bultzatzen zuen.

Banakako laguntzarako eta komunitateak laguntza eratzeko oinarriak ezartzen zituen.

Ongintza-instituzio bakoitzak bere onuradunen berri ematen zuen, fitxategi zentral bat osatuz, gehiegikeriak eta errepikapenak saihesteko.

Ongintza-eragileek prestaketa edukiko zuten.

COSek indar handia hartu zuen, eta laster hasi zen zabaltzen, Britainia Handian lehenengo, eta Estatu Batuetan, ondoren, 1877tik aurrera. 1891rako halako 75 elkarte zeuden Ingalaterran, eta 1892an 92 zeuden Estatu Batuetan.

Gizarte-langintzaren historian aipamen berezia merezi duen hainbat pertsonak COSen barruan lan egin zuen, eta horien artean, toki berezia hartzen du berrogei urtez idazkari izan zen Charles Stewart Loch-ek

2.3.2. TESTUA: COSEN LAGUNTZA-MODUAK

Manuel Moix: *Introducción al Trabajo Social*, 77-78; 95-96

COS modu egoki batean ezaugarritzeko, sentimendu edo bultzada filantropikoez gidatzen zutelako sinesmena baztertu behar dugu lehenik. Egia esanda, bere jarduerak ez zuen ekarri XIX. mendeko filantropiak ohiko karitate zaharra ordezkatzeko; are gehiago, inoiz ez zen izan, eta ez zuen inola ere nahi izan, elkarte filantropiko bat zentzu estuan. Horrek eragin zuen bere garaikideek leporatzea metodo zurruneziak erabiltzea eta, bestalde, karitaterik gabeko jarrera eta jarrera filantropikoa erakustea.

Era horretara, adibidez, ikerketa sail bat ezarri zuenean, zeinean Pobreentzako Legea zuzen erabiltzeko zaindarien zein karitate elkarteek eta pertsona filantropoek laguntza eskatzaileei buruzko informazioa jaso baitzezaketan, COSei hamaika eskale profesionalen kasuak ezagutarazi zituen, baita ezkutuan elkarte baten baino gehiagoren laguntza jasoa zutenena ere.

Horrez gain, COS ez zen inoiz saiatu diru gehiago biltzen beharrak asetzeko; horren ordez, bere *autolaguntza* ideala proposatu eta zabaldu nahi izan zuen, zeuden baliabideak bere printzipioen arabera banatuz.

[...]

Elkarteak onartu zuen laguntza mota indibiduala, pertsonala, aldi baterakoa eta erreformatzailea zen.

Ohean gaixorik urtebete zeraman eta bakarrik bizi zen emakume bati, jostun bati, libra esterlina bateko mailegua emango zitzaion “josteko makina bat erosteko behar zuen diru-kopurua osatzeko”, eta astero txelin bat itzuliko zuen.

Osasuna lanean galdua zuen gizon gazte bat, metalurgilari bat, “Gaixoentzako Egoitza” batera bidaliko zen, Ramsgaten, osatzeko; eta gastuak COSei eta “soldata ona zeukaten anaia ezkongabe bik” partekatuko zituzten.

Istripu batean belaunburua galdua zuen hamahiru urteko mutil baten gurasoei, diru-kopuru bat eman zitzaien bota ortopediko baten prezioa osatzeko.

Bere sorlekuko parrokiatik urrun, eta hortaz, kanpoko laguntza lortzeko ezindurik zegoen lau haur txikiren ama alargun bati, “plantxatzeko makina bat eta

beharrezkoak ziren gainerako gauzak zituen garbitegi bat emango zitzaion etxetxo batean”, eta gaixorik zegoen bere seme-alaba txikiena ospitalera bidaliko zen.

Pobreentzako Legearen zaindariak bidalia, “Ni pobre bihurtzera behartu baino lehenago, gizonak zuek ikustera etorri behar nuela esan zidan” mezua zeraman andre zahar bati, zazpi txelineko asteko pentsioa emango zitzaion, eta hura ordaintzeko dirua, lagunei, enpresari ohi batzuei eta iloba bati eskatu zitzairen, hirurogeita hamasei urterekin lan egiteko eta bere mantenua lortzeko zaharregia zela ebatzi baitzen.

Beste alargun bati, lisatzaile-ogibidea irakatsiko zitzaion, era hartara bere eta lau seme-alaba txikien mantenua lor zezan.

Lana lortu ezin, eta emaztea eta hiru haur zituen esku-langile bati, bost libra esterlina emango zitzaizkion, Amerikara emigratu ahal izateko “beharrezkoak ziren horniketa eta gastuei” aurre egiteko, eta han bizi zen arrebak lagun zezan.

Hogeita hamar urteren buruan, aldiz, *Elkartea* gai zen 19 libra esterlina eta 10 txelin aurreratzeko “batere zorterik gabeko gazte oso pobre, argal eta zarpail bati”, diru harekin “danbor bat eta jazz bandetan erabiltzen diren moduko bestelako musika tresnak” erosteko.

Laguntza-eskaera asko ez ziren onartu, noski, bai kasuaz arduratzen zen “District Committee” delakoak Pobreentzako Legeari edo bestelako agentzia bati utzi behar zitzaiola uste zuelako, bai eskatzaileak bete beharreko baldintzak betetzen ez zituela uste zelako.

“1123 kasua onartezina zen – Brixtoneko Komiteak 1884an gogorki iragarri zuen– eta ederki islatzen du zer joera duten batzuek karitatera jotzeko laguntza eske, garai txarretako euren gorde beharrean. Hogeita hamasei urteko gizon batek, astean 34 txelin irabazita, etxeko errenta astean lau txelin eta sei penike ordainduta, eta zaindu beharreko emaztea eta haur bat bakarrik edukita, haurraren gaixondoa ordaintzea eskatu zuen, etxera ezin zuela bidali esanda, zor handiak zituen eta. Frogatu zen aurreko hamazortzi hilabeteetatik bost astez bakarrik egona zela lanik gabe”. Banakako kasuak ebazteko onartu ziren irizpideak modu formalean aldarrikatu ziren, Elkarteko gizarte-langileek erabil zitzairen, eta zabalpen handia eman zitzairen, balizko bezeroek zehazki jakin zezaten zer itxaron zezaketen. *Elkartearen* 28. inprimakiak (Laguntza eskatzen

duen pertsonentzako oharra, alegia) eskatzaile asko uxatu bide zituen, COSeK laguntza emateko exijitzen zituen baldintzak adierazita.

2.3.3. COSen lanaren balorazioa

COSen jokatzeko moduak **kritika** asko sortu zituen. Hauexek nagusiak:

Laguntza hartu behar zuen jendeak ez zuen gustuko bere bizitzaz egiten zen ikerketa.

Elkarteek autonomia handiagoa eskatzen zuten.

Elkarte filantropikoen hotzegi eta zientifikoegizat jotzen zuten COSen lan-sistema.

Intelektual batzuek COSeK estatuaren esku-hartzea murriztea eta elkarte pribatuaren lana proposatzea kritikatzeko zuten.

Hala ere, **COSen ekarpenak** handiak izan ziren. Batzuek gizarte-langintzaren lehenengo saio zientifikotzat jotzen dute. Natividad de la Redek ondoko aurrerapenak aipatzen ditu hori frogatzeko:

Sentimenduan oinarrituriko karitate asistematikoa kaltegarria izan daitekeela esatea, pobretasuna profesional bihur dezakeelako.

Karitatea eratzea eta sistema publiko eta pribatuaren arteko harremana bultzatzea.

Pobretasunaren *kanpoko* zein *barruko* arrazoiak aztertzea eta ez bakarrik norbanakoarenak, baizik eta ordenu sozialarena ere.

Gizarte-langintza norbanako, talde eta komunitate mailetan eratzeko hastea.

Profesionalen prestakuntzarako zientzia psikosozialen ekarpenak onartzea.

2.3.4. Octavia Hill

Ingalaterran jaioa, 1838an, eta 1912an hila. Orduko langileek jasaten zuten zapalkuntzaren kontra lan egin zuen, batez ere, bizi ziren etxebizitzetako osasun falta

salatuz. Salaketari konponbidea eman nahian, etxe zaharrak konpontzeko eta, ondoren, prezio merkean alokatzeko plana garatu zuen Londresen. Horrez gain, lan erabakigarria egin zuen COSen barruan, eta elkarteko pertsona nagusietakoa izan zen. Eragin handia eduki zuen inguruko profesionalen artean, Estatu Batuetan, batez ere.

Bere ekarpenik handiena **indibidualizazioari eta harremanari ematen zion garrantzia** da. Bere ustez, laguntza ezin zen nolana egin: ikerketa bat egin behar zen gaiak ondo jabetzeko, eta ondoren kasu bakoitzaren erregistro zehatza, artxibo bat egin ahal izateko eta COSen ekinbidea bateratu ahal izateko. Baina hori ez zen nahikoa, laguntza materiala ez baitzen inportanteena Hillen ustez, baizik eta norberaren errealizazioa. Hori dela eta, karitatea galarazi egin zuen, eta laguntza eskatzen zuena gizarteratzea bihurtu zen bere helburua. Harreman pertsonal horiek lantzeko *bisitari laguna* sortu zuen

Hala ere, **pobrezia norberaren erantzukizuna** zela uste zuen, eta hura gainditzeko pertsonak eman behar zuela aldatzea. Gizarte-langileak horretan lagundu behar zuen erabiltzailea. Hori dela eta, **estatuaren esku-hartzearen kontra** agertu zen

Gizarte-langilearen paperaren konplexutasunaz jabeturik, **prestakuntzaz** ere arduratu zen, unibertsitate mailan. Gizarte-langileek jendearekin harremanak nola landu ikasten zuten, jendea nolako baldintzetan bizi zen, zelan lagundu ahal zitzaion jendeari, osasungintzaz eta legeriaz zerbait, eta abar. Ardura horretatik, 1903an *London School of Sociology* delakoa sortu zen, gizarte-langintzarako lehenengo unibertsitate-eskola.

2.3.4. TESTUA: VICTORIA HILL

Victoria Hill: Homes of the London Poor, 1883

I. ETXEJABETZA LONDRESEN

(lehen argitalpena in Fortnightly Review, 1866ko azaroa)

Duela bi urte, aspaldidanik buruan nuen plana gauzatzeko aukera izan nuen lehen aldiz: hainbat etxe eskuratzea, gero pobreei uzteko astekako bizileku gisa. Espiritualki klase handi bat jasotzea neurri handi batean osasun-erreforma bat zela frogatuta zegoen nire ustez, baina ziur nengoen, orobat, osasun-hobekuntza jende helduaren arteko heziketa-lanaren bidez lortu behar zela; letargia eta nagikeriatik altzarazi behar zirela, eta horretara eramaten zituzten eragozpen guztietatik askatu. Gainera, sinetsita nengoen behar zituzten gauzak lortzen laguntzen zien eta desio horretan bat egiten zuen edozein neska berehala ohartuko zela gauza batez: nola zeuden irrikan jakiteko neskaren ustez zer ote zen beraientzat onena. Edonola ere, beraien itxaropen eta intentzio onenak bizirik mantendu behar zituen neskak, gutxitan azaleratzen baitziren, eta oso erraz galtzen animoa lortu nahian. Lur-jabeen behe-klase baten tiraniatik eta eraginpetik askatzeko gauza izan nahi nuen; beste ostalari degradatuekin etengabe komunikatu beharraren eragin kaltegarritik askatu, zikin metatuaren galbidetik askatu. Horrela, pobreek inoiz galtzen ez duten itxaropen hori jalgi liteke, beren buruari laguntzeko behar adinako energiarekin.

Plana azaldu nion Ruskin jaunari, eta atsegin handiz bat egin zuen. Berehala lortu zuen behar zen diru guztia, eta bere gain hartu zuen arrisku osoa. Edonola ere, berak erakutsi zidan plana askoz erabilgarriagoa izango zela ordainaraziz gero; langile batek bere etxeagatik ordaintzeko gai izan beharko lukeela, eta ipinitako diruak, beraz, etekinen bat eman beharko lukeela: ehuneko justu bat inbertitutako kapitalaren gain. Eskumen eta jarraibide horiekin, hortaz, hiru etxe lortu nituen alboko auzoan. Alokatu egin nituen, errenta txiki baten truke. 65 urte falta ziren lagapenaren mugaegunerako; 750 £-ren truke eskuratu genuen hori. Ondoren 78 £ gastatu genituen nire etxearen atzealdean gela handi bat egiteko, noizean behin maizterrekin elkartzeko gela gisa erabiltzeko asmoz. Plana abian egon da urtebete eta erdi inguruz; emaitza finantzarioari begira, esan daiteke planak % 5eko interesa sortu duela kapital osoarekiko, eta, beraz,

48 £ berreskuratu direla gastatutako kapitaletik. Bi gela alokatzen joan gara baten prezioan, eta etxeak berritzen ere bai. Bestalde, zerga, lur-errenta eta aseguruaren gastu guztiak ere ordaindu ditugu. Kasu honetan ez dago errentak biltzeko gasturik, neronek egiten baitut hori. [...]

Gehien hunkitu nauena hauxe izan da: zailak izan diren tratu guztien azpian egon den enpatia hauteman duela jendeak. Nolabait, maitasuna eta kezka sentitu dira. Miresgarria da, halaber, ikustea beren gaineko legearen berdintasuna baloratzen dutela. Pasioaren biolentzia eta grina txarraren tolerantzia txandakatzen ohituta daude. Tolerantzia handiagoa espero zuten, eta ezjakinaren bihozberatasuna eta limosnak sarri, baina horren ordeztu bedeinkapen gisa hartu dute araudi arras zorrotza, eskakizun ezagunekoa, eta hitzez eta egitez egiazkoa den gobernu.

[...]

Planaren arrakasta ekonomikoaren arrazoiak bi izan dira. Lehen, bitartekaririk ez egotea, eta, bigarrena, errenta ordaintzeko puntualtasunari buruz oso zorrotza izatea. Une honetan ez dago errenta zor duen maizter bakar bat ere etxe horietan, eta denborape horretan, lehen esan dudana bezala, zor larriak oso-oso urriak izan dira. Era honetako alokairuen gaineko legea oso sinplea da, eta behin prozeduraren metodoa ulertutakoan, oso erraz eramaten da alokairuen jardura, eta seriotasun osoz esan beharra daukat hobe dela lege-gastuak ordaintzea maizterrak kaleratzeko, errenta-atzerapenen ondorioz dirua galtzea baino —hau da, zenbat eta hobea etxeetako giroari begira, orduan eta atseginagoa maizterrentzat—. Araudiak erraz ulertzeko modukoa izan behar du, eta jendeak bere burua errespetatuko du araudia betetzen duela ikusita. Normalean nahikoa izaten da prozedurak hastea, jakinda egiazkoak direla eta ez mehatxu hutsa, atzerapenen ordainketa lortzeko: behin bakarrik izan da beharrezkoa egozpena. Gelen eskari handia egoteak botere handia ematen die jabeen maizterren gain. Behar bezala erabiltzeaz arduratu beharko dute orduan. Gizalegezko maizterrei lanaren gorabeherak eragiten dizkiete zailtasun handienak alokairua ordaintzeko. Bi modutan laguntzen saiatu naiz. Lehenik, dirua aurreztera bultzatuz: etengabe aritu dira horretan, eta udazken bakoitzean diru mordoxka bat metatu dute, familiak herritik kanpo daudenean sortzen diren zailtasunei aurre egin ahal izateko. Bigarrenik, nik neuk ahal dudana guztia egin dut nire maizterrei lana emateko lan gutxiko garaietan. Kontu handiz joan naiz lanak gerorako uzten, eskasiako garaietarako, eta horrela lanaren irregulartasunak arintzen ahalegindu

naiz. Izan ere, diren neurrian kaltegarriak izanda ere, pobreen umekeriak are kaltegarriago egiten baititu.

(1866ko azaroaren 1a. *The Victorian Dictionary*, Lee Jackson-ek bildua)

2.3.5. Mary Richmond

COS elkartearen arrakasta laster zabaldu zen Amerikako Estatu Batuetara, eta han bere bidea egin zuen gizarte-langintzaren bilakaeran erabakigarri izan diren pertsona batzuen eskutik. Pertsonaia horien artean, Mary Richmond azpimarratu behar da.

Mary Richmond Estatu Batuetan jaio zen, 1861ean, eta bertan hil, 1928an. Estatu Batuetako COS zentro batzuetan lan egin zuen, eta **eraketarako** zeukan gaitasunagatik nabarmendu zen. Lehenengo emakumea izan zen COS bat zuzentzen, Baltimorren, oraindik 30 urte bete gabe zituela, 1891n.

Prestakuntza lanean ere nabarmendu zen. Berak garrantzi handia ematen zion gizarte-langilearen prestakuntzari, eta, 1897tik aurrera, ikastaroak eta bilerak eratu zituen helburu horrekin. 1898an, hain zuzen ere, gizarte-langileentzako Eskola bat eratu zen New Yorken. Bera irakasle izan zen bertan.

Baina eraketan eta irakasleen prestaketan ez ezik, Mary Richmond ikerle eta **idazle** modura nabarmendu zen. 1917an, gizarte-langintzan erabakigarria izan zen lan bat argitaratu zuen: *Social Diagnosis*. Bertan, gizarte-langintzarako metodo bat landu zen lehenengoz, batez ere, *kasuetako gizarte-langintzarako*. Arrakasta izugarria lortu zuen lanak, eta gizarte-langile askorentzat, oinarrizko liburu bihurtu zen. Ondoren, 1922an, *Zer da Kasuetako Gizarte-langintza?* liburua argitaratu zuen. Liburu horietan gizarte-langintza sistematizatu egin zuen: haren zeregina eta esparrua mugatu eta besteetatik bereiztu, gizarte-langileen ezaugarriak ezarri, eta lanbidearen baldintzak azaldu zituen.

Mary Richmondek beharrezkotzat jotzen zuen gizarte-langintza **gizarte-hobekuntzekin** batzea. Gizarte arazoak lantzeaz gain, gizarte-langileak salatu egin behar ditu arazo horiek. Ildo horretan, lan handia egin zuen adin txikikoen lana eragozten. Gainera, feminista ezaguna izan zen, emakumeentzako boto eskubidearen alde lan egin zuena.

2.3.5. TESTUA: MARY RICHMOND

Mary Richmond: *Banakako kasu soziala*

Puntu honetara iritsita, ez legoke gaizki diru-laguntzei edo laguntza materialei buruz zertxobait eranstea, gai horrek gaur egun iritzi publikoa alde zein kontra jarri baitu. Diru-laguntza, limosna den neurrian, demokraziaren kontrakoa da erabat, eta, hortaz, bidegabekeria eta madarikazio nabarmena da emailearentzat eta hartzailearentzat. Baina, ohiko jendearen artean hain sustraituta dagoen pentsaera horren ondoan, bada diru-laguntzak gehiago banatzearen aldeko gero eta joera handiago bat —denentzako kantitate bera—, justiziaren ordezeko ezkertiarra balitz bezala. Baina lorpen berri horren helburu bakarra diru-laguntzaz baliatzea bada, emaitzak garai bateko karitatearenak bezain eskasak izango dira; izan ere, ongintzako laguntza materialak ez du berez ezaugarri moralik, eta ez du, inondik ere, ezaugarri demokratikorik. Bigarren mailako lekua dagokio. Moldatzeko ezintasuna kasu jakin baterako erabakitako ekintza-plan nagusia ongi oinarrituta badago, egoera errealarari egokitzen bazaio, eta, benetako pertzepzioan oinarritzeaz gain, esku hartzen duten pertsonen laguntza eta interesa lortu bada, alde batera utzi ahal izango dira diru-laguntzen aurkako edo aldeko herri-sinismenak. Funtsean prozesu demokratikoa da bezeroa ulertzea eta harekin batera parte-hartze programa bat egitea. Ez dago paternalismoarentzako lekurik programa horretan, ez eta ‘denentzako berdin’ idealarentzat ere.

[...]

Kasuekin lan egiten duen langilea ez dago besteen filosofia onartzera behartua, baina filosofiaren bat izan behar du. Filosofia horren gakoak iradokitzen dira liburu honetan, baina jakin badakigu beste gako garrantzitsuago batzuk proposa daitezkeela laster. Era informalean azaltze aldera, hauek dira liburuan iradokitakoak:

(1) Gizakiak elkarren mendekoak dira. Ikuspegi horren inguruan bada unitate espiritual bat, eta asko esan nahi du esanahia oso-osorik barneratu eta horren arabera

bizitzen saiatzen direnentzat. Maciver irakasleak dio: «gizarte batek bere kideak zenbat eta gehiago sustatu, orduan eta hobeto ordenatuta egongo da». Kontrakoa ere egia da. Gizartearekiko harreman egokien bidez lortzen dugu nortasuna, eta ez beste inola. Kasuetan oinarritutako gizarte-langintzaren muina gizabanakoari ahalik eta harreman sozialik hoberenak ezagutaraztea eta ziurtaraztea da.

(2) Gizakiak ez dira berdinak. Benetan demokratikoa den programa sozial batek masa-ekintza zentzudunaren bidez berdintzen ditu aukerak, eta pertsona ezberdinentzat eta ezberdinekin ekintza ezberdinak egingo dituen politika administratibo baterako baliabideak ematen ditu.

(3) Gizakiak ez dira elkarren mendeko animaliak, ez eta etxe-abereak ere. Beste animaliekin duen alde horren ondorioz, nahitaezkoa du gizakiak bere ongizate-planen prestaketan eta gauzatzean parte hartzea. Gizabanakoek borondatea eta helburu propioak dituzte, eta ez dira sortu jarrera pasiboa izateko munduan: izan ere, alferrik galtzen dira hori gertatzen denean.

Beharbada horregatik, gizartearentzat aukera bihurtu behar duten gizon-emakumeek prestakuntza egokia izan behar dute bizitza deitzen diogun elkarreragin-sare horri aurre egiteko. Ezin dira pilaka fabrikatu. Pertsona sozial bat egiteak denbora eta arreta pertsonalizatua behar du. Etxea da lan horren lehen urratsak egiteko ardura duen erakunde soziala, eta kasuetan oinarritutako lanari dagokionez, etxean egin ziren lehenengo moldatze-saioak ere. Lantokian ere kasuetan oinarritutako lanaren metodoak aldaketa onuragarriak lor ditzakeela uste da, baina orain dela gutxi hasi da erabiltzen metodologia hori eta, oraindik, ez da guztiz garatu. Leku batzuetan, kasuetan oinarritutako gizarte-langintza egiten dutenek beren espezialitateari buruzko ezagutza sakonak hartu behar dituzte beste espezialisten lana osatzen saiatu baino lehen. Aldiz, kasuetan oinarritutako gizarte-langintza beste lanbide zaharrago batzuentzako osagarri eraginkorra den lekuetan —hala nola, erakunde sozialetan (esaterako, eskoletan, ospitaleetan eta auzitegietan)—, aipatutako leku horietan baino garrantzi handiagoa hartzen du gizarte-langintzak.

Gizarte-langintza bere osotasunean da eraginkorra, eta ez atalka. Atal guztiak, modu ezberdinean bada ere, nortasunaren zerbitzura daude. Kasuetan oinarritutako lanak ekintza hauen bidez laguntzen dio nortasunari: gizabanakoen eta horien inguru sozialaren arteko egokitapena hobetzen saiatzen da; talde-lanari esker, nortasuna

lantzen da, pertsonen arteko elkarreragina lantzen baita, ez pertsonak bakarka; ekintza sozialak aurrera eginarazten die masei, propagandaren eta legeria sozialaren bidez; eta, azkenik, ikerketa sozialari esker, aurkikuntza originalak egin daitezke, eta dagoeneko ezagutzen diren datuak berrinterpretatu, gizarte-laneko beste modu batzuetan erabiltzeko. Kasuetan oinarritutako gizarte-lanetako langileak modu horiez guztiez jakin behar du zertxobait —zenbat eta gehiago jakin, hobe—, eta behar bezala jokatu behar du bere eginbeharrean, aipatu berri diren gizarte-lan mota horietan guztietan aurrera egiteko.

Azkenik, aipatu behar da nortasunaren garapena dela kasuetan oinarritutako gizarte-langintzak gainditu behar duen probarik zailena. Zure bezeroaren nortasuna aldatzen ari da? Eta, aldatzen ari bada, norabide egokian ari da aldatzen? Bere energia eta inizatiba askatzen ari da? Eta aldaketa hori behar handiagoen eta hobeen, eta harreman sozial egokiagoen norabidean ari da gertatzen? Nortasunarekiko berezko errespetua eta pertsonetikiko benetako arreta nahitaezkoak ditu kasuetan oinarritutako gizarte-langileak emaitza horiek lortzeko. Baina horretarako nahitaezkoa da kasuetan oinarritutako gizarte-langilearen nortasuna ere garatzea. Beraz, elkarrenganako zerbitzua da.

2.4. Gizarte langintzaren lehenengo proposamenak: *Settlements*-en ildoak

COS elkarteak, Hill edo Mary Richmond gizarte langintzaren erreferentzia nagusietakoak dira, baina pertsonarengan zentratzen den ildo horrez gain, **badago talde-ikuspegiari** gehiago **begiratzen dion beste bat**. Pertsonaren arazo zehatza baino, arazoa orokorrean aztertu, eta konponbidea eman nahi diote. Gizarte-langintza ulertzeko beste modu bat da, nahiz eta gerora bat egingo zuten biek, eta gizarte-langintza batu bat osatu, gaur ikusten dugun bezala.

2.4.1. *Settlements* mugimendua eta Barnett senar-emazteak

Bere sorreran elementu bat baino gehiago egon zen. Alde batetik, **langileria**, noski. Aurrean dituzten era guztietako arazo eta gabezien aurrean laguntza gutxi

aurkitzen zuten administrazioaren aldetik, eta horrek konponbidea modu autonomoan bilatzera eramane zituen. Helburu kolektiboak zituzten ekimenak bultzatu ziren era hartara: haur-parkeak, haurzaindegiak, eta abar.

Baina langileriaren ekarpen orokorraz gain, gizarte-langintzaren bigarren ildo hau **modu instituzionalizatuan** ere eraiki zen, *Settlements* mugimenduari loturik, gehienbat.

Lehenengo *settlement* (edo egoitza) 1884an eraiki zen Londreseko auzo pobre eta degradatu batean, **Barnett senar-emazteen** eskutik. Hauek **ezagutu egiten zuten COSen bidez garatzen zen banakako gizarte-langintza**, baina konturatu ziren pertsonaren nortasuna eta sendotasuna hobeto lan zitekeela, batzuetan, taldearen barruan. Euren ustez, adiskidetasuna eta helburu komunak partekatzea oso lagungarria zen pertsonarentzat. Settlement hauek **laguntza-helburu orokorra** zeukaten, baina ez zuten jarraitzen metodo jakin bat, COSek egiten zuen bezala. Izan ere, asmoa talderik behartsuenei (eta ez pertsoneri bakarrean) laguntzea zen.

Aterpe modura erabiltzeaz gain, batzeko eta ikasteko leku gisa ere erabiltzen zen Egoitza. Izan ere, garrantzi handia eman zitzaion hezkuntzari, ikasteak pobrezia espiritualetik irteteko balioko zuen eta. Horretarako, dei egin zieten unibertsitate graduatu gazteei euren egoitzara joateko, behartsuekin harremanetan jartzeko eta eurekin komunitatean bizitzeko, elkartasun hutsez. Aberatsen eta pobreen arteko zubilana egin nahi zuten.

2.4.1. TESTUA: BARNETT SENAR-EMAZTEAK

Samuel Barnett: *University and Social Settlements*, 1898

[Lehen argitalpena in W. Reason (ed.) (1898), Londres: Methuen.]

Duela hamalau urte ezbaierik gabe onartzen zen onginahiaren forma zaharrak etorkorrek izaten zirela berez, karitate-elkarteek eta misioek nagusitasun jarrera hartzen zutela beren laguntzaileen gain, eta filantropia sektarioak ezinikusiak sortzen zituela

sarri. Hori horrela izanik, gizon-emakume askok, pobreekiko laguntasuna berresteko gogotsu, ez zuten begi onez ikusten maitasunaren izenean beren anai-arrebak umilarazi beharra laguntza jasotzeko. Ez zuten nahi beren buruak "ongile" edo "misiolari" gisa agertzea. Ez zitzairen iruditzen gaitz guztiak sendatzeko balio zuen Morrison-en pilularen pare zirenik beraiek. Gizaki gisa beste gizakiei lagundu nahi zieten, eta klase baten edo alderdi baten interesa gizabanakoen interesaren aurretik jartzen zuen laguntza motaren aurka egin zuten beren giza sentimenduarekin, esku bete opari jasoz zailtasun iragangaitzen gainetik, eta alderdien dogmak elkartzeko baldintza bihurtuz.

Bestalde, langileak, giza espiritu beraren eraginpean, gero eta baztertuago zeuden beste [15. or.] klaseek gozatzen zituzten gauza onetatik. Gehiago jakin nahi zuten zer egiten zuten beren bizilagun aberatsek, eta, edonola ere, aristokrata bati adreilu bat bota aurretik zerbait gehiago jakin nahi zuten berari buruz.

Horrek bide eman zuen pentsatzeko Unibertsitateko kideak bizi zitezkeela pobreen bizilagun gisa, eta bizitza aszetiko baten gailentasunari eragin gabe, edo irakasle gisa etorri zirela adieraziz, edo xede sektarioren bat izanik, sorraraz zezaketela benetako zerbitzu guztien bidea den adiskidetasuna.

Garai modernoetako dohainak onak zirela sinisten zutenek gizarte-zentroak eratu zituzten; kultura onuragarria zela eta ez galera; garbitasuna zikintasuna baino hobea zela, edertasuna itsusitasuna baino hobea, jakinduria ezjakintasuna baino —Isaak ez da sakrifikatu behar—. Gauza on horiek guztiak hiritar orok gozatu behar zituztela aitortzearen erakusgarri dira gizarte-zentroak, eta giza eskuen eta norberaren jakinduriaren makineria filantropikoa ordeztuz eskakizun horiek betetzearen aurkako protestaren erakusgarri ere bai. “Badutenek” “ez dutenak” ikusteko, ezagutzeko eta zerbitzatzeko desioaren adierazpidea dira gizarte-zentroak.

[...]

Gizarte-zentro bat den bezalakoa da —hezkuntza-zentro, misio edo gizarte-ahaleginaren zentro gisa ikusten dute bisitariak Toynbee Hall—. Horrela izan daiteke; baina bisitariak ez dakite benetan leku hori Whitechapel-eko elkarte bat dela, auzoko gizonak beren betebeharrak egiteko biltzen diren elkarte. Bertakoak ez dira talde gisa kezkatzen hezkuntzarekin, alkoholik ez edatearekin, pobreak laguntzearekin edo edozein xede berezi edo sektariorekin. Nor bere kasa bizi da, bere bizibidearekin, eta bere betebeharrak eginez. Katolikoak, elizgizonak, juduak, konformagaitzak eta

agnostikoak, denak elkarrekin bizi dira, batak bestea indartsuagoa egiten du bere iritzia emanaz. Ez dago "Toynbee Hall arau" edo horrelakorik, eta inoiz ez da egia "Toynbee Hall"-ek hauteskunde batean norbait hobesten duenik edo erlijio modu berezi baten alde egiten duenik. Elkarrekin jaio diren gizon apur batzuk dira, beren ogia irabazten dutenak eta betebeharrak beren modura ulertzen dituztenak. Inork ez dio muzin egin bere buruaren hazkunderako ona den ezeri; gizon bakoitza bere bokazioa gauzatzen saiatzen da eta bizitza kultibatu baten giroari eusten dio. Auzokideekiko ez dute berdintasun-itxurakeriarik, ohitura zikoitz edo zikinak hartzeagatik. Itxuraz, ez dago sakrifiziorik. Gizonak Whitechapelen bizi dira, ez Londres mendebaldean, eta auzoko edozein biztanlek dituen betebeharrak dituzte (edozein herritarrek bete behar dituenak, hain zuzen ere) [19. orria]. Betebeharrak horien arabera gizon batek bere fedean otoitz ere egin behar badu, bera da bere arimaren erantzule, eta bere otoitzak esaten ditu elkarte batera joaten denean edo eskolak ematen dituenean. Zintzotasunerako ez dago inolako mugarik, gizona bera da muga bakarra, eta ez hura dagoen lekua.

[...]

Toynbee Hall-ek hezkuntza-zentro bat dirudi, misio bat, ikastetxe politekniko bat, makineria filantropikoaren beste adibide bat; benetako elkarte bat da, eta bertako jarduerak elkartekideen banakotasunean errotzen eta garatzen dira.

Gizarte-zentroaren arrakastaren froga. —Gizonak giza lana egiteko ahalegin gisa epaitu behar da gizarte-zentro bat. Bertako klaseak eta giza eredu desberdinak gizakien artean adiskidetasuna ezartzearen ondorio dira, bere arrakastaren froga bat baino areago.

Ikuspuntu horretatik, galdetuko balidate zer egin duen Toynbee Hall-ek, erantzun beharko nuke, (1) klaseen susmo txarra arindu du, nolabait; (2) kemen handiagoko toki-gobernua sustatzen lagundu du.

[...]

Horregatik idatzi dut testu hau, erakusteko gizarte-zentro baten bidez gizon-emakumeek beren auzokideekin parteka ditzaketela beren buruak; elkarte bat auzo jakin batean, non elkartekide izatea den herritarren betebeharrak betetzea; pobreen artean etxe bat, non bertan bizi direnak pobreen lagun bihur daitezkeen.

2.4.2. Jane Addams

Settlement-en mugimenduak **arrakasta handi eta azkarra** eduki zuen, eta laster zabaldu zen Ingalaterrako beste leku batzuetara. Denbora gutxiren buruan Estatu Batuetara ere zabaldu zen, non are arrakasta handiagoa eduki baitzuen. Horrela, sendotu egin zen mugimendu hau. Estatu Batuetan, leku berezia dauka Jane Addamsek.

Jane Addams Estatu Batuetan jaio zen, 1860an, eta 1935ean hil. 1886an *Settlements* mugimendua ezarri zuen Estatu Batuetan, Ingalaterratik ekarria, Chicagon *Hull House* izenekoa sortu zuenean. Esperientzia laster zabaldu zen beste leku askotara.

Oro har, erlijio-jatorria eduki zuten, eta, batzuetan, erlijio-helburua ere bai. Beste batzuk, ordea, hezkuntza mailan geratu ziren. **Haurrak zaintzen ziren**, sukaldaritza edo josteko ikastaroak eman, arte erakusketak antolatu, gai askori buruzko hitzaldiak aurkeztu, eta abar.

Zituen gizarte helburuak lortzeko, laster konturatu zen politikan aritu beharra zegoela eta buru-belarri sartu zen. I. Mundu Gerra piztu zenean, gainera, mundu-arazoezko ardura berezia bereganatu zuten, eta bakearen aldeko mugimenduekin lotu zen. 1931n Bakearen Nobel saria eman zioten.

Bere ekarpenik garrantzitsuenak izan ziren, batetik, **zientifikotasuna eta profesionaltasuna** txertatu nahi izatea; eta bestetik, gizarte-arazoezko **konpromiso militantea**. Bestalde, taldekako gizarte langintzaren aitzindarietako bat da, taldeekin lan egitea proposatzen zuen eta.

2.4.2. TESTUA: JANE ADDAMS

Jane Addams: The Subtle Problems of Charity, 1899

[The Subtle Problems of Charity, The Atlantic Monthly, bolumena: 83: 496, 1899ko otsaila. 163-178 or.]

SEGURU ASKO karitatezko harremana da gure demokrazian azkarren aldatzen

ari den harremana, hau da, ongilearen eta onuradunaren arteko harremana. Aldi berean, gure esperientzia modernoan ez dago demokraziak inplikatzeko duen berdintasun-falta modu argiagotan erakusten duen kontaktu-punturik. Heldu garen puntu honetan demokraziak hainbeste sartu-irten egin ditu harreman honetan, ezen ondorioz antigoaleko pertsona eskuzabalaren irudi atsegina desagertu egin baita betiko, eta, bitartean, karitatearen beharrak eta existentziak berak ukatu egiten digute demokraziak azkenean emango dituen kontsolamendua eta askatasuna.

Familiaren edo klasearen batasuna baino batasun zabalago baten grina sentitzen dugu, eta gizaki guztiak gure itxaropenetan sartzera heldu garelako esaten dugu; baina ez gara konturatzen gizaki guztiek dutela itxaropena, eta gu ere barruan gaituen mugimendu beraren kide direla. Filantropiaren zailtasun askoren arrazoia horixe baita: inkontzienteki mundua filantropoen eta lagundu beharrekoen artean banatzea. Bi klase daudela onartzen dugu horrela, eta klase-ideia horren aurka egiten du gure demokrazia-mugimenduak banaketa hausten hasten garen orduko.

Arazoa da gutako inoren etika ez dagoela garbi definituta, eta ohiturazko zirkuluetan jardutera behartuta gaudela etengabe, jada onartzen ez ditugun uste sendoetan oinarrituta. Horregatik, ingurunearen eta baldintza sozialen eraginari buruz dugun iritzia askoz azkarrago garatu da karitatea administratzeko ditugun metodoak baino. Garai batean, pobrezia grina txarren eta alferkeriaren sinonimotzat jotzen zenean, eta pertsona arrakastatsua zintzotzat jotzen zenean, karitatea lazki administratzen zen kontzientzia onarekin. Izan ere, karitate-agenteak gizabanakoa jotzen zuen bere pobreziaaren erruduntzat, eta bere oparotasunak moralitate jasoagoaren nolabaiteko kontzientzia ematen zion. Orduz geroztik, beste estandar batzuen arabera neurtzen ikasi dugu, eta dirua irabazteko gaitasunak oraindik ere beste gaitasunek baino balio handiagoa izan arren nabarmenki, ez da lehen bezain modu eksklusiboan errespetatzen, eta gaitasun hori edukitzeak ez du inolaz ere inplikatzeko dohain moral onenak edukitzea. Ikasi dugu pertsonak negozioetarako gaitasunaz gain bere bertute sozialen arabera ere balioesten, dela jomuga intelektual zein desinteresatuekiko debozioaren arabera, dela duten espiritu publikoaren arabera, eta normalean ez dugu begi onez ikusten pertsona batzuk industriaren ikuspegitik bakarrik epaitzea, pobre izateagatik bakarrik, beste arrazoirik gabe. Gure sen demokratikoa etengabe larritzen da bi estandarren kontzientzia hori ikusita.

Inolako zalantzarik gabe, guztioi iruditzen zaigu zantarra bi hitz horien —alegia,

antolatua eta karitatea hitzen— justaposizioa. Emozio bat antolatzearen ideia bera gorrotagarria da, baita ahalegin altruistan grina handiagoaren beharra sentitzen dugunontzat eta lortu beharreko helburua argi daukagunontzat ere. Defentsa gisa, esaten dugu emozio hori xede bihurtu nahian gabiltzala: errukia apetatsua dela, eta ezin dela horren mende egon; betebehar kontzientearen duintasuna eman nahi diogula guk. Baina funtsean ez gara erabat fio jokabide sozialaren teoria bihotzaren agindu naturalekin ordezten duen eskemarekin, eta egoeraren konplexutasunaz ohartzen gara. Larritasunean erori den pobreak laguntza eskatzen duenean lehen aldiz, bihozberatasuna, begirunea eta barkamena espero ditu. Lehen aldia bada, asko kostatzen zaio lehen urrats hori egitea. Lur jota dago, eta maitasuna eta errukia aurkitu beharrean, erabat hotz utziko du bere intimitatea hautsi eta lan egin beharko lukeela esaten zaionean. Berari ez zaio iruditzen gogo txarreko haur bat bere guraso gogorak tratatuko balu bezala jokatzeko ari direnik berarekin. Ez da egon aurretiazko harremanik eta erlazio jarraiturik, haurren eta gurasoen artean bezala. Albo batera uzten dutela edo baztertzen ari direla bakarrik sentitzen du, eta hori latza egiten zaio. Bera ez da bizi bere gurasoei eskerrak emateko haur diziplinatuari erakusten zaion bezala; aitzitik, bihotz gogortuari eusten dio heriotzera arte. Ondo ikusitako karitate mota bakarra bisitak egiten dituzten erizainena da: beraien prestakuntza profesionalarekin laguntzen dute, eta erruki eta ontasun gisa interpretatzen da hori berehala, ageriko beharretan lagunduz galdeketa egin gabe.

[...]

Gizarte-zentro batean emandako hamarraldi bateko urte gehienetan mindua eta atsekabetua nuen burua karitatezko harremanaren zailtasunak ikusita. Klase etikoen arteko talka etengabearen ondorioz, industriaren esperientzia zeharo desberdinetik sortua egia esan, eta konbentzio eta bizimodu hain ezberdinak zituzten pertsonen arteko ezinbesteko gaizki ulertzeen ondorioz, bazirudien ezingo zela ezer egin harik eta industria-baldintzak erabat demokratizatu arte. Gizarte-zentro baten jarrerak defendaezina eta zentzugabea ematen du batzuetan, aintzat hartuta azkenean gauzatuko den demokrazia industrialarekiko sinesmen sendoa agertzen saiatzen dela etengabe eta helburu hori lortzeko lan egiten duela, bizimodu bati eusteko eta gizalegez jarduteko miserian daudenekin. Duela gutxi, hala ere, printzipio baten iradokizuna bururatu zait: karitatea administratzearen mingarritasuna harreman demokratikoago bateranzko trantsizioaren deserosotasun saihestezina den bitartean, administratze-esperientzia harrigarriek badutela beren benetako balioa. Banakako kasuak datu soil gisa tratatzen

dituen ekonomilariak, eta kasu horiek ezinezko izan daitezten lan egiten duen erreformatzaile sozialak, beren arrazoari jarraitze hutsagatik, esperientzia harrigarri horiek partekatu beharko dituzte seguru asko hazkundearen printzipioak harrapatuta sentitu aurretik, barrutik kanporantz lan eginez. Horren aurretik norbanakoaren errukiak eta inteligentziak masaren mugimendu intuitiborantz aurrera egiten dutenean sentitzen diren bozkarioa eta poza izango dituzte. Mugimendu orokor horrek baditu alderdi intelektualak, baina gutxitan gertatzen da adimenak bakarrik hautematea. Lagun hurkoarekiko karitatezko harremana saihesten duten erreformatzaile sozialak mugimendu honetatik at geratzen dira beren jarrerarekin. Aztertu eta formulatuko dute beharbada; baliagarri bezain beharrezko izango dira beharbada, baina ez dira mugimenduaren barruan egongo ezinbestean. Giza masa gutxitan mugitzen da elkartuta, pizgarri emozionalik gabe, eta doktrinarioa, emoziotik kanpo mantentzeko ahalegin horretan, aparte geratzen da halabeharrez. Zalantzak saihesten ditu, eta bizitasuna galtzen du aldi berean.

N Zerbait oinarritzkoa gai honetaz...

MOIX, Manuel (2006): *Teoría del trabajo social*, Madril: Síntesis. Hain zabala izanik, zaila da gai honetan liburu bakar bat aukeratzea. Testuliburu hau erudizio handikoa da, eta historiak zati handia betetzen du. Atal laburretan egituratua, erraz irakurtzen da.

⇒ Gehiago sakondu nahi baduzu...

Egile klasikoek lanetan sakontzea ariketa interesgarria da, askotan ustekabe politak hartzen baitira, testu zaharrek ezer berririk esango ez dutela pentsatuta. Gehiago sakontzeko, ondoko lanak ere erabil daitezke:

ANDER-EGG, Ezequiel (1984): *Historia del Trabajo Social*, Alicante: Humanitas. Lehenengo eta bigarren atalak, batez ere, historiari buruzkoak.

ESCARTIN / SUAREZ (1994): *Introducción al trabajo social. I (Historia y fundamentos teórico-prácticos)*, Alicante: Aguaclara. Testuliburu orokorra. Zati bat historiak hartzen du.

FRIEDLANDER, W. A. (1984): *Dinámica del Trabajo Social*, Mexico: Pax-

México. Eskuliburu klasikoa. Informazio asko ematen du gizarte langintzaren sorreraz.

HERNANDEZ, Gregoria (1996): 'Octavia Hill. Figura señera del Trabajo Social', *Trabajo Social Hoy* 12: 90-94 orr. Octavia Hillen izaera hobeto ezagutzeko. Artikulu laburra eta sinplea.

MALAGON / SARASOLA (2003): 'Nacimiento y evolución del Trabajo social' 78-109 orr., in FERNANDEZ / ALEMAN -zuz-: *Introducción al trabajo social*, Madril: Alianza. Industrializazioaren giroa ulertzeko, batez ere.

MAURANDI, Remedios (2000): 'Jane Addams: una figura clave en el origen del Trabajo Social', *Revista de Trabajo Social, Servicios Sociales y Política Social* 52: 57-78 orr. Jane Addamsen izaera hobeto ezagutzeko. Interesgarria da 'politikari aritu ala ez' eztabaida.

MIRANDA, Miguel (2004): *De la caridad a la ciencia. Pragmatismo, Interaccionismo simbólico y Trabajo Social*, Zaragoza: Mira . Interesgarria COS elkarteak eta Settlements mugimendua ezagutzeko.

MUNUERA, Pilar (2003): 'Precedentes del Trabajo Social: precursores y reformadores sociales', 50-77 orr., in FERNANDEZ / ALEMAN -zuz-: *Introducción al trabajo social*, Madril: Alianza , XVI-XVIII. mendeetan nabarmen daitezkeen aurrekariak berri ematen du.

RED, Natividad de la (1993): *Aproximaciones al trabajo social*, Madril: Siglo XXI. Informazio orokorra ematen du.

RICHMOND, Mary E. (1996): *El caso social individual. El diagnóstico Social. Textos seleccionados*, Madril: Talasa . Mary Richmonden testuak ezagutzeko. Oso gomendagarria da Mario Gaviriak egiten duen hitzurre luzea.

SOYDAN, Haluk (2004): *La historia de las ideas en el trabajo social*, Valentzia: Tirant lo blanch. Mary Richmond eta Jane Addams luze aztertzen ditu.

VAZQUEZ, Octavio (2003): 'Teorías de las principales figuras del Trabajo Social', 110-130 orr., in FERNANDEZ / ALEMAN -zuz-: *Introducción al trabajo social*, Madril: Alianza. Gizarte-langintzako egile klasikoen berri egoki ematen du.

VIVES, Juan Luis (1985): *Del socorro de los pobres*, Madril: Marsiega. Testu labur honetan, Vivesek bere teoriak plazaratzen ditu. Erraz irakurtzen da.

3. Gizarte-langintzaren garapena

Gizarte-langile kementsu eta esanguratsuak egon arren, gizarte-langintzak egoera zehatz batean lortu zuen aurrera egitea. Izan ere, gizarte-langintzaren garapena ongizate-estatuari loturik dago, eta beronen ibilbideak markatuko du hura ere: Ongizate-estatuaren goranzko fasean, gizarte-langintzak gorantz egin zuen; eta oraingo krisian, gizarte-langintzak ere jasaten ditu ondorioak.

3.1. Zientifikotasunaren bila

XIX. mendea zientifikotasunaren bilaketaren mendea izan zen. Gizarteak zituen arazoak modu zientifikoan aztertuta bakarrik konponduko zirela pentsatzen zen. Horrek gero eta ikerketa zehatzagoak eskatzen zituen, eta hortik **zientzia berriak** sortu ziren. Zientzia berri horiek, ondoren, lanbide zehatz eta propioak aldarrikatuko dituzte, eta aldi berean, zientziatik kanpokoei mugak ezarriko dizkiete.

Gizarte-Langintzan berdin gertatu zen. COS elkarteak zein Settlement mugimenduak zientifikotasuna aldarrikatu zuten, bakoitzak ildo desberdina garatu arren. Horretarako, espezializazioa eta prestakuntza behar ziren, eta ondorioz, ikasketa arautu batzuk, unibertsitate mailakoak, ikerketa zientifikoak lantzea eta profesionalizazioa zabaltzea. Betiere, gizarte-arazoei ahalik eta modurik egokienean erantzun ahal izateko, XIX. mendearen amaieran goi mailako lehenengo ikasketak hasi ziren zabaltzen.

Giro hartan, gizarte-langintza **barrutik eta kanpotik aberastu zen.** Barrutik, hainbat ekarpen teoriko egin ziren, Estatu Batuetan batez ere, eta euren artean, aipagarrienak Mary Richmonden lanak dira. Baina kanpokoari ere erreparatu zitzaion.

Soziologiak aurretik zeukan eraginaz gain, psikologiak gero eta pisu handiagoa hartu zuen. Freuden teoriak bereganatzean gizarte-langintza eraldatu egin zen, eta guztiz kutsatuta geratu teoria berri hauekin. Kasu indibidualak izugarrizko indarra hartu zuen, baina beste batzuek jarraitu zuten praktika gehiago eskatzen, bai eta taldean eta komunitatean murgiltzea ere. 1930 eta 1940ko hamarkadetara arte, atal hauek ez ziren guztiz batu gizarte-langintza ofizialera.

Era horretara, gizarte-langintzak **espezializaziora** eta **profesionalizaziora** jo zuen. Lehenengo atalean, arlo psikologiko, psikiatriko eta medikoan espezializatu zen, eta hark lanbidearen prestigioa handitu zuen. Momentu horretan, gizarte-langintza **bost esparru nagusitan** ari zen: familia, haurren ongizatea, eskolako gizarte-langintza, esparru medikoa eta esparru psikiatrikoa.

Bestalde, batzuek ogibide bihurtu nahi zuten gizarte-langintza, bestelako arazoak atzean utziz. Gero eta **gizarte-langile profesional gehiago** zegoen, ikasketa espezifikokoak jaso zituztenak, baina estatuak oraindik ez zituen bere gain hartzen gizarteko arazoak, profesionalizazio pribatura jo zen. Ondorioz, gizarte-langintza klase ertainek erabili zuten gehienbat, pobreek ezin baitzuten ordaindu zerbitzua. Horrela, gizarte-langintza merkatuaren logikara makurtu zen.

Gizarte-langile hauek **karitatea eta boluntario-lana gainditzea proposatzen zuten**, euren artean planteamendu desberdinak bazeuden ere: batzuek bereizketa osoa eskatzen zuten, eta beste batzuek osagarritasuna bilatzen zuten.

XX. mende erdialdean, gizarte-langintzak zientifikotasunaren eta profesionalizazioaren bidetik jarraitzen zuen, baina **aldaketa** erabakigarri **bat** agertu zen, estatuak esku hartu baitzuen gizarte-arazoetan.

3.2. Ongizate-estatu

Gizarte arazoak bere gain hartzen dituen estatu forma berriari ongizate-estatu deritzo. Ez dago argi noiz sortu zen: batzuek II. Mundu Gerraren ostean jartzen dute sorrera-data; besteek XIX. mendearen amaieran, Bismarcken legeriarekin. Nolanahi, eta bien artean bilakaera dagoen arren, bi eredu bereiz ditzakegu XIX. eta XX. mendeen artean: estatu liberala eta ongizate-estatu.

3.2.1. XIX. mendeko eredu: estatu liberala

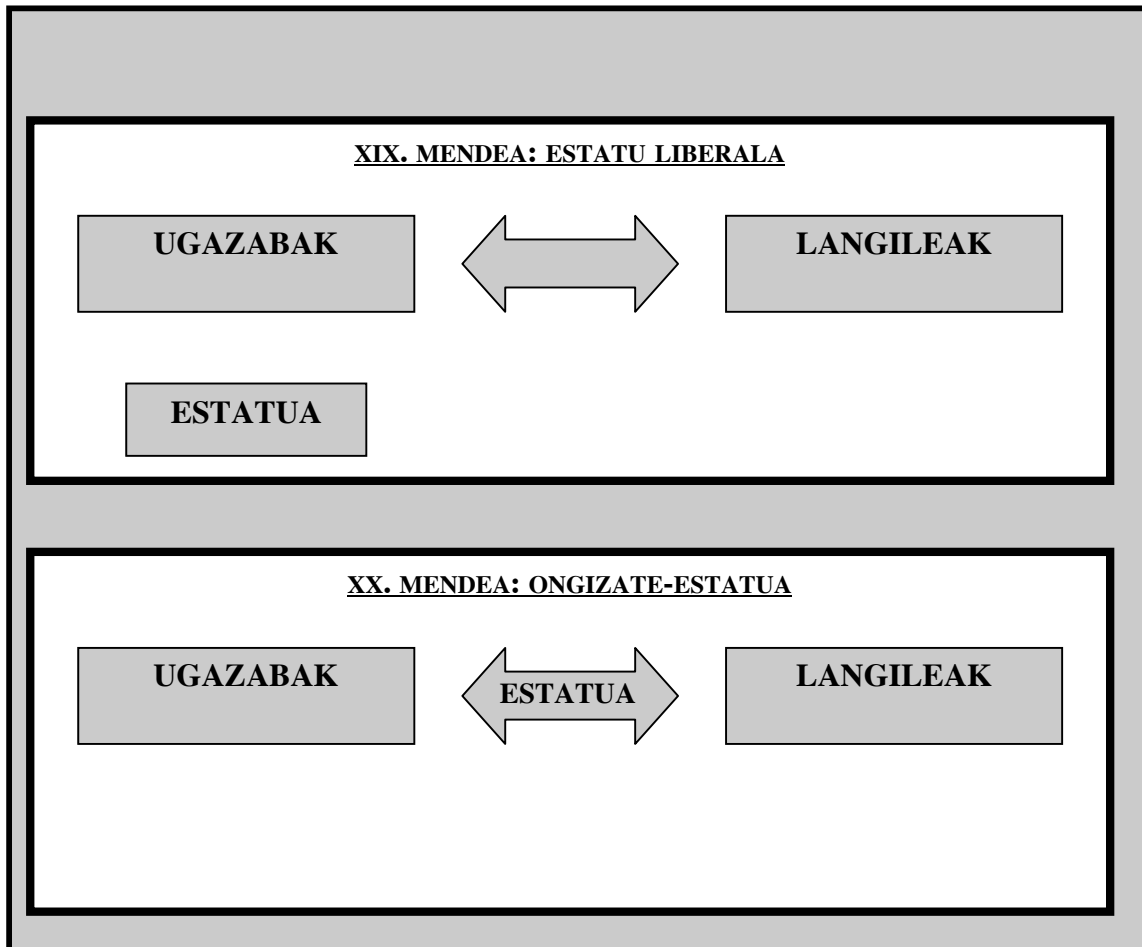
Industrializazioaren garapenak agerian utzi zituen bere alderik ilunenak; gizarte arloan langileen lan-baldintza txarrak eta langileen familien bizi-baldintza gogorak azpimarra daitezke. Horren aurrean, **langileak eratzten eta eskubideak aldarrikatzen** hasi ziren. Egoera berri horretatik ideologia oso bat sortu zen: sozialismoa, oro har esanda (bere barruan sozialismoa bera eta anarkismoa sartuz). Ideia sozialistak azkar hedatu ziren, eta langileen eraketa ahalbidetu zuten, sindikatu eta alderdietan, gehienbat.

Hala ere, **hasiera batez, sindikatuak ez ziren onartuak** izan. Kapitalismoaren zutabe ideologikoa liberalismoa zen, gizabanakoaren askatasunean oinarritua, eta haren arabera, ugazaba eta langilearen artean itun libre bat izenpetzen zen, edonork apur zezakeena. Kontratu-harreman hutsa zela ulertzen zen: gizabanakoari zor zaion errespetua oinarri hartuta, ugazabak nahi zuena egiteko eskubidea zeukala argudiatzen zen, langileak jarraitzeko edo alde egiteko zeukan eskubidea bezala. Presio kolektiboa erabiltzean, sindikatuak itun libre hura bortxatzen zuten.

Jarrera hark ugazaba eta langileen arteko **etengabeko gatazka** eragin zuen, eta egoera hartan estatuak erantzukizunik ez zuela argudiatu zen. XIX. mendea halako istiluz beteta egon zen: ugazabak eta, normalean, estatua, alde batetik; eta langileak eta sindikatuak, bestetik.

3.2.2. XX. mendeko eredu: ongizate-estatua

Denborarekin, ordea, leunduz joan ziren gatazka haiek. XX. mendean, eta 1920ko hamarkadatik aurrera, batez ere, egoera bideratzeko ahaleginak nabaritu ziren. Horrek funtsezko aldaketa kualitatibo bat ekarri zuen: **alde bakoitzak bestea onartu**, eta alde bakoitzak norbere interesak zaintzeko zeukan eskubidea onartzen zen. Horrela, sindikatuak onartu eta legalizatu egin ziren, baina langileek ere onartu behar izan zituzten ugazabak mintzakide gisa, eta ez arerio gisa, ordura arte bezala.

6. irudia. Ugazaba eta langileen arteko gatazka XIX eta XX. mendeetan

Horrek **tirabira handiak** ekarri zituen alde bakoitzean. **Langileen mugimenduan** ez zuten denek hori onartu, helburua ugazabarik ez egotea izan behar zuela uste zuten eta. Nola amaitu ugazaben klasearekin euren interesak onartzen baziren? Sozialdemokrazia izan zen urratsez urrats joatearen aldeko bidea proposatu, eta legalitateak eskaintzen zituen bide guztiak baliatu behar zirela defendatu zuena. **Ugazaben aldetik** ere ez zen desadostasunik falta izan, kontserbadorenek uste baitzuten ugazabari bere enpresa ondo kudeatzea baino ez zegokiola. **Keynes** ekonomilariaren ideiek jarrera klasiko horren desabantailak argitu zituen, langileen bizi-baldintza onek kontsumo handiagoan eta, hortaz, produkzioaren gorakadan eragingo zutela esan baitzuen.

Teoria berri hauek indarra hartu zuten 1930eko hamarkadatik aurrera, orduko egoera ekonomikoa larria baitzen, eta **gauzatu egin ziren II. Mundu Gerra amaituta**. Izan ere, momentu hartan, herri garatuetan gobernu oro har aurrerazaleak agertzen

ziren: sozialistak, liberalak, demokratik Estatu Batuetan, kristau-demokratik, eta abar. Bestalde, lankidetasun giroa bizi zen. Gerra irabazteko beharrezkoa izan zen lankidetasunak jarraitu egiten zuen gerraren ostean, beharrezkoa baitzen orduan hiriak berreraikitze eta ekonomia abian ipintze. Giro hartan, herritar guztien itun moduko batera heldu behar zela teorizatu zen, gatazkan zeuden aldeek –ugazabak eta langileak– adostuta eta bien artean zegoenak –estatuak– bermatuta.

Horixe da **Ongizate-estatuaren sorrera**. Sindikatuek, ugazabek eta estatuak soldaten gorabeherak eztabaidatzen zituzten, baina, horrez gain, gizarteko hainbat gai ere lantzen zituzten. Gizarte kontuak denen ardura zirela ulertzen zen, eta estatuak eta ugazabek ezin zituzten saihestu: hezkuntza, osasuna, amatasuna, haurren zaintza, gizarte-segurantzak, baztertuetikiko laguntza... denen betebeharrak dira. Langileen iraultza eta ugazaben liberalismo osoa baztertuta, lankidetasuna proposatu zen.

Ongizate-estatuaren ezaugarriak ondokoak dira:

Biztanle guztiei gutxieneko baldintza sozial eta ekonomikoak ziurtatzea.

Biztanleen arteko desberdintasun sozial eta ekonomikoak murriztea.

Pobrezia jaitsaraztea edo mugatzea.

Giro horretan, **estatuaren gastu publikoa** izugarri hazi zen gizarte arloko hainbat gairi aurre egiteko. Ez zen dagoeneko karitate lana, baizik eta gizartean ari diren eragileekin adostutako neurriak. Herritarren eskubideez hitz egiten zen, eta ez behartsuei laguntzeaz: jendeak erretiroa hartzeko eta hil arte pentsio bat jasotzeko eskubidea zeukan, esate baterako. Hogeita hamar bat urtez, horixe izango zen Mendebaldeko herrien jokabidea.

3.2. TESTUA: ONGIZATE-ESTATUA

Ezequiel Ander-Egg: *Historia del Trabajo Social*: 198-200 orr.

Hala ere, aurreko hausnarketa guztiek ez dute azaltzen, berez, ongizate-estatuaren osaketa; gizarte-politikaren agerpena eta garapena azaltzen duten azpiko arrazoiei estuki lotutako beste faktore batzuk ere badaude eta. Izan ere, ekonomiaren hazkunde eta teknologiaren eraldaketa-prozesuan sortzen diren gizarte-desberdintasunak orekatzeko funtzioa betetzeko agertu zen gizarte-politika, helburu nagusitzat klase-harremanak arautzea duen neurri sistematiko multzo bat bezala. “Ikuspuntu honetatik,

Carlos Vilak azaltzen duenez, gizarte-politika, batetik, gizarte-tentsioei aurre egiteko tresna baten modura agertu zen, haien maila murriztuz, despolitizatuz eta, baita hain gatazkatsuak ez ziren eremuetara pasaraziz ere; eta, bestetik, klase horien gizarte-kontrolerako tresna bat bezala. Horrela, gizarte-politika erantzun politiko eta ekonomiko gisa agertu zen, aldi berean egonkortze ekonomikoa eta gizarte-ordenaren mantentzea ahalbidetzen zuena”.

Baina Gizarte-Langintza ongizate-estatuaren testuinguruan kokatzeko, ez da nahikoa Estatuak gizarte-politikan nola eragiten duen aztertzea, gizartearen teknoburokratizazioa ere kontuan hartu behar da eta; balio nagusiak kontsumoaren inguruan ezartzen dituen gizarte burokratizatu bat, alegia. Bi alde bereiztu baina nahastu eta lotuak dira: Estatuak zerbitzu batzuk eskaintzen ditu; eta gizarteak herritarrak limurtzen ditu gero eta gauza gehiago kontsumitzeko eta edukitzeko.

Zalantzarik gabe, ongizate-estatuak zuzen-zuzenean eta oso-osoan eragiten du gizarte-langintzaren ikuskeran eta praktikan, Estatu mota honek gizarte-zerbitzu sorta zabal bat barnebiltzen baitu.

Esandako guztiaren ondoren, halako galderak egin daitezke: badago testuinguru honetan behartsuen benetako interesak bilduko dituen gizarte-ekintza bat egiteko aukerarik? edo, asmoen mailara jaitsiz, badago gizarte-langintza erreformazale baterako aukerarik? edo, biztanleriaren sektore zabalentzat prestazio bezala aurkezten diren ongizate-estatuaren gizarte zerbitzuak, sistemak hobeto aritzeko behar duen langileen kontrol forma bat da? edo, gizarte-zerbitzuak langile-klasearen lorpena dira?

Galdera hauek gurutzatu egiten dira, eta kasu bakoitzerako erantzun arretatsu eta ñabartuak merezi dituzten arazoz josita daude. Gizarte-politikaren agerpide asko herri-borroken emaitza dira, eta sektore horien nahiak adierazten dituzte; halaber, agerpide asko klase menperatzaileen manipulazio formak dira, zerbait aldatzea onartuz ezer funtsezkorik ez aldatzeko asmoz eginak.

3.3. Gizarte-langintzaren instituzionaltzea

XX. mendea gizarte-langintzaren instituzionaltzearena da. Langileen eskaerek presionatu egin zuten estatua gizarte-arazoekiko ardura handiagoa hartzeko, eta **estatuak** betebeharrak hori bereganatzean, **gizarte-langileen beharra** edukiko zuen. Gizarte-langintza eta gizarte-langileak eurak indarturik eta eraldaturik irten ziren prozesu honetatik. Gizarte-langintzaren instituzionaltze-prozesu horretan hiru faktorek eragiten dutela esan daiteke:

1. Estatuaren parte-hartzea. Gizarteak zituen hainbat arazori aurre egiteko, estatua baliabideak ipintzen hasi zen: plangintza orokorrak egin ziren, jende berezitua kontratatu zen, eta abar. Eta baliabide horien artean gizarte-langileak sartu ziren. Gizarte-langintzak estatuak eskaini ahal zituen abantailak baliatu zituen, baina, horrekin batera, estatuak ezartzen zituen mugak ere onartu behar izan zituen.

2. Prestakuntza. Estatuak behar zituen helburuetarako, gizarte-langileek prestakuntza hobea behar zuten. Arlo horretan, XIX. mendearen amaieratik gizarte-langintzaren lehenengo eskolak eratu ziren Estatu Batuetan eta mendebaleko Europan. Apurka, eta I. Mundu Gerratik aurrera, batez ere, gizarte-langintza aurretik prestakuntza bat exijitzen zuen lanbide gisa ikusten hasi zen.

3. Giza eskubideen garrantzi berria. Gizarte-langintza giza eskubideei loturik dago; zenbat eta baloratuago egon gizarte-langintza, orduan eta garrantzi handiagoa hartuko dute giza-eskubideek. Orain, II. Mundu Gerratik aurrera, batez ere, giza eskubideen balioa handitu egin da, eta **aldarrikapen formalak** egiten dira:

1948an Nazio Batuek Giza Eskubideen Aldarrikapena onartu zuten, horien artean, hainbat gizarte-eskubide. Horrek, noski, ez du esan nahi eskubide horiek bat-batean betetzen hasi zirenik, baina tresna bat da eskubideen bortxaketa salatzeke eta eskubideok urratzen dituen pertsona edo erakundea presionatzeko.

Beste urrats garrantzitsu bat 1961ean egin zen, Europako hainbat estatuk *Europako Gizarte Gutuna* sinatu zutenean. Bertan, norbanakoen eta langileen eskubideen artean, herritarrek osasun- eta gizarte-laguntzak jasotzeko eta gizarte-zerbitzuetara jotzeko duten eskubidea islatu eta bermatu nahi izan zen.

Bestalde, Europako Batasunaren parte-hartzea gero eta handiagoa izan da arlo honetan. 1989an gizarte-arazoen garrantzia azpimarratu zen *Langileen Oinarrizko Gizarte Eskubideen Komunitate Gutunean*.

Era horietara guztietara gizarte-langintza **bestelako kontsiderazio bat** jasotzen hasi zen gizartean. Bere betebeharra beharrezkotzat jo zen, estatuak aldarrikatzen zituen eskubideak bermatzea baitzen bere helburua, eta horrek prestigioa zekarkion lanbideari. Era horretara, gizarte-langilea ziurrago ager zitekeen jendaurrean, aurreko laguntza- edo karitate-kutsua galdurik.

Instituzionaltze horretan, gizarte-langileek sortu zituzten hainbat erakundek ere eragin zuten, horietako batzuk Nazio Batuek edo nazioarteko beste erakunde batzuek onartuak.

3.4. Ongizate-estatuaren krisia

1970eko hamarkadan nagusitu zen ekonomia krisiak eragin zuzena eduki zuen Mendebaldeko gizarte osoan. Ongizate-estatuaren ekonomia eragozko joera bati zegokion, eta horrela izan zen bitartean, ez zen arazo larririk agertu, denek baitzeukaten zer irabazi. **Ekonomiaren zikloa beherantz** hasi zenean, berriz, arazoak hasi ziren. Arazo ekonomiko hauek politika eta gizarte mailako beste hainbat ekarri zituzten. Nolabait, ongizate-estatuaren erasoak zen alde batetik baino gehiagotik. Gutxienez, hiru mailatan gertatu zen erasoak:

- 1. Eraso ideologikoa.** Oro har, kontserbadoretze prozesu bat gertatu zen bai politikan bai gizartean: balio individualak bultzatu ziren, eta indarra galdu zuten taldekako balioek. Ongizate-estatuari dagokionez, gairitu nahi zuen pobrezia buruz, porrota izan zela erakutsi nahi zen: pobrezia ez zen amaitu, eta aldiz, gizarteak elkartasun txikiagoa adierazten zuen, estatuak bere gain hartu baitzuen betebeharrak. Laguntza ematea kaltegarria zen, pobreak ez baitzuen bere egoeratik irteteko nahirik adierazten. Estatuan ere eraginkortasun ekonomikoa bilatu behar zela erabaki zen, liberalismo teorikoak aldarrikatu bezala, gizarteari utzi behar baitzaio ekimena, gobernutik edo estatutik zuzendu gabe.

2. Eraso juridikoa. Gobernu neoliberalak aurrera zeramatzen lehentasuna ekimen pribatuari uzteko politika, eta horren ondorio dira aurreko urteetan lan eta gizarte mailan lortutako hainbat neurri deuseztatzea.

3. Eraso politikoa. Eskuineko alderdiek gora egin zuten hauteskundeetan, eta eurek osatutako gobernuek politika neoliberalak garatu zituzten. Ondorioz garatu ziren pribatizazioek eta aurrekontuen murriztapenek beste arazo bat ekarri zioten ongizate-estatuari, bere eraginkortasun faltarena, krisi ekonomikoak sortzen zituen arazoei aurre egiteko baliabide eta diru gutxiago zeukan eta. Politika hauen ondorioz, estatuari eskumenak kentzea bilatzen zen (zerbitzu publikoak, batez ere), esku pribatuetan uzteko helburuz. Arazo guztiei ezin aurre egite horrek indartu egin zuen eraso ideologikoa, eta ongizate-estatuarekin amaitu beharra azaleratu zuen.

3.4. TESTUA: ONGIZATE-ESTATUAREN KRISIA

Luis Moreno: *Ciudadanos precarios*, 46-48 orr.

Aro Garaikidean, pobrezia kontuan hartzeko eta lantzeko bi ikuspegi garrantzitsu izan dira: banakako lorpenaren tesiak eta tesi estrukturalistak. Gizabanakoek beren ongizate pertsonalean eta, ondorioz, beren baliabide materialen eta lotura sozialen ugaritasunean edo gabezia duten azken erantzukizunari ematen diete garrantzia lehenengo tesiek. Tesi horien arabera, pobrezia gizabanakoaren mailako arazoa da. Motibazio pertsonala falta zaiolako, «adiskide txarrak» dituelako edo, besterik gabe, pertsonalitate ahula duelako bihurtzen da pobre herritarra. Beraz, gizabanakoak dira beren pobrezia-egoeraren eragileak. Egoera horren aurrean, botere publikoek ezer gutxi egin dezakete. Izan ere, gizabanakoaren borondateak eta gaitasunek soilik konpon ditzakete eta konpondu behar dituzte pobrezia-egoerak. Premia gehien duten pertsonen egoerak gainditzeko gizarte-politikak alferrikakotzat jotzen dira, eta, izatekotan, izaera moralizatzailea eta eskarmentuzkoa izan behar lukete. Gainera, politika horiek injustuzat jotzen dira, herritar «ez-emankorren» alde egin eta ekonomiaren martxa ona galarazten dutelakoan. Hala, «pobreziaren tranpa» eta «dependentziaren kultura» txanpon beraren bi alderdi balira bezala agertzen dira, saihestu beharrekoak eta zergadun guztiek ordaindu beharrekoak.[...]

Ikuspegi neoliberalaren arabera, diru-laguntza publikoen bidezko tratu berezi horrek pizgarri-gabezia sorrarazten die pobreei. Hala, ez dituzte beren kabuz gainditzen

zailtasunak, eta, horren ondorioz, egoera eroso da haientzat gizarte-laguntzaren onuradun izatea. Tesi horien ustez, bizkarroikeria soziala bultzatzen da modu horretara. Ikuspegi ideologiko horretatik, bi maila dituen hierarkia moral bat ondorioztatzen da. Bata, positiboa da, eta norbere baliabideen (lanaren eta eremu pribatuaren merkaturatzearen) bidez beharrak asetzean datza. Bestea, berriz, negatiboa da, eta erakunde publikoek eskaintzen duten babesean oinarritzen da. Halaber, aditzera ematen da diru-laguntza publikoen orokortzeak mendebaldeko ekonomien lehiakortasunaren galera orokorra sortzen duela gero eta irekiagoa eta globalagoa den konkurrentzia-eremu baten barruan.

[...]

Bigarren ikuspuntu estrukturalistatik begiratuta, gizartearen mugek sortutako fenomeno gisa azaltzen da pobrezia, eta, muga horien artean, batez ere, baliabide materialak eta boterea klase eta kolektibo sozialen artean desberdin banatuta egotea nabarmentzen da. Azkenaldian, pobreei bideratutako babes sozialeko programei egindako murrizketak direla eta, desindustrializazio-prozesuetatik eratorritako egoerak okertu besterik ez dira egin. Horren ondorioz, langabezia handitu egin da, eta eremu urbanistikoetako pobreak gethoetan pilatzen ari dira; gero eta pobreagoak dira, eta atzera bueltarik ez duen degradazio-prozesu batean murgildurik daude.

Politika-ekonomiari buruzko auresuposizio neoklasikoei kritika eginez, estrukturalistek merkatuaren desberdintasunen ondorio gisa azaldu dute pobrezia; batez ere, produkzio- eta jabetze-baliabide produktiboei dagozkien desberdintasunen ondorioztat hartzen dute. Dena den, badira pobrezia-egoerei eragiten dieten beste faktore estruktural batzuk ere; hala nola, adinaren edo sexuaren arabeko desberdintasun kulturalak edo, nazioarteko testuinguruan, estatuen lerrokatze geoestrategikoak.

3.5. Gizarte-langintza egoera berri batean

Oro har gertatzen den bezala, gizarte langintzak gizartearen **krisia** ere jasan du. Ongizate-estatuaren beherakadak mugak ezarri dizkio gizarte-langintzari. Berez, ez dira gauza bera, baina argi dago lehena marko paregabea dela bigarrenarentzat, oraingo gizartean sortzen diren hainbat arazo konpontzen saiatzen delako.

Gizarte-langintza ondo zegokion ongizate-estatuari, esan dugunez. Gaur egun, berriz, indarrean dauden **gobernu neoliberal eta kontserbadoreek** ukatu egiten dute gizarte-langintzaren funtsa, ekimen indibidualari ematen baitiote garrantzia eta ez jendarteko onurari edo gizarte-justiziari, eta berauek dira, hain zuzen ere, gizarte-langintzaren oinarriak.

Hori dela eta, **egoera aldatzen ari da** azkeneko urteotan gizarte-langintzarentzat: **diru-laguntza gutxiago** jasotzen du estatutik; gizarte-zerbitzu asko pribatizatu egin da; eta handitu egin dira boluntarioen ekimenak (beste pribatizazio mota bat, beraz). Baina, aldi berean, krisiak handitu eta sakondu egin ditu **lehengo arazoak**: bazterketa mota berriak agertu dira, langabeziaren ondorioak larriagoak dira, gizartearen indibidualizazio-prozesuaren ondorioak (bakardadea, nortasunaren galera...) nabarmenagoak dira, eta abar.

Ondorioz, **egoera paradoxikoan** bizi da gizarte-langintza: krisiak arazo berriak ekarri ditu, eta gizarte-langintzari eraginkortasun handiagoa eskatzen zaio arazo horiei aurre egiteko, baina krisiak aurrekontuak gehiago estutzera darama, eta hortik eta indarrean dagoen pentsaera neoliberaletik, gastu publikoaren murrizketa eta justifikazio zehatzagoa eskatzen dira. Gizarte-langintzari gehiago eskatzen zaio, baina aurrekontu murriztagoekin.

Horixe da aurrerantzean gizarte-langintza mugitu behar den testuingurua. Estatuari loturik bizitzea onuragarria izan zaio, baina **muga garbiak** ezarri dizkio, dependentziarena, gehienbat. Horixe da, hain zuzen ere, gaur egun azaltzen den arazo nagusia: gizarte-langintza estatuak gizarte-arloan daraman politikaren isla da. Baina estatuak baliabide gutxi eskaintzen badizkio gai horri, gizarte-langintza eskuak loturik geratzen da bere betebeharra aurrera ateratzeko.

Ildo horretan, 1920ko hamarkadatik aurrera arrunt egin zen praktika bat berrindatu da azkeneko urteotan, Amerikako Estatu Batuetan batez ere: hainbat gizarte-langilek kontsulta partikularrak ipini ditu, zerbitzu pribatuak eskaintzeko. Izan ere, gizarte-langintzaren diskurtsoak arazoak ez direla bakarrik ekonomikoak esaten badu, diru-arazorik ez duen populazioaren sektore batengana ere hel liteke. Baina halako pertsonekin aritu behar bada, bestalde, ez legoke ondo estatuak ordaintzea bezeroak erraz ordain dezakeena. Hori dela eta, gehienbat psikoterapia arloa landuta, gizarte-langileek modu pribatuan eskaintzen dute bezeroak ordainduko duen zerbitzua. Esaten

denez, aritzeko modu pribatu honek independentzia dakarkio gizarte-langileari, ez baitago administrazioari loturik, eta gizarte-langintza modu pertsonalago batean garatzeko aukera ematen du. Beste batzuek, ordea, ezinezko ikusten dute gizarte-langintza halako baldintzen pean garatzea.

3.5. TESTUA: GIZARTE-LANGINTZA EGOERA BERRI BATEAN

Damian Salcedo: *Los valores en la práctica del trabajo social*, 318-320 orr.

Ongizate-estatuaren sortzaileek ez zuten eskubide sozialen unibertsaltasuna berezko helburutzat hartu, zatiketa sozialak gainditzeko eta gizarte bateratuago bat lortzeko modutzat baizik. Esan daiteke, egiazki, helburua ongizate-maila handiagoko gizarte bat eratzea zela; baina lehenengo eta oinarrizko helburua gizarte bakar eta benetan integratua eratzea zen.

Jakina denez, ongizate-estatuaren krisia ideia horien krisia da, eta eztabaida horien guztien ondorio da gaur egungo egoera, «ongizatearen ekonomia mistoa» deritzona. Egoera horren ezaugarri nagusia da ongizate sozialaren sistema ez dela sistema estatala, garai batean bezala; gaur egun, estatuari, merkatuari eta familiei dagokie herritarrei zerbitzuak emateko ardura. Askotan, aldaketa horiek aurkezten dira zerbitzuak berrantolatzean eta finantzatzeko eran egindako moldaketak balira bezala. Baina, esplizituki edo inplizituki, aldaketa horiek balio-multzo baten arabera egin dira. Balio horiek ohiko argumentu hauen bidez adierazten dira: batetik, ongizate-estatuak, aurrekontuen desoreka murrizteko, bere esku-hartzea txikiagotu behar du, eta, horren bidez, zerga-karga murriztea lortu behar du, ekonomia nazionala lehiakorragoa izan dadin. Bestetik, esan ohi da merkatuaren prozedurak hobeak direla beti estatuak zerbitzuak emateko dituen moduak baino. Eta, azkenik, esaten da, halaber, estatu paternalista herritarren bizitzetan «bidegabe sartzeari» saihestu daitekeela horrela.

[...]

Horrenbestez, itxurak itxura, baliabideak gutxieteko nahiz helburuak finkatzeko balio berriak erabili zituen diskurtso etiko konplexu batek aldatu zuen ongizate-estatuak. Balio horiek, jakina, eraginkortasuna eta erantzukizuna, eta askatasuna eta eskubideak izan ziren. Horiek, ongizate-sistemaren antolakuntza-modua aldatzeaz gain, behin betiko aldatu dituzte zerbitzuak berak ere. «Enpresa-kultura» deritzonari buruz ari naiz hemen, zeinak enpresa-kudeaketaren irizpideen bidez, erakunde sozialen «ongizate-

ekoizpena» ebaluatzen baitu eta ongizate-zerbitzuak nola lortu aukeratu dezakeen «eskubidedun kontsumitzailetzat» jotzen baititu herritarrak gaur egun.

Aldaketa horiek direla eta, ohiko ongizate-estatuaren ezaugarri asko desagertu egin dira jada, hala nola aipatutako ongizate-sistema horretan lanbideek duten zeregina. Ongizatearen sistema estatalaren egitura konplexuan, gizarte-lanbideen zeregina zen gizarteko kideek zer ongizate-behar zituzten zehaztea. Hala, helburu zehatzak esleitu zizkieten ongizate-programei. Gizarte-lanbideen eginkizuna hori izanik, ongizate-politikaren oinarritzko zati bat ziren, herritarrak gizartearen kide zirelako sentimenduari eta gizarte-kohesioari eusten saiatzen zen politikaren zati, hain zuzen. Aldiz, enpresa bihurtu diren erakundeetan, helburuak ez dituzte profesionalek erabakitzen, profesionalen taldetik at dagoen talde kudeatzaile batek baizik. Horiek erabakitzen dute zer helburu lortu behar diren eta nola, kostu-etekin analisisa soilik eginda. Beraz, sistema berri horrek jada ez du iritzi profesionalik behar helburuak finkatzeko.

[...]

Dena dela, gizarte-langintza ez da aldaketa horietatik at egon. Aitzitik, aldaketa horiek ezagutu ditu, eta, batzuetan, baita txalotu ere. Hori argi ikusten da ongizate-estatuaren aldaketarekin batera garatu diren gizarte-lanaren bi ikuspegi nagusi hauetan: «kasu-kudeaketa» deritzon eta «diskriminazioaren aurkako gizarte-lan» deritzon ikuspegietan, hain zuzen.

Bi ikuspegi horiek kritika egin diote ongizate-estatuari lotutako gizarte-langintzaren profesionalizatzeko modu klasikoari. Kasu-kudeaketaren metodoa zerbitzuetan sartzen ari zela ikusi zuten profesionalek kritikatu egin zuten gizarte-langileek metodo horiek onartu izana, gizarte-langintza «desprofesionalizatzeko» zela esanez. Gizarte-langintzan kasu-kudeaketa zilegi zela uste zutenek, aldiz, lan egiteko era tradizionala kritikatu zuten, estatus profesionalari eusteko eta, zerbitzuei dagokienez, gaitasunik ez zutela ezkutatzeko saio kontserbatzaileak zirela esanez. Bestetik, gizarte-langintza komunitarioan metodo berriak (askotan, titulazio egokia eskatzen ez zen eta gaizki ordaintzen ziren lanbideekin lotutakoak) sartzen ari zirela ikusi zuten profesionalek pentsatu zuten gizarte-langintzaren «proletarizazioa» ekarriko zuela horrek. Beste batzuek, ordea, herritarrengandik hurbilago egoteko metodo egokitzat jotzen zuten, eta ongizatea murriztea herritarrak kaltetzen ari zela uste zuten. Horiek lanbidearen defendatzaileak kritikatu zituzten, eta kontserbatzailetzat jo,

Estatuaren egituren barruan zuten botere-estatusari eta gainerako herritarren aurrean zuten estatusari eutsi nahi zietelako. Ikuspegi berri horientzat guztientzat, ez da galera handia autonomia profesionala bertan behera uztea gizarte-politikan eragin ahal izateko, baldin eta, horren bidez, lortzen bada lanbidea ongizate-estatuak inposatutako ekintzetatik zein ekintza horiek zilegi egiten zituen ideologia profesionaletik askatzea.

N Zerbait oinarrizkoa gai honetaz...

ANDER-EGG, Ezequiel (1984): *Historia del Trabajo Social*, Alicante: ed. Humanitas. Bosgarren atal osoa eskaintzen dio ongizate-estatuari, eta gizarte-langintzarekin harremanetan jartzen du.

⇒ Gehiago sakondu nahi baduzu...

MOIX, Manuel (2006): *Teoría del trabajo social*, Madril: Editorial Síntesis. Testuliburu orokorra da, erudizio handikoa, eta historiari zati on bat eskaintzen zaio. Atal laburretan egituratua, erraz irakurtzen da.

MORENO, Luis (2000): *Ciudadanos precarios. La "última red" de protección social*, Bartzelona: Ariel. Pobrezia, zerbitzuak, gizarte-politikak, eta abar lantzen dira liburu interesgarri honetan.

OCHANDO, C. (1999): *El Estado del bienestar: Objetivos, modelos y teorías explicativas*. Bartzelona: Ed. Ariel. Merezi du ongizate-estatuan zerbait gehiago sakontzea, gizarte-langintzaren bilakaera ulertarazten lagunduko digu eta. Ikuspegi orokor batetik aztertzeke, liburu hau erabil daiteke.

SALCEDO, Damián (2003): Los valores en la práctica del trabajo social, 313-372. orr., in FERNANDEZ / ALEMAN -zuz-: *Introducción al trabajo social*, Madril: Alianza ed. Ongizate-estatuaren krisia eta gizarte-langintza harremanetan jartzen ditu.

II. GIZARTE-LANGINTZA ZIENTZIA GISA

4. Gizarte-langintzaren oinarri zientifikoak

Gizarte-langintzak bere nortasuna landu du XX. mendean zehar. Ekarpinak hartu ditu beste zientzia batzuetatik, baina bere espezifikotasuna adierazi du. Gizarte-Zientzia bezala, Gizarte-Zientzien ezaugarri berberak ditu gauza askotan, baina ezaugarri propioak ere eskaintzen ditu, eta horrek denak ematen dio bere berezitasuna. Ikus ditzagun batzuk eta besteak.

4.1. Gizarte-langintza ulertzeko era desberdinak

Bere ibilbidea luzea ez bada ere, zalantza asko dago gizarte-langintzaren izaera definitzeko momentuan. Kontzeptu batzuk beti agertzen dira (laguntza, gizakia eta ingurunearen arteko harremana, gizakiaren duintasuna), baina modu desberdinean formulatzen dira. Izenean bertan agertzen dira ikuspuntu desberdinak, herri batetik bestera aldatu egiten da eta: gizarte-langintza, gizarte-laguntza, gizarte-zerbitzuak. Denak erabiltzen dira praktika bera adierazteko.

4.1.1. Gizarte-langintza ulertzeko faseak

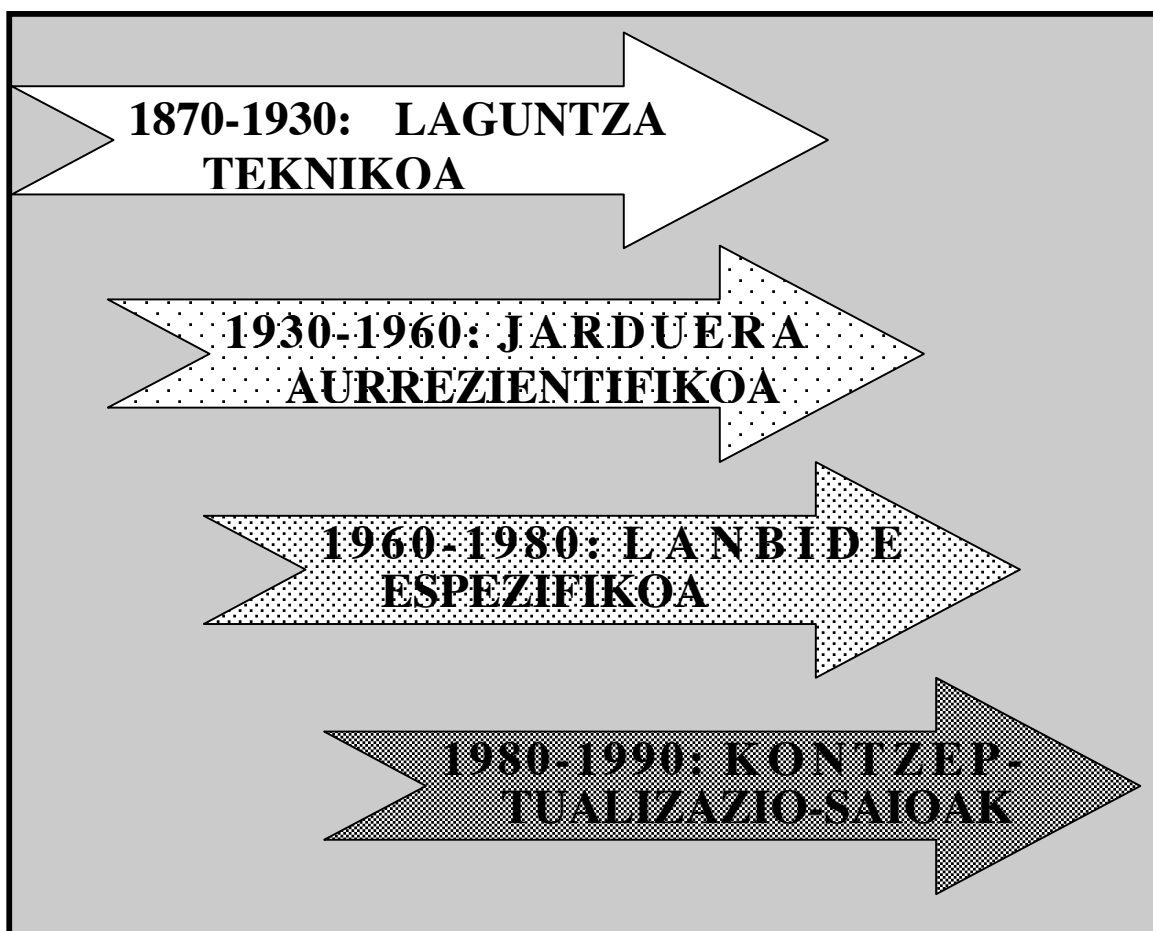
Denborari dagokionez, gizarte-langintza ulertzeko modu desberdinak izan dira. Natividad de la Redek lau fase bereizten ditu:

1. 1870-1930: Laguntza teknikoa. Gizarte-laguntza hutsarekin apurtu egin zen. Laguntza emateaz gain, lagunduari bere duintasuna aitortu behar zaio. Gizarte-langintza ez da mugatzen gabezien ondorioetara, eta beharrianaren azpian dauden

kausak ere aztertu nahi dira. Hortaz, gizakiaren arazoetan eragiten duten gizarte atalak ere aztertu behar dira.

2. 1930-1960: Jarduera aurrezientifikoa. Gizarte-langintzak ez dauka oraindik nortasun zehatzik. Urte hauetan garrantzi handia eman zitzaion erabiltzailea ezagutzeari; pertsona da inportanteena, eta giroa bigarren mailan geratzen da. Gizakiaren funtzionamendua hobetu nahi zen. Ez zegoen gizarte-langintzaren izaerari buruzko kezkarik; nahiago zen gizarte-langintzaren funtzioetan ('zertarako') erreparatzea.

7. irudia. Gizarte-langintza ulertzeko faseak

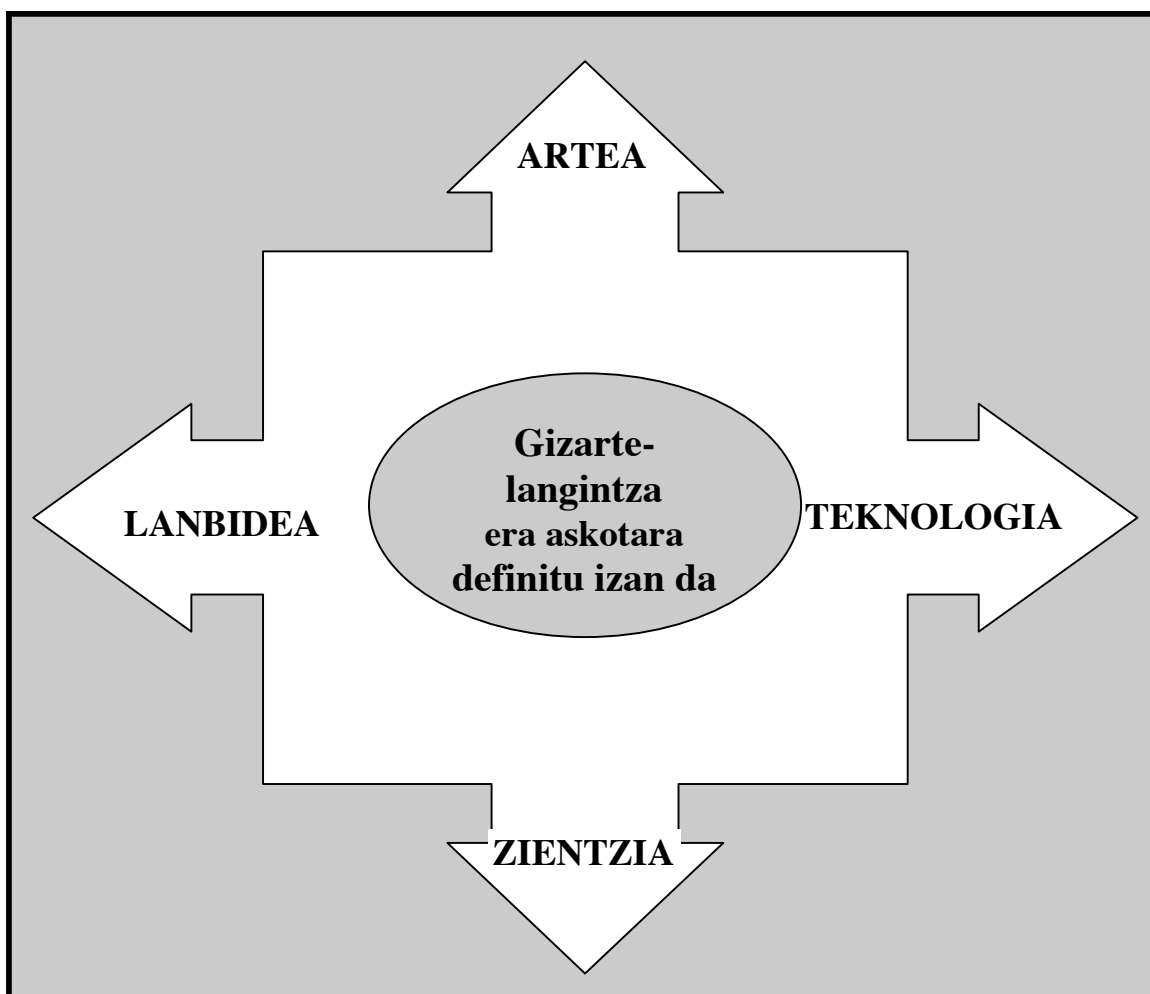
3. 1960-1980: Lanbide espezifikoa. Gizarte-langintza homogeneoago agertu zen; lanbide gisa aurkeztu zen. Definizioetan lanbide izaera azpimarratzen zen. Izaera zientifikoa nabaritzen zaio; ezaguera, metodologia, teknikak...

4. 1980-1990: Kontzeptualizazio-saioak. Gizarte-langintza zientzia delako ustea nagusitu zen.

4.1.2. Gizarte-langintza ulertzeko moduak

Denboran gizarte-langintza ulertzeko fase desberdinak egon diren bezala, bere izaera modu desberdinean ulertu da, batez ere, instituzionaltze-prozesuan sartu zenetik. Hori dela eta, era askotara definitu izan da:

8. irudia. Gizarte-langintza ulertzeko moduak

1. Artea. Gizarte-langintzak zientziaren ezaguera baliatzen du, baina gizarte-langile izateko berezko “dohain” bat behar dela pentsatzen da, harremanetarako trebetasunarekin loturik. Garrantzitsuena gizakiaren unean uneko sufrimenduari aurre egitea da.

2. Lanbidea. Gizarte-langintza lanbide arrunt gisa ulertzen da, ongizate-estatuari loturik gehienbat. Ikuspegi honen arabera, gizarte-langintza instituzioek

daukaten lanbideetako bat da, besteen pare eta ez gehiago, eta praktikara bideratu behar da, gizartean dauden arazoak konpontzea baita bere helburua.

3. Teknologia. Gizarte-langintza gizartean eragiteko tresna da. Teknika multzo bat bezala ikusten da, gizartearen ongizatea eta garapena lortzeko helburuz.

4. Zientzia. Gizarte-langintza aurrean duen arazo baten azterketa osoa egiteko gai da. Zientzia da, beraz, Gizarte-Zientzietan sartzen dena.

Eztabaida hau dela eta, bada beste ildo bat gizarte-langintza aukera horien guztien bilduma bezala ulertzen duena. Hori defendatzen dutenak zientziari helburu praktikoa ematen diote, ez bakarrik ezaguera-ildo bat:

Zientziak landu nahi dugun esparruaren ezaguera zehatz eta sakona eskaini ahal digu, eta teknikak sor daitezen irizpideak ezarri.

Teknikek, bestalde, aurrera eramango dute zientzian landutakoa, eta praktika bihurtu. Praktika hori, azkenean, lanbidean gauzatuko da askotan.

Azkeneko urteotan indar gehien lortzen ari den ildoak gizarte-langintza zientzia bezala ulertzen duena da.

4.2. Gizarte-langintzan eragin duten zientziak

Zientziak ez dira bakarturik garatzen. Aitzitik, zientzialariak etengabeko harremanetan daude beste zientzialariek eta arduratu egiten dira beste zientziek egin ahal dituzten ekarpenez. Zientzia bakoitzak, baina, bere kokapena bilatzen du, besteetatik bereizi egiten duena. Berdin gertatzen da gizarte-langintzarekin. Gizarte-langintzari eragiten dioten diziplinak ikusiko ditugu.

1. Psikologia. Psikologiak gizakiaren jokabidea aztertzen du. Eragin handia eduki du gizarte-langintzan, gizartearen eta gizakiaren jokabidea ulertzeko tresnak eman dizkio eta. Izan ere, esku-hartze ereduak ere psikologiatik hartuta daude neurri batean. Laguntza handikoa izan zaio gizarte-langintzari, zerbitzu hori eskatzen duten pertsonak hobeto ulertzeko balio izan dio eta. Bere barruan eragin handia eduki dute psikologia funtzionalistak eta psikoanalisiak. Lehenak dio gizakiak inguruarekin bat egin behar duela, eta gizarte-langileak bien arteko egokipena bilatzen du, dauden arazoak banan-

banan konpontzen saiatuz. Bigarrenak arazo baten aurrean gizakiak dituen motibo inkontzienteak azaleratu nahi ditu.

9. irudia. Gizarte-langintzan eragin duten zientziak

2. Soziologia. Soziologiak gizartea aztertzea eta ulertzea dauka helburutzat, eta gizarte-langintzari oso loturik egon da hasieratik. Soziologiak gizartea aztertzeko testuinguru orokor bat eskaintzen dio gizarte-langintzari: egiturak, instituzioak, arauak, munduaren ikuskera, gizarte-arazoen ikuskera, eta abar. Bere barruan eragin handia eduki dute funtzionalismoak eta marxismoak.

3. Medikuntza. Osasunak erabateko garrantzia dauka gizakiaren jokabidean, eta horrek gaixotasuna sendatzea edo aurreikustea eskatzen du. Bere jardueran, gizarte-langintzak osasun publikoan eragiten du, eta osasunaren gizarte-arloa ezagutu behar du.

Hori dela eta, batzuetan osasun-talde multiprofesionaletan hartzen du parte, medikuntzaren atalean bete-betean sartzen ez diren hainbat gaitan gizarte-laguntza eskaintzeko.

Horrez gain, gogoratu behar da medikuntzak eragin handia eduki zuela gizarte-langintzaren hasieran. Mary Richmondek berak medikuntzaren eredia hartu zuen bere proposamen metodologikoa egitean, eta hizkera medikoa bera ere bereganatu zuen, gizarte-arazoaren lanketaren urratsei ipini zizkien izenek erakusten digutenez: azterketa, diagnostia eta tratamendua; edo gizarte-arazoak 'gaixotasun' gisa jotzea, eta abar.

4. Zuzenbidea. Zuzenbideak gizarte baten barruan giza harremanak bideratzeko ezartzen diren printzipioak eta arauak aztertzen ditu. Gizarte-langintzak lege eta arau horietako batzuk erabiltzen ditu bere jardueran, eta beharrezko du horiek ondo ezagutzea.

5. Antropologia. Antropologiak gizakiaren agerpide kulturalak aztertzen ditu. Gizarte langintzak gizakia bere kulturaren ulertzeko erabiltzen du antropologia, horrela bakarrik jabetuko baikara gizaki baten dimentsio osoaz.

6. Ekonomia. Ekonomiak gizakiak dituen baliabideak nola erabili eta ondasunak nola produzitzen eta banatzen dituen aztertzen du. Gizarte-langintzak beharrezkoa du ekonomiaren oinarriko kontzeptuak ezagutzea, bere helburua gizartearen ongizatea da eta: pobrezia nola aurre egin, baliabideak nola kudeatu, eta abar.

7. Zientzia politikoa. Zientzia politikoak estatua eta botere-harremana, gobernu-instituzioak eta -erabakiak hartzeko prozesua aztertzen ditu. Gizarte-langintzak estatuaren nolakotasuna ezagutu behar du, horrek eragina baitauka bere jardura mailan. Eta, horrez gain, gobernu-instituzioetan jarduten duenez, instituzio horiek nola jokatu duten jakin behar du.

8. Historia. Historia iragana aztertzen eta azaltzen duen zientzia da. Gizarte-langintzak historia erabiltzen du bere iraganaz eta joan-etorriaz jabetzeko eta oraina hobeto azaltzeko.

4.3. Gizarte-langintzan eragin duten teoria filosofikoak

Azkeneko bi mendeotan gure gizartean bezala, gizarte-langintzan hiru ildo teoriko nagusik eragin dute, bakoitzak bere adarrekin.

4.3.1. Funtzionalismoa

Funtzionalismoak (positibismoa, organizismoa, liberalismoa) objektibotasuna eta naturaren oreka aldarrikatzen ditu, oro har. Multzo baten barruan, elementu bakoitzak funtzio bat betetzen du, eta denen osotasunak aurrera egiten laguntzen du. Elementu batek huts egiten badu, patologia bat agertzen da, eta konpondu beharra dago. Gure gizartean, adibidez, badaude hainbat instituzio, eta bakoitzak helburu bat betetzen du. Era horretara, oreka bat mantentzen dute euren artean, eta denek laguntzen dute gizartearen aurrerapenean.

Gizarte-langintzaren barruan, funtzionalismoak bi era nagusitan eragin du:

1. enpirismoaren nagusitasuna.- Aurrean dagoen arazoari so eginez, datuek islatzen duten egoeraren interpretazio objektibo eta koherentea egin nahi da. Horretarako, ezinbestekoa da informazioa biltzea, era horretara bakarrik eraiki ahal izango baita esku-hartze prozesu egoki bat. Berdintasun-printzipioa bilatuz, gizarte-langintzak orokortasunera eta erregularatasunera jotzen du, eta testuingurua eta subjektibotasuna baztertzen edo ahazten ditu.

2. subjektuari emaniko gehiegizko zentraltasuna.- Gizartea ondo aritzeko gizabanakoaren beharrianak ase behar dira. Horren harira, gizarte-langintzak subjektuaren arazo zuzenari heltzen dio; arazoak banan-banan eta sortzen diren heinean konpondu behar dira. Testuingurua eta erabiltzaileak beharrian horretaz duen pertzepzioa ez dira kontuan hartzen. Gizartearen patologia modura ulertzen dira, orduan, gizartearen ordenarekin bat ez datozen guztiak: delitua, prostituzioa, drogazaletasuna, sindikalgintza, gutxiengo etniko edo marjinatuak, eta abar.

4.3.2. Marxismoa

Historiaren **ikuspegi dialektikoa** garatzen du, gatazkan oinarrিতua, zeinaren arabera gizarte-harremanak produkzio bitartekoen jabetzek baldintzaturik baitaude. Produkzio bitartekoen jabetzak klase-borroka eragiten du, eta marxismoak zapaldurik dagoen langile-klasearen askapena aldarrikatzen du. Asmo horretarako, funtsezkoa da zapaldurik daudenen kontzientzia piztea, euren alienazio egoeraz jabe daitezen, horrek gizarteko arazoak ulertzeko giltza emango digu eta.

Gizarte-langintzaren barruan, marxismoa ez dator bat funtzionalismoaren patologia eta egokitzapen kontzeptuekin. Aldiz, ikuspuntu marxistatik **gatazka ezinbestekoa da**, gizartearen egituraketaren ondorio baita. Hori dela eta, konponbiderako gizartearen aldaketa estrukturalak aldarrikatzen ditu, hor baitago gizabanakoaren arazoaren iturria.

Ikuspegi horretatik, gizarte-langileak betebeharrak eta baliabideen arteko bitartekari bihurtzen da; edo, beste modu batera esanda, gizartean lehian ari diren bi klase nagusien arteko bitartekari. Baina lan hori egitean klase menperatzailearen morroi bihurtzen da, bere zereginarekin azpiko arazoak estaltzen laguntzen baitu. Gizarte-langintza erradikal baten zeregina **menderakuntza hori azaltzea** izango litzateke.

4.3.3. Teoria konprentsiboak

Aurreko ildo biek ikuspuntu objektibo eta determinista garatzen dute, teoria konprentsiboek, berriz, ikuspuntu subjektiboa txertatu nahi diote zientziari: ez dago naturaren ordena zurrunik; pertsona bakoitzaren esperientziatik erdiesten da ezaguera. Subjektibotasunak, beraz, garrantzi handia hartzen du ikuspuntu honetan, eta horrek kontraesanak sortzen ditu. Ez da nahikoa gizakien jardueren deskripzioa egitea; ulertu behar da norbanakoaren asmoa jarduera hori egitean: ekintzen zergatia, esangura, interpretazioa, eta abar. Bere barruan ildo nagusi bi ageri dira: interpretazio-jarrerak eta humanismoa.

Gizarte-langintzaren barruan gizakiek hausnarketarako daukaten ahalmena baloratzen da, zeinaren arabera, modu kontziente batez jokatzeko baitute. Hori dela eta, beharrezkoa dugu jakitea gizaki bakoitzak bere burua eta bere ingurua nola definitzen dituen. Baina gizarte-langilearen ikuspuntu subjektiboak ere hartuko du parte,

erabiltzaileari ulertzeko gizarte-langileak hartzen duen jarrerak eragina edukiko baitu ulermen osoan.

Teoria hauetan gizarte-langintza artetzat jotzen da. Erabiltzailea da bere arazoan konponketarako giltza duena; gizarte-langilearen papera erabiltzailea ulertzea eta laguntzea da, eta horretarako enpatia, zintzotasuna eta beste ezaugarri batzuk garatzen ditu. Bien artean arazoari buruzko hausnarketa egiten dute, eta ulertu ondoren konpontzen ahalegintzen dira.

4.3. TESTUA: GIZARTE-LANGINTZAN ERAGIN DUTEN TEORIA FILOSOFIKOAK

Jose María Moran: 'Corrientes filosóficas y teóricas que han influido en el Trabajo Social: funcionalismo, marxismo y teorías comprensivas', 169; 178; 196-197. orr.

Funtzionalismoa gizarte-langintzan

- Funtzionalismoak dituen arautze eta oreka sozialerako nahiak direla eta, gizarte-langileak aldaketa txiki batzuk bilatzen ditu esku hartzen den inguruaren (norbanakoa, familia, auzoa, komunitatea) *statu quo*a gordetzeko. Era berean, eta edozein desoreka edo desegonkortze saihesteko, ingeniaritza sozial moderatua egiteko joera eduki dezake, eta bere bidez baliabideak berriz banatu.

- Erreforma, eta ez kritika eraldatzailea, da hobesten den politika. Gizarteko alde batzuek gehiegizko tentsioa jasaten dutenean, erreforma sustatzen da, ordena eta oreka mehatxa dezakeen edozein presio murrizteko.

- Erabiltzailearen natura determinatuta dagoela uste da, hautatzeko askatasunik gabe. Gizartea eta jendea begirale independentearen ikuspuntutik ikertzen da. Partehartzaileek edo/eta erabiltzaileek gertatzen ari denaz eskain ditzaketen azalpenak ez dira egokitzat jotzen.

- Jendea, maila indibidual zein kolektiboan, arauak eta kausa-harremanek gidaturik dagoela onartzen da. Gizarte-langilearen papera harreman horiek eta jokaera-arauak zehaztea da.

- Jendeak modu objektiboan deskribatu eta uler daitezkeen ezaugarriak erakusten ditu. Gizarte-langilea ezaugarri horiek neurtzen, sailkatzen, eta euren artean kausa-harremanak ezartzen ahaleginduko da, diagnostiko bat egiteko asmoz.

- Era berean, enpirismoa esku hartze funtzionalistaren zati bat da; profesionalak uste du giza jarduerari hobeto heltzen zaiola ikusia eta deskribatua izan daitekeen jokaera behagarri gisa. Jokaera ikusi dena da, eta ez dago horren atzetik ezer gehiago bilatu beharrik.

Marxismoa gizarte-langintzan

- Marxismoak gizarte-langintza erradikala proposatzen du, gizarte-langintza tradizionalari eginiko ondoko kritika hau gaindituko duena:

a) Azalpenek arazo psikologiko indibidualetara mugatzen dituzte sozialak diren arazo konplexuak; *errua biktimari egozteko* joera dute, gizarte-jatorria duten arazoaren erantzule erabiltzaileak eginez.

b) Arazoak dituen jendea *urrundurik* geratzen da, halako esperientzian bat etor zitezkeenengandik bakaturik, eta horrek galarazi egiten du arazoa beste horiekin batera lantzea.

c) Kapitalismoaren gizarte-ordena zapaltzailea sendotzen eta laguntzen du.

Teoria konprentsiboak gizarte-langintzan

- Konfiantza eta giza babes giroa ezartzeak ahalbidetzen du erabiltzaileak ziurtasun nahikoa sentitzea bere ekintzei aurre egiteko.

- Erabiltzaileak modu askean hautatzeko ahalmena dauka, eta besteen interes eta laguntzaz, gure bizitzak landu ditzakegu, menperatzen eta zapaltzen gaituzten antsietateetatik libre.

- Erabiltzaile eta adiskideekiko harremanak onak eta zabalak izan daitezen, beharrezkoa da egoera subjektiboak ezagutzea eta partekatzea.

- Terapia, laguntza, aholkua edo dena delakoa hitz egitea baino ez da. Leku guztietan, jendeak beste pertsona batzuk bilatzen ditu bere arazoak entzun diezazkioten. Eta entzumenaren atzetik maitasuna, zintzotasuna, enpatia eta berotasuna dago.

- Besteei laguntzea ez da batere konplikatua, ez intelektualki ez teknikoki.

- Gure sentimendu instintiboez fidatu behar gara, azaltzeko beldurrik izan gabe.

Esperientzia errealitatera heltzeko biderik garrantzitsuena da. Terapeuta ez da aditu bat. Erabiltzaileak daki zer doan txarto, zer aztertu behar den, eta zer egin behar den.

4.4. Gizarte-langintza zientzia bezala

Gizarte langintzaren izaera zientifikoa zalantzan jarri izan da behin baino gehiagotan, baina azkeneko urteotan gero eta onartuago agertzen da. Zientzia izateak esan nahi du oinarri batzuk partekatzen dituela beste zientziekin, eta are gehiago ingurukoekin. Baina, horrez gain, zientzia gisa zerbait espezifikoa gordetzen duela, beste zientzietatik bereizten duena. Hori argitzeko, jakin behar dugu lehenik zeri esaten zaion zientzia eta zeintzuk diren bere ezaugarriak, gizarte-langintzak arau horiek guztiak betetzen dituen aztertzeko.

4.4.1. Gizarte-langintzaren izaera zientifikoa

Zientzia izateko ezaugarrietan erreparatzen badugu, gizarte-langintza zientzia dela ondoriozta dezakegu, bere zereginean **ezaugarri hauek** jarraitzen ditu eta:

Gizakiekin egiten du lan, berauen jokaeraren atal batzuk aldatzeko asmoz.

Ildo berean doan datu-bilketa egiten du.

Ezagueraren helburu nabaria errealitatean aplikatzea da.

Datu horietatik teoriak lantzeko asmoa dauka.

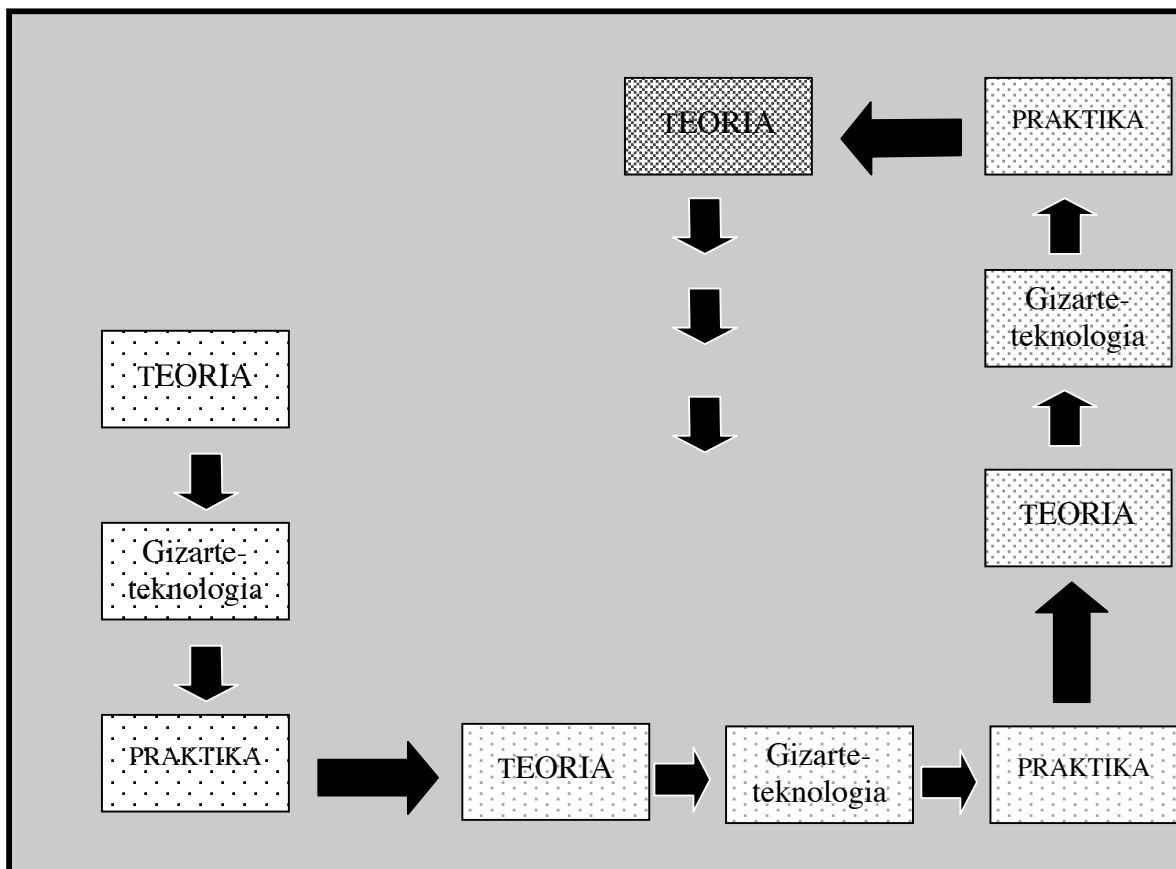
Hori dena aurrera eramateko, bide bat baino gehiago erabiltzen du: beste zientzien laguntza, batetik; eta praktikatik ateratako eta landutako bide propioak, bestetik.

Nolanahi ere, praktika eta teoriaren arteko harremanak gatazkatsuak izan dira gizarte-langintzaren barruan, praktikarako gehiegizko joera edukitzea leporatu baitzaio. Gizarte-langileen zeregina eguneroko praktikak betetzen duenez, **nabaria da** egindakoaz **teorizatze**ko gabezia, eta horrek, batzuetan, beste zientziek egindakoa espiritu kritikorik gabe onartzera eramaten du.

Hala ere, **praktika eta teoria ezin dira banatu**, eta era berean, horiek biak ere ezin dira gizakiarengandik bereiztu. Gizarte-langintzak gizarteak dituen arazoak ulertu,

eta horietan eragin nahi du. Errealitatea aldatzeko saio bat egiten du, eta horretarako, beharrezkoa du teoria egoki bat eraikitzea, praktikatik sortua izango dena. Teoria hori praktikan aplikatuko da berriro, horretarako teknologia berezia erabiliz, eta hortik teoria berria egiteko datuak aterako dira. Ziklo hori etengabe errepikatzen da.

10. irudia. Teoria eta praktikaren arteko uztarketa zientifikoa

4.4.2. Gizarte-langintzaren espezifikotasuna

Gizarte langintzak beste zientzien eragina dauka, eta ildo filosofiko eta teoriko desberdinak barne hartzen ditu. Baina gizarte-langintzak ez du kopia hutsa egiten. Aitzitik, bere beharrianetara moldatzen ditu, eta izaera berria ematen die. **Zientzia gisa, gizarte-langintzak bere ikerketa-ildo propioa eta bere izaera propioa landu ditu.**

Era horretara, apurka-apurka, gizarte-langintzak bere lekua egin du beste zientzien artean, **gizarte zientzien ondoan**. Zientzia hauek gizakia eta gizartea ipini nahi dituzte harremanetan, eta harreman horietatik sortzen diren arazoak aztertu.

Gizartearen arazoez arduratzea da, hain zuzen ere, gizarte-zientzien betebeharretako bat, eta hor bete-betean sartzen da gizarte-langintza, gatazkan eta beharrizanean jartzen baitu arreta.

Gizarte-langintzak **orokorra eta partikularra** bildu nahi ditu. Alde batetik, ikuspegi orokor bat garatu nahi du, baina gero partikularrean aritzeko. Hots, munduan gertatzen diren aldaketak kontuan hartzen ditu gizakiengan duten eraginagatik. Horrek azaltzen digu zergatik behar den beste zientzien hainbesteko ekarpena. Gizarte-langintzak baliatu egiten ditu ekarpen horiek gero bere esparru propioa eramateko eta praktikan ipintzeko.

Horixe da, beharbada, gizarte-langintzaren ezaugarriarik markatuena, **praktikan aritzeko** duen **borondatea**, alegia. Baina, horregatik ez da gizarte praktika hutsa. Praktika, ordea, teoria eraikitzeko pausu gisa ulertu behar da. Gizarte-langintza teoria eta praktikaren arteko harreman joria da.

4.4. TESTUA: GIZARTE-LANGINTZAREN ESPEZIFIKOTASUNA

Manuel Moix: *Introducción al Trabajo Social*, 245-246

Azken batean, zientziazat objektu propio baten inguruko ezaguera transmitigarrien multzo sistematikoa ulertzen badugu, eta zientzia guztien ezaugarria bada egia azken helburu gisa edukitzea, Zubirik dioen bezala, ukaezina da gizarte-langintza, zehatz hitz eginez, zientzia bat dela.

Bere helburuetarako, beste zientzia batzuek (hala nola, soziologiak, psikologiak, ekonomiak, medikuntzak, psikiatriak, antropologiak, biologiak, historiak, hezkuntzak edo filosofiak) landutako era guztietako hainbat ezaguera erabiltzen ditu: artikulatu, sintetizatu eta xurgatu egiten ditu horiek guztiak bere jakintza propio eta eskusiboen eremu handian. Baina ez da horretara mugatzen; aitzitik, bere teoria eta metodoak sortu ditu, bere printzipioak egituratu, bere balio eta sinesmenak landu, bere filosofia ekoiztu du, eta bere ikerketa garatu. Izan ere, gizarte-langintza ez baita bakarrik sustengatzen gizarte-zientziek (eta batez ere soziologiak, medikuntzak, psikologiak eta antropologiak) eginiko ikerketan; aldiz, gero eta erantzukizun handiagoak hartzen ditu bere ikerketa kritiko propioaren garapenean, horretarako berezkoak dituen metodoak frogan jarritik eta emaitzak zehaztuz.

Hitz batez, gizarte-langintza diziplina zientifikoa da, ezaguera transmitigarrien multzo sistematiko eta koherente batek osatutako eduki propio eta autonomoa duena; zenbait emaitza lortzeko metodo batzuk erabiltzen ditu; jarrera profesionalak ditu; filosofia eta etika ditu; eta azterketa eta ikerketaren bidez aurrerakuntza sustatzera dedikatutako erakunde profesionalak ditu. [...]

Bere edukia osatzen duten jakintza sistematizatuen gero eta ondare handiagoak ez ditu barne hartzen, esan den bezala, beste gizarte-zientzia batzuek eman dizkioten ezaguerak bakarrik, baizik, eta batez ere, bere ikerketa kritiko propioak eta bere esperientziak lorturikoak. Hona, besteak beste, garrantzitsuenak:

a) Instituzio sozial, politiko eta ekonomikoen ezaguera, eta euren berezko funtzionamenduarena.

b) Gizabanakoaren aukerak baldintzatzen dituzten faktore kulturalen ezaguera.

c) Komunitateen osaketaren ezaguera, komunitate-bizitza osasungarri bat egitea eragiten duten faktoreena, eta baita beharra dutenei laguntzeko komunitateak dituen baliabideena ere.

d) Gizarte-eraketarako teknikak ezagutzea; adibidez, nola lortu jendeak bere ahaleginak komunitatearen alde batu ditzala, edo nola eratu izaera publiko edo pribatudun gizarte-zerbitzuen programak.

Hala ere, gizarte-langintzan erabakigarria da, duda barik, jendea ezagutzea: bere betebeharrak, itxaropen eta asmoak; bere sentimendu eta erresuminak une zailtan; bere beldur eta antsietateak, eta baita bere frustrazioak ere...

Gizarte-langintza ezaguera metatuz joan da hainbat gaik gizakiarengan sortzen duten eraginaren inguruan: gizarte-ezgaitasunak, moldatze-ezintasunak edo desorekak; langabeziak, soldata baxuek, osasun eta mediku-laguntza faltak, etxebizitza urri edo osasun-baldintza txarrekoak, etab.

Berezi eta eskusiboa den objektu propioaren inguruko ezaguera-erdigune horrek, beste ezein zientziarekin partekatua ez dena, ematen dio gizarte-langintzari autonomia zientifiko osoa.

N Zerbait oinarrizkoa gai honetaz...

KISNERMAN, Natalio; y colaboradores, (1981): *Introducción al Trabajo social*, Buenos Aires: Humanitas. Testu laburra eta interesgarria, gai honetako hainbat puntu argitzen dituena.

⇒ Gehiago sakondu nahi baduzu...

CELEDON, Carmen ((2003): 'El concepto de Trabajo Social. El Trabajo Social como profesión: la identidad del Trabajo Social. El Trabajo Social como disciplina científica. La tecnología y el Trabajo Social', 201-276 orr., in FERNANDEZ / ALEMAN -zuz-: *Introducción al trabajo social*, Madril: Alianza Gizarte-langintzaren izaera eta zientifikotasuna aztertzeko.

FERNANDEZ, Tomás / RONDON, Luis Miguel (2003): 'Aportaciones de las ciencias sociales al Trabajo Social', 201-228 orr., in FERNANDEZ / ALEMAN -zuz-: *Introducción al trabajo social*, Madril: Alianza. Bestelako gizarte-zientzien eragina aztertzeko.

MIRANDA, Miguel (2004): *De la caridad a la ciencia. Pragmatismo, Interaccionismo simbólico y Trabajo Social*, Zaragoza: Mira. Atal honetako hainbat gai aztertzen ditu.

MORAN CARRILLO, José María (2003): 'Corrientes filosóficas y teóricas que han influido en el Trabajo Social: funcionalismo, marxismo y teorías comprensivas', 153-200 orr., in FERNANDEZ / ALEMAN -zuz-: *Introducción al trabajo social*, Madril: Alianza. Gizarte-langintzan eragin duten teoria filosofikoak ulertzeko, oso erabilgarria.

RED, Natividad de la (1993): *Aproximaciones al trabajo social*, Madril: Siglo XXI. Gai honetaz luze eta zabal dihardu: zientzia izateaz, gizarte-langintzaren ezaugarriez, eta abar.

TORRES DIAZ, Jorge (1987): *Historia del trabajo social*, Buenos Aires: Humanitas. Gehiena Hego Amerikari buruzkoa izan arren, hirugarren atalaren hasiera interesgarria da gizarte-langintzan eragin duten teoria filosofikoak ulertzeko.

5. Gizarte-langintzaren objektua

Gizarte-langintzak, oro har, zer nahi duen, edo zertan ari den galdetzen dugunean, oso erantzun desberdin eta era askotakoak ager daitezke. Are gehiago, zenbaitetan, gizarte-langintzari zeregin mardulak lotzen zaizkio, Moixek dioenez, kalte handia egin diotenak gizarte-langintzari; hala nola, gizarte-beharrizanak asetzea, gizarte-arazoak konpontzea, eta abar. Amets edo ideia gisa politak izan arren, desio horiek ez dute gizarte-langintzaren errealitatea islatzen, eta bestalde, gizarte osoaren zeregina izango lirateke, ez gizarte-langileenak bakarrik.

Gizarte-langintza zientzia gisa ezaugarrituta, ordea, zientzia baten objektua zer den ikusiko dugu, gizarte-langintzaren zeregina zein den jakiteko. Izan ere, zientziaren inguruan hainbat kontzeptu garrantzitsu dago. Zientzia ezagutzarekin dago harremanetan, eta **ezagutza egon dadin beharrezkoa da:**

subjektu bat, ezagutzeko ariketa egingo duena

objektu bat, ezagutzaren helburua izango dena (ezagutu nahi dena)

harreman praktikoa, aurreko bien artean ezarria

testuinguru historiko eta espaziala, ezagutza kokatzeko

Hala ere, **zailtasun handiak** egoten dira zientzia baten objektua zein den zehazteko, iritzi bat baino gehiago agertzen da eta. Horrela gertatzen da gizarte-langintzan ere, baina hemen handitu egiten da eztabaida, bere zientifikotasuna bera ere zalantzan dago eta. Iritzi bat baino gehiago dago gizarte-langintzaren zereginaz, eta horretan asko eragin du gizarte-langileen pragmatismoak, gutxi arduratu baitira diziplinaren teorizazioaz. Pragmatismo horrek eta lan teoriko faltak beste zientzien ekarpenak onartzera eramanez, kopia hutsa eginez batzuetan.

11. irudia. Zientziaren inguruan dauden funtsezko kontzeptuak**5.1. Gizarte-langintzaren objektuaren inguruan**

Gizarte-langintzaren objektuaz hitz egitean, etengabe agertzen dira **eztabaida ildo bi**:

ea lehentasuna zeini eman, norbanakoari edo inguruari
zelan banatu teoriak eta praktikak eduki beharreko pisua

Hala ere, beste batzuek diotenez, eztabaida edo kontraktotasunaz hitz egin beharrean, **hobeto legoke elkarren arteko integrazioa** ikustea: norbanako eta inguruarena, batetik; eta teoria eta praktikarena, bestetik.

Aurrekoa kontuan hartuta, argi ageri da gizarte-langintzan **hiru elementu** batzen direla:

gizakia, dela bakarka dela taldean
arazoak, gizarte-ezinegona, edo gizarte-betebeharra (unean uneko gizarteari lotua, beraz)
arazoak, ezinegona edo betebeharrak konpontzeko erabakia

5.1.1. Gizarte-langintzaren objektu bikoitza

Zailtasunak zailtasun, Conderen arabera, nahiko onartua dago gaur gizarte-langintzaren barruan objektu bikoitza ageri dela: gizakiaren gizarte-problematika eta gizakiaren gizarte-operatibitatea.

1. Gizakiaren gizarte-problematika. Horrekin adierazi nahi da ezinegon egoera bat gertatzen dela: gizakiaren berezko gizarte-bilakaera oztopatzen duen egoera bat agertu da, eta hura gainditzeko erabaki kontzienteak erakusten du inplikatuak. Egoera horiek bat baino gehiago izan daitezke:

Arazo fisiko-geografikoak: hirigintza-akatsak, etxebizitzaren kalitate txarra...

Arazo ekonomikoak: diru-iturri mugatuak, langabezia, prekarietatea...

Azpiegitura arazoak: ekipamendu eta zerbitzu falta (haurtzaindegiak, dendak, egoitzak...)

Kultura-arazoak: heziketa-maila baxuak, prestakuntza falta, gizarte-arauen eta eskubideen ezagutza mugatua...

Elkarbizitza-arazoak: rol zehaztugabeak, familia ez-egituratuak, tratu txarrak, gaixotasun edo ezintasunek sorturiko mugak...

Arazo politiko-administratiboak: erabakitzeko ahalmen mugatua (gaitasun eza, kustodiak...)

2. Gizakiaren gizarte-operatibitatea. Gizakiak baditu berezko dohainak bere ingurura egokitzeko eta hura aldatzeko. Ahalmen horiek aztertzea eta gizarte-ezinegonezko egoeren aurrean ahalik eta modurik eraginkorrean erabiltzea da gizarte-langintzaren zereginetako bat. Horren barruan sartzen da:

Autoebaluazio-ahalmena: inguruneko baldintzen balorazioa (aldekoa edo kontrakoa).

Egoera aldarazi dezaketen ekimenak abiatzeko ahalmena, autoebaluazioan harturiko irizpideen arabera.

5.1.2. Gizarte-ezinegona eta gizarte-langilea

Teresa Zamanilloren ustez, gizarte-langintza norbanakoen gizarte-ezinegonarekin dago harremanetan, baina **ezinegon hori ikuspuntu bitatik** azter daiteke:

Sorreraren arabera. Hots, norbanakoen gizarte-arazoen egiturari begiratuta. Hortik sortzen dira pobrezia, arazo moralak, sozialak edo kulturalak, eta abar. Maila objektiboa izango litzateke, beraz.

Bizipenaren arabera. Hots, nola jasaten den ezinegon hori. Maila subjektiboa izango litzateke.

Biak dira beharrezko, objektibotasuna eta subjektibotasuna, ez bakarrik lehena. Aitzitik, bigarrena aurrekoa bezain garrantzitsua da, bestela gizarte langilea era ez-diskriminatu batez arituko litzateke eta. Hau da, arazoak non dauden zehaztuko luke, eta bere ahalegina egingo luke bere eskura legokeen laguntza emateko eta hura konpontzeko, baina, arazoa jasaten duen bizipen subjektiborik gabe, beti laguntza-neurri bera eman beharko luke, ezin izango bailuke jakin noiz aritu indar gehiagoz eta noiz gutxiagoz.

Arazoa zehaztu eta objektibotasuna eta subjektibotasuna erabiliz, gizarte-langileak arazo hori **konpontzeko ahalegina** egiten du. Ahalegina, diogu, gizarte-langilea ez baita ahalguztiduna. Aitzitik, bitartekari gisa geratzen da biztanleek eskatzen dutenaren eta instituzioak eskaintzen duenaren artean. Gizakiaren arazoen aurrean, beraz, gizarte-langilea beharrianaren eta asebetetzearen artean mugitzen da. Zehaz ditzagun kontzeptu hauek.

5.2. Gizarte-arazoak

Gizarte-langintzak gabezia eta ondasuna, beharriana eta baliabideak, lotu nahi ditu, baina ez edozein modutan, baizik eta biek gizarte arazora eramaten dutenean. Arazo batek gizarte-dimentsioa hartzea da, beraz, gakoa.

5.2.1. Beharrizanak

Beharrizana gizarte-langintzaren hasieratik agertzen den kontzeptua da, baina **ez da** batere **erraza** zer den **zehaztea**, oso subjektiboa baita. Gizakiaren eta gizartearen arabera aldatzen da; arrazoi historiko, kultural, ekonomiko, eta abar direla eta, beharrizanak desberdinak dira kultura batetik bestera eta une historiko batetik bestera. Oro har, hala ere, **gabezia-egoera bat** dela esan dezakegu, gizakiaren garapenerako erabilgarri edo beharrezko den zerbaiten falta.

Hala ere, erlatibotasun hori eta guzti, desberdindu egin dezakegu **oinarrizko eta bigarren mailako** beharrizanen artean. Lehenak naturalizat jo ditzakegu; bigarrenak, berriz, ez diete erantzuten benetako beharrizanei, baina norbanakoak beharrezkotzat jo ahal ditu, gizarteak, agian, horretara behartzen duelako. Beharrizanak, beraz, gizarte-inguru bati loturik agertzen dira beti: **gizarte-beharrizanak dira**.

5.2.2. Baliabideak

Agertzen den beharrizan baten aurrean, hura asebetetzeko baliabideak neurtzen ditugu. Askotan, nahikoa da **gure inguruan bilatzea**, eta laguntza-iturria laster lortzen dugu: gure familian, lagunaren artean, eta abar. Horren arabera, dugun beharrizan pertsonalari aurre egiteko baliabide nahikoa bageneuka, ez litzateke arazorik sortuko.

Aldiz, baliabide nahikorik ez badago, arazoa sortzen da, eta horrek eragina eduki dezake gizartearen funtzionamendu normalean; gizarte-arazo bat dela esaten dugu, orduan. Gizarte-arazoei aurre egiteko, **gizarte-baliabideak** zeintzuk diren jakin behar dugu. Horrekin adierazi nahi da zenbat jende, diru, material, teknika edo instituziorekin kontatzen dugun beharrizanari aurre egiteko. Argi eduki behar dugu historikoki baliabide maila desberdinak erabili direla gizarte-arazoei aurre egiteko. Gaur egun, **gizarteak** nolabaiteko **ardura erakusten du**, eta horretarako baliabide batzuk ipini behar ditu.

Hala ere, estatuak ipintzen dituzten baliabideak ekonomikoak izaten dira, neurri handi batean, eta zailtasun handiagoa erakusten du **ekonomiko ez diren beharrizanei** aurre egiteko, horiekin harremanetan egon daitezkeen arren: drogazaletasuna, adinekoen arazoak, haur abandonatuak, kultur bazterketa, eta abar. Arazo hauek guztiek gizarte-

sektore batzuen gabeziak erakusten dituzte, arrazoi batek baino gehiagok sortuak: arrazoi ekonomikoak, kulturalak, sozialak, eta abar.

Argi dago, bestalde, gizarte-baliabideak gizarte-beharrizanak baino urriagoak direla, eta horrek **baliabideak kudeatzea** dakar. Gizarte-langileak lehentasunak ezarri behar ditu laguntza nori eman ebazteko, eta hori beti da konplexua, eta mingarria, batzuetan. Gizarte-politika horretaz arduratzen da, besteak beste, baliabideen plangintza orokorra egiteko.

5.2.3. Gizarte-arazoak

Ikusi dugunez, bai beharrizanen bidetik, bai baliabideenetik, gizarte-langintzak **gizarte-arazoak** aztertzen ditu. Beharrezkoa du, beraz, euren izaera **ondo definitzea eta ondo aztertzea**, estatuak jarraitu beharreko jokabidea zehaz dadin. Eta horretarako, hainbat faktore hartu beharko du kontuan: testuinguru historikoa, kulturala, soziala, ekonomikoa, eta abar. Bereiztu egin beharko da, esate baterako, zer den arazo pribatua eta zer soziala. Etxeko indarkeriak adibide egokia eskaintzen digu bereizketa hori islatzeko: etxe barruan gertatzen dena gai pribatutzat jo ohi da askotan; hala ere, etxeko indarkeriaren kontrako sentsibilizazioak dimentsio soziala eman dio gaiari, eta pribatutasunaren eremutik sozialera pasatu da, gizarte-arazo bihurtu da.

Gizarte-arazoak, bestalde, **aldatu egiten dira** gizartearen arabera. Aldatu egiten dira **denboran eta espazioan**. Lehenari dagokionez, esan beharrik ez dago gaur arazotzat jotzen ditugun hainbat gai, beste garai batzuetan ez zirela horrela definitzen, eta alderantziz. Homosexualitatea, adibidez, historian zehar arazotzat jo izan da, baina azkeneko urteotan galtzen ari da larritasun hori; emakumeen kontrako tratu txarrek, aldiz, gero eta erantzun handiagoa daukate gure gizartean. Espazioari begira, bestalde, argi dago gizarte-arazoak oso modu desberdinean ulertuko direla bizi garen inguru, kultura eta herriaren arabera.

Azkenik, eta aurrekoaz gain, gizarte-arazoaren definizioan eragin handia dauka **ikuspuntu teorikoak**. Tradizio luze batek, adibidez, norbanakoaren arazoak bailiran aztertu ditu gizarte-arazoak; eta beste batek, aitzitik, egitura kapitalistak sortuak bailiran. Era batera edo bestera ulertzeak ondorio nabarmenak ekarriko ditu, halaberrez: arazoa ezaugarritzean, konponbidea planteatzeko unean, eta abar.

Escartin eta Suarezzen ustez, gizarte-langintzak ondoko jarrera gorde beharko luke gizarte-arazoekiko:

1. Gizarte-langintzarentzat, **gizarte-arazoak ez dira abstrakzioak**, denboran eta espazioan ondo kokatutako giza arazoak baizik. Arazoak, beraz, aldagarriak dira, beharizan berrien arabera, eta gizarte-langintzak etengabe berrikusi beharko ditu.

2. Gizarte-langintzak ez ditu arazoak soilik aztertzen. Aitzitik, areago joan nahi du, **arazoa desagerrarazi egin nahi du**. Borondate eraldatzailea dauka, bere baliabideak erabiltzeaz gain, arazoak jasaten dituztenek konponbidea berez aurki dezaten ahalegintzen da eta.

Gizarte-langintzaren objektua, hortaz, erreal eta zehatza da, esku-hartzea eskatzen duena; jarrera intelektual bat, aldi berean, teoria sendo bat eskatzen duena.

5.2. TESTUA: GIZARTE-ARAZOAK

Natalio Kisnerman: Pensar el Trabajo social, 160-162. orr.

Nolanahi, gizarte-arazoak ebidentziak bezala agertzen zaizkigu. Pobrezia existitzen denik ezin da ukatu. Hala ere, nabaria izatea, bere existentziaz datuak edukitzea, ez da nahikoa, datuok ez baitigute esaten zein gizarte-iritzi dagoen pobreziaz. Ezta nola erreakzionatzen den. Norbait negarrez ikusten badugu, sufritzen ari dela uler dezakegu. Baina poztasunez ere egin lezake barre. Ebidentziak, hortaz, iruzur egin diezaguke.

Objektua, beraz, ez da a priori bat. Objektua harreman-sare batean eraikitzen da, sozialaren adierazpen bat bezala, eta jende-multzo jakin batentzako arazo bat dago. Era batera edo bestera definitzeak determinatuko du, neurri handi batez, arazoari nola aurre egin. Arazoak pertsona edo pertsona-talde murriztu mailan agertzen dira, baina beti dira sozialak.

Egoera bat gizarte-arazo bihurtzen da pertsona-multzo bati eragiten dionean, edo pertsona-multzoa desantolatu nahiz desorekatzen duenean. Egoera horrek, berez konpondu ezin daitekeen oztopo bat bezala bizi denak, arazoa existitzen delako kontzientzia hartzen uzten digu, eta asebetetzea eskatzen duen beharizan gisa, parte hartzera eta arazoari argi aurre egitera deitzen du. Onartzea, hausnartzea eta profesional baten laguntzaz edo orientaziopean arazoak konpontzen saiatzea osasun mentalaren

adierazle da beti. Aldiz, ukatzea, saihestea edo modu magiko batean konponduko direla itxarotea kontrakoa da, eta berdin esan dezakegu jokaera patologiko bat onartzeaz, nahiz eta kontuan hartu behar dugun, herritar oso izateko funtsezkoa ukatzen zaien gizarte honetan, zerbait izan nahi badute, geratzen zaien aukera bakar gisa hautatu behar izaten dituztela bide hauek pertsonak.

Arazo-egoera bat muturreko egoera bat da, gizakien errealizazio osorako balazta bezala ari delako. Egoera hauek gainditzeko oztopo nagusia baliabide falta izaten da, ekonomikoak gehienbat, baina baita arazoaren izaera edo aurre egiteko bitartekoak ez ezagutzea, emozio blokeoak, eta abar ere. Ez dute arrazoi bakar bat edukitzen; aitzitik, askotariko kausak biltzen dira ager daitezen, eta errekurtsibitate batek indartu egiten ditu. Horrela uler dezakegu Halfdan Mahler doktoreak gizarte-arazoen *deabruaren espirala* izendatu zuena.

Aurretik ere seinalatu dugu pobrezia aurrean dugun gizarte-arazo nagusi bezala. Pobre izatea ikasketa maila baxua edukitzea da, eta ondorioz, lan-kalifikazio baxua ere; horrek langabezia, azpienplegua edo aldi baterako lan egitea dakar. Soldata baxua edukita, etxebizitza, eta jan- eta elikadura-baldintza eskasak egoten dira, eta, ondorioz, bere osasuna, produktibitate ekonomikoa eta bizitza-itxaropena gutxituz joango dira. Espirala atal horietako edozeinetatik hasten da eta seme-alabengan birsortu ohi da, zeintzuk, familiaren errealitate ekonomikoak bultzaturik, laster sartuko baitira lan-merkatuan, eskola desertzioen zerrenda handitzera, langabezian edo delituzko bizitzan, droga edo alkoholean, prostituzioan, eta abar. Espiralak birak ematen ditu, behin eta berriro, eta birsortu egiten du gizarte-sistema.

Gizarte-arazoak egitura sozio-ekonomiko, kultural eta politiko batetik sortzen dira beti. Ageriko egiten dira larritasunean eta gatazka pizten denean, baina funtsean harremanetan kokatzen dira, eta aberastasuna, boterea eta aukerak gaizki banaturik dagoen gizartea islatzen dute. Gizarte-langileak barrurantz eraiki den egoera deseraiki behar du, itxuran ageri den larritasunetik loturak askatuz eta, tartean dauden pertsonekin batera, prozesuaren jatorria ebatzi arte. Horrela bakarrik eraiki ahal izango du lan egingo den objektua.

5.3. Gizarte-langintzaren helburuak. Bilakaera historikoa

Zientzia baten objektua mugatu ondoren, zientzia horri ezartzen dizkiogun helburuak azal daitezke; hau da, zer lortu nahi dugun zientzia horren bidez. Helburuak zentzua ematen dio zientziari, gauzak zertarako egiten diren adierazten baitio. Hala ere, **helburuak agerikoak edo ezkutukoak** izan daitezke, eta sarritan kontraesan sakonak egoten dira bien artean, ageriko helburua ez baita inondik inora egia: espetxeak jendea bergizarteratzeko direla esatea, esate baterako.

Helburuak zenbakarriak dira, eta, oro har, gizakien ongizaterik zabalena bilatzen dela esan daiteke. Baina, batez ere, dimentsio kualitatiboa daukate. **Helburuak balioekin daude harremanetan**, eta oso zaila da, hortaz, zeintzuk diren zehaztea, momentuko gizartearen balio eta beharrezanen eta gizarte-langilearen balioen araberrakoak izango baitira. Adibidez:

Kristautasunaren helburua erlijiosoa edo karitatezkoa zen, eta funtzio bikoitza betetzen zuen: norberaren arima salbatzea, eta gizartearen arazo batzuk konpontzea. Erlijio helburua bizirik dago oraindik (herri musulmanetan, adibidez), baina Mendebaldean aldaketa erabakigarri bat gertatu zen

Industrializazioarekin. Orduko giroan, pobreziaekin amaitzea posible zela pentsatzen zen, eta gizarte-langintzak ideal hori jasotzen zuen, bere helburua pobrezia guztia desagertzea bihurtuz; gizarte-arazoak konpondurik, gizakia zoriontsu bizi ahal izango zela pentsatu zen.

XX. mendearen erdirako, ordea, amets horiek zapuztuta zeuden. Gizarteak zituen arazoak estrukturalak zirela pentsatzen zen, eta gizarteak erantzukizun bat zuela. Administrazioaren eskutik, gizarte-langintza profesionalizatu egin zen, eta bere helburuak ere batzuetan apaldu egin ziren, nolabait. Superespezializazioaren arriskuak dira, eta horrek ere arazoak sortzen ditu, lana burokratizatu egiten da eta.

5.4. Helburuak gizarte-langilearen jokabidean

Teoriari buruz egon daitezkeen aldaketek gain, gizarte-langile bakoitzaren **jarrera ideologikoa** hartu behar da kontuan. Batzuentzat, gizarteak sorrarazten dituen

disfuntzioak konpontzea da helburua; besteentzat, aldaketa, gizartearen arazoei aurre egiteko, aldatu beharra dagoelako. Eta aldaketaren beharrean ados egonda ere, nolako aldaketa nahi den ere eztabaidatu egiten da: batzuek aldaketa erreforma bezala ulertzen dute; eta besteek aldaketa arazoaren gainditze edo eraldaketa bezala. Teoria filosofikoak aipatu ditugun bezala, funtzionalismoak, marxismoak edo teoria konprentsiboek bakoitzak bere helburuak bilatzen dituela esan daiteke.

Hala ere, horrez gain, gizarte-langintzaren eguneroko jardunean bi esku-hartze mota nabaritzen dira, eta horiek ere helburu desberdinak dituzte, oro har. Hauexek dira, Conderen arabera:

Alde batetik, **gizakiaren autonomia eta sustapena bilatzen dituen esku-hartzea** dugu. Gizakiaren pertzepzio- eta jokaera-bideak hobetzen ahalegintzen da. Gizarte ezinegonari aurre egiteko, razionalizatzeko gaitasuna indartzen saiatzen da. Garrantzi handia ematen dio erabiltzaileak bere arazoez hartzen duen pertzepzioari. Horren harira, egoeraren autoebaluazioa egitea eta egoerari aurre egiteko ekimenak autokudeatzea indartu nahi ditu. Balio bezala giza duintasuna eta autodeterminazioa bultzatzen ditu. Gizarte-langileak aholkulari/ hezitzaile papera bereganatzen du.

Beste aldetik, **gizakiarekiko laguntza eta prestazioak bilatzen dituen esku-hartzea** dugu. Gizakiaren garapena oztopatzen duten inguruneko baldintzak aldarazten ahalegintzen da. Aldaketa horretarako, gizarteak onartuta dituen eskubideak eta laguntza-formak (zerbitzuak, instalazioak) ahalik eta gehien zabaltzen saiatzen da. Laguntza materiala (dirua, lana, etxebizitza, zerbitzuak) eta intelektuala (kultura, aisialdia...) bermatzea bilatzen du lehendabizi. Balio gisa gizarte-justizia, diskriminazio eza eta gizarte-ondasunen banaketa proposatzen ditu. Gizarte-langileak gizarte-politikak diseinatzeko eta praktikara eramateko ardura hartzen du paper nagusi modura.

5.5. Gizarte-langintzaren balioak

Gizarte-langileak ezartzen dituen helburuak desberdinak izan daitezkeen arrazoi nagusietako bat norberaren **abiapuntu ideologiko eta etikoa** dira, guk gizartean hobesten ditugun balioak, alegia. Gizartea ulertzeko dugun moduak gizarte-langintzarako nahi ditugun helburuak markatuko ditu, eta hori normaltzat hartu behar dugu. Hala ere, askotan ez da adierazten balioen aurrean gaudenik eta, hausnarketa edo

kritika sakonik egin gabe, dimentsio absolutua ematen zaio hainbat baliori, mundu guztiak onartu beharrekoak izango balira bezala.

Gizarte-langintzan eragin duten teoria filosofikoek, hortaz, eragina utzi dute bertan. Era horretan, gizarte-langintzak **humanismoaren eragin** handia jaso du, eta horrek isla eduki du helburuetan, beti azaldu gabeak: gizakia ezagutu beharra, gizartean gizakia duen portaera, giza eskubideak eta demokrazia... Berdin esan genezake eragin hori marxismoarena izan denean, eta abar.

Nolanahi ere, **kontzeptu batzuk etengabe irteten dira** egile guztiengan, eta pentsatu behar da gizarte-langintzak bereganatu egin dituela kontzeptu horiek. Aipa ditzagun, Zamanillo eta Gaitanen iritziz, zeintzuk diren kontzeptuok:

Gizakiaren duintasuna eta bere bizitza balio handiko ondare bezala.

Gizakia hobetu egin daitekeela.

Zoriontasuna norbanakoaren zilegizko helburu bezala.

Gizaki batzuek besteekiko duten erantzukizuna.

Sufrimendua arintzeak, maitasuna bultzatzeak, gorrotoa gerarazteak, beldurra eta antsietatea mugatzeak berez duten garrantzia.

N Zerbait oinarritzkoa gai honetaz...

ESCARTIN / SUAREZ (1994): *Introducción al trabajo social. I (Historia y fundamentos teórico-prácticos)*, Alicante: Aguaclara. Testuliburu orokorra. Luze jarduten du gizarte-langintzaren teorian.

⇒ Gehiago sakondu nahi baduzu...

CONDE, Rosario (2003): 'Naturaleza, objeto, objetivos y funciones del Trabajo Social', 277-312 orr., in FERNANDEZ / ALEMAN -zuz-: *Introducción al trabajo social*, Madril: Alianza. Izenburuan agertzen diren kontzeptuen inguruan jarduten du. Definizio-zerrenda luzeak ematen ditu, baita azalpen interesgarriak ere.

KISNERMAN, Natalio; y colaboradores, (1981): *Introducción al Trabajo social*, Buenos Aires: Humanitas. Testu laburra eta interesgarria.

KISNERMAN, Natalio (1998): *Pensar el Trabajo social. Una introducción desde el construccionismo*, Buenos Aires: Lumen Humanitas. Ekarpen eta azalpen interesgarriak gizarte-langintzaren teoria inguruan.

MOIX, Manuel (2006): *Teoría del trabajo social*, Madril: Síntesis. Testuliburu orokorra da, erudizio handikoa. Atal laburretan egituratua, erraz irakurtzen da.

RAMOS, Clarisa (2003): 'Las necesidades sociales. Conceptos. Perspectivas en el análisis de las necesidades sociales. Problemas sociales y necesidades', 340-372 orr., in FERNANDEZ / ALEMAN -zuz-: *Introducción al trabajo social*, Madril: Alianza Gizarte-beharrizanen inguruko azalpen interesgarriak.

RED, Natividad de la (1993): *Aproximaciones al trabajo social*, Madril: Siglo XXI . Testuliburu garrantzitsua. Gai hauetaz luze jarduten da bertan.

RUBI, Carmen (1992): *Introducción al trabajo social*, Bartzelona: EUGE. Gizarte-beharrizanen inguruan sakontzeko.

ZAMANILLO / GAITAN (1991): *Para comprender el trabajo social*, Lizarra: Verbo Divino. Testu laburra eta interesgarria; agian, batzuetan ulertzeko zaila gerta daiteke.

6. Metodoa gizarte-langintzan

Ikusi ditugu gizarte-langintzaren ezaugarri batzuk, eta nolako helburuak dituen. Hala ere, jakin behar da nola eraman nahi dituen aurrera helburu horiek. *Nola* hori metodoak jorratzen du. Gai honetan, gizarte-langintzak darabilen metodoaz jardungo dugu.

6.1. Zer da metodoa

Nahaste handia egoten da metodoa zer den azaltzean, batzuetan metodologia, teknikekin edo ereduekin berdindu egiten da eta. Desberdinak dira, ordea.

Metodoa diogunean, ikerketa bat egiteko, edo gure ezaguera lantzeko, jarraitu beharreko bidea adierazi nahi dugu. **Metodoa errealitatea ezagutzeko hautatzen dugun tresna edo bidea da.** Baina bide horiek bat baino gehiago izan daitezke: metodo inductiboa, deductiboa, historikoa, hermeneutikoa, dialektikoa... **Ez dago, beraz, metodo bakar bat,** gure helburuen arabera izan daiteke eta. Ondorioz, ez dago gizarte langintzaren metodo bakarra ere, edozein egoera eta momentutan erabil daitekeena, eta hautatzen dugun metodoa ere ez dugu zertan erabili modu berean.

Metodologia metodoaren pareko erabiltzen da askotan, baina izatez metodoen azterketaz arduratzen den diziplina da. **Teknika**, azkenik, zientzia batek bere esku dituen prozedurak edo baliabideak dira. Teknika, beraz, metodoaren lagungarri da. Hala ere, teknika batzuk oso aurreratuak izan daitezke, eta eragina eduki dezakete metodoan.

Gizarte-langintzak ez du gehiegi sakondu metodoan, baina bai, ordea, tekniketan. Jatorri desberdinetatik harturik, gizarte-langintzak teknika ugari bereganatu

ditu, zein metodori zegozkion kasu handirik egin gabe. Denak dira beharrezkoak, baina nahastu gabe.

Azkenik, **eredua** zer den bereiztu behar dugu. Eredu esaten diogu esku-hartze modu jakin bati, metodoak ez baitira beti era berberean erabiltzen. Hortaz, metodo baten barruan hainbat eredu ager daiteke. Eredu horietan ondoko osagaiak agertzen dira:

osagai teorikoak, ereduaren azpian daudenak
analisirako osagaiak, errealitate jakin bati aplikatzea azaltzen dutenak
teknikak
osagai funtzionalak, lorturiko emaitzei lotuak
osagai filosofikoak eta ideologikoak

6.2. Metodoaren arazoak gizarte-langintzan

Gizarte-langintzak ez du gehiegi sakondu metodoan, eta horrek arazo nabarmenak ekarri ditu. Hona horietako batzuk.

1. Argienetako bat da gizarte-langintzan joera egon dela metodoa esku-hartze mailarekin nahasteko. Hau da, metodo bera hiru maila nagusitan erabili da, eta horietako bakoitzari metodo izena eman zaio. Horrela agertzen dira Banakako eta Familiako gizarte-langintza, Taldeko gizarte-langintza eta Komunitateko gizarte-langintza. Argi dago maila horiek jokatzeko modu desberdinak eskatzen dituztena, baina horrek ez du esan nahi metodoa desberdina denik.

2. Bestalde, gizarte-langintza gizarte-zientzien barruan kokatu dugu, eta ondorioz, haiek bezala, arazo praktikoak dauzka zientifikotasunari dagokionez, ezin baitu zientzia fisiko edo naturalek beste zehaztasun erabili. Gainera, gizarte-zientzietan oso nabaria da zientzialariaren aurreiritziak ikerketan duen eragina. Gizarte-langintzak ikuspuntu kualitatiboa erabili izan du, baina horrek ez du esan nahi uko egin behar dionik alde kuantitatiboari.

3. Gizarte-langintzak praktikorako joera ukalezina eduki du, eta horrek teoriaren arbuioa ekarri du zenbaitetan.

4. Gizarte-langintzak aldagai eta adierazle ezegokiak erabili ditu batzuetan. Behin baino gehiagotan beste diziplinetako materialak erabili ditu, baina barneratu gabe, eta horrek okerra ahalbidetu du materialen erabilera.

5. Gizarte-langintza ez da izan gai tipologiak eraiki eta erabiltzeko. Eta horrek azalpen argia dauka: gizarte-langintza ez da izan gai praktikatik ondorioak ateratzeko; eta, horrekin batera, ezin izan du halakorik egin teoria ahulean oinarrituta zegoelako.

Gizarte-langintzaren metodoan **funtsezkoa da teoria eta praktikaren arteko** uztarketa: gertaera jakin batzuetatik teoria osatzen dugu, eta teoria hori gertaera jakin batzuetara aplikatu ahal dugu ondoren. Eta **teoria eta praktika batzeko tresna metodoa da.**

6.3. Metodoaren faseak

Metodoaz hitz egiten dugunean, oro har metodo zientifikoaz arituko gara argitu behar da, bere pausuak jarraiturik, beste izen batzuekin eta beste ñabardura batzuekin bada ere. Metodoaren ohiko prozedura bost fasetan bereiztu daiteke:

1. Ikerketa/ datu bilketa. Arazoa bereiztu behar dugu lehenik eta informazioa bildu parte hartu nahi dugun errealitatea ezagutzeko. Horretarako, teknika sofistikuatuetatik gure intuizio hutsera pasa gaitezke. Gizarte-langintzan, ikerketak helburu praktikoa dauka gehienbat.

2. Diagnostikoa. Aurreko fasea gure ustez gertatzen denari buruzko iritzi osatu batekin amaitzen da. Iritzi bat da, oraindik ez dagoelako frogaturik. Jaso dugun informazioa ordenatu egiten dugu, bai diagnostikoa egiteko, eta bai plangintza diseinatu ahal izateko.

3. Plangintza. Aurreko fasean irudikatu dugun errealitatea aldatzeko plangintza bat egiten dugu: epe labur, ertain eta luzean zer egiteko asmoa daukagun pentsatzen dugu, eta nola egingo dugun. Modu arrazional batez sailkatzen ditugu epeak eta bitartekoak, ahalik eta modurik egokienean (helburu errazegiak edo gehiegizkoak ezarri gabe).

4. Gauzatzea. Plangintza praktikara eraman behar da. Horretarako, hainbat

arazori egin behar zaio aurre:

Nork bultzatzen edo eratzen dituen jarduerak eta norentzat eratzen diren.

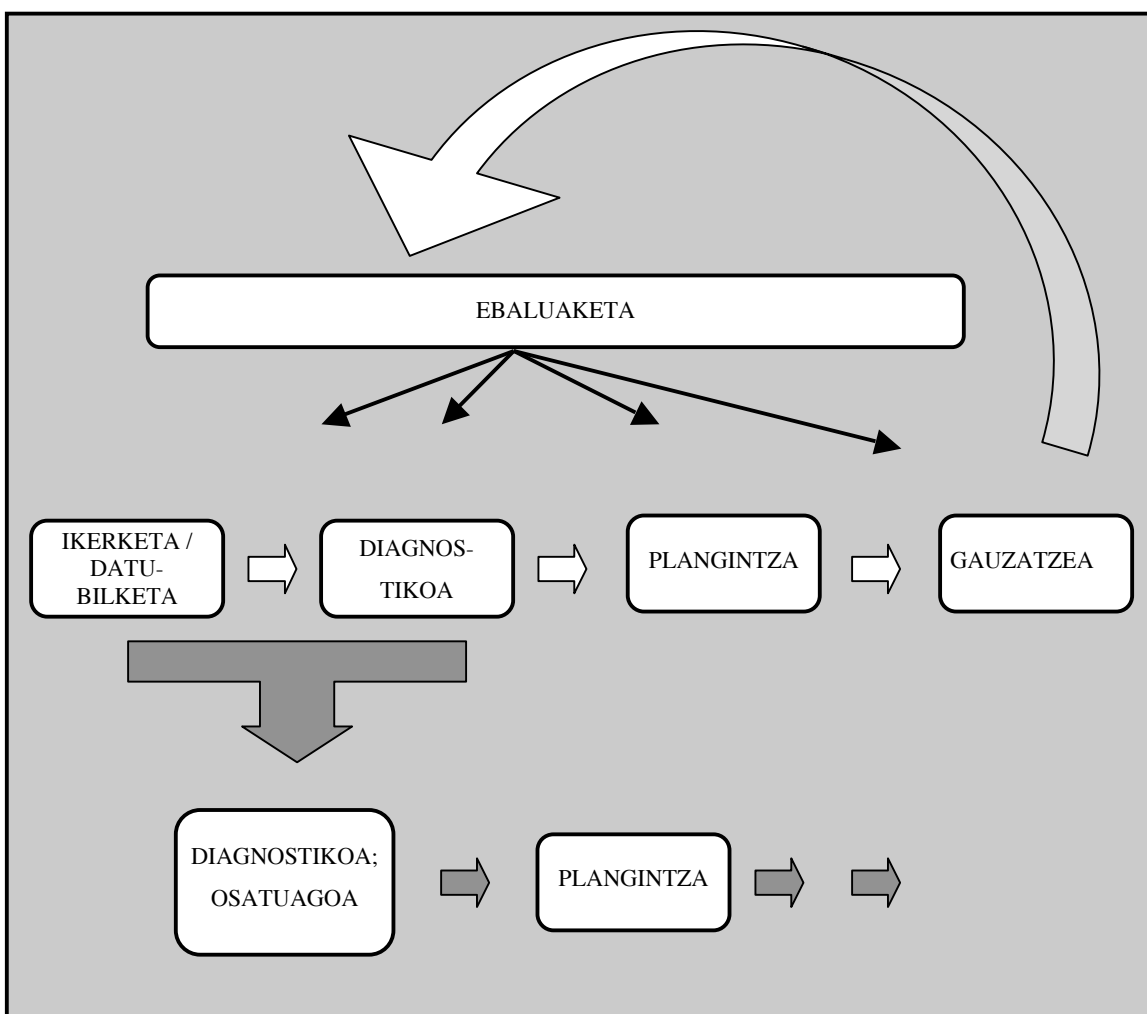
Non beteko diren jarduera horiek, zein lekutan. Komenigarria da jardueraren onuradunak bizi diren inguruan izatea eta parte hartzea bultzatzea.

Noiz bete jarduerak (egunak eta orduak). Onuradunen beharizanetara egokitu behar da, eta ez administrazioarenetara.

Zein metodo eta teknika erabiliko den.

Zeintzuk bitarteko dituen gizarte-langileak.

12. irudia. Metodoaren faseak

5. Ebaluaketa. Egindakoari buruzko hausnarketa egitea beharrezkoa da, eta ez bakarrik amaieran; bitartean ere bai. Ebaluaketak balio du prozedura batean dauden akatsak zuzentzeko, edo eginiko akatsak hurrengo jarduera baterako esperientzia bezala kontuan hartzeko. Atal asko ebalua daitezke, baina, oro har, hiru modu nagusi daude:

Diseinuaren ebaluaketa. Praktikara pasatu baino lehenagoko ebaluaketa, marko teorikoan, esku-hartzearen bideragarritasuna baloratzeko, hain zuzen ere.

Programaren ebaluaketa. Alde tekniko guztiak aztertzen dira.

Emaitzen ebaluaketa. Ohikoena. Proposatutako helburuak bete diren, jarduera eraginkorra izan den, errentagarria izan den, eta abar.

Argi utzi behar da, nolana, fase hauek ez direla zurrunik eta nahastu ezinak. Ikusi dugunez, harreman handia dago euren artean.

6.4. Esku-hartze mailak gizarte-langintzan

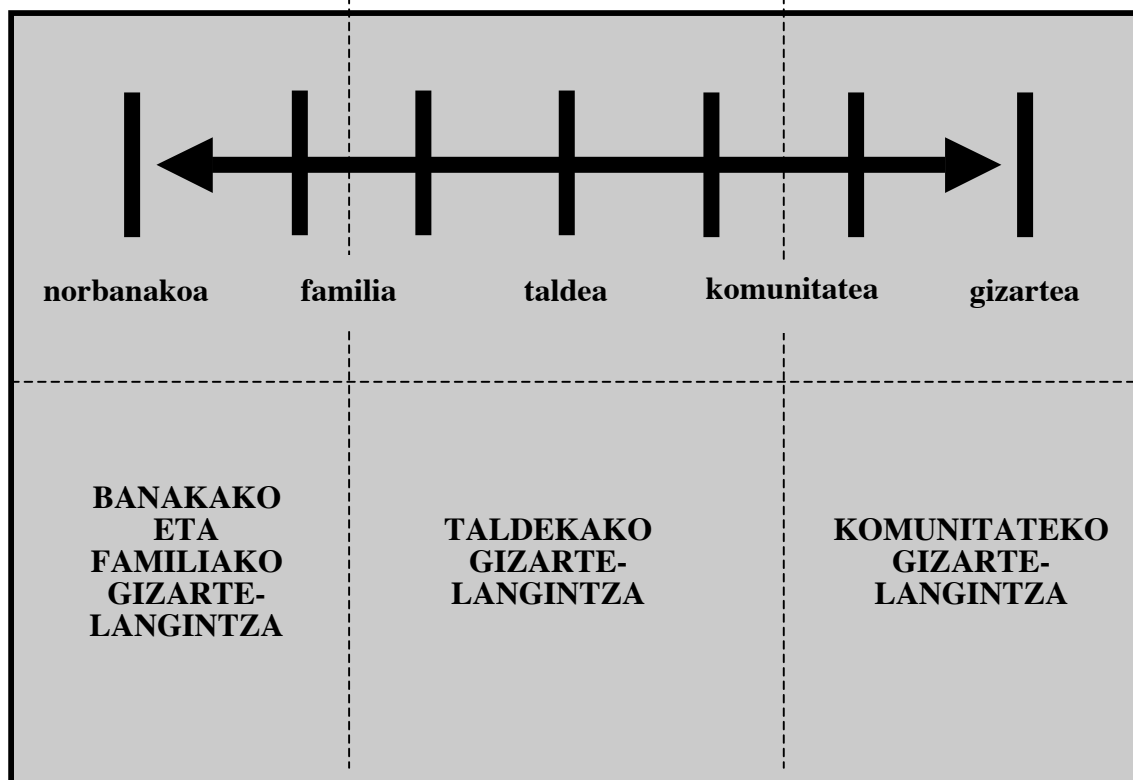
Gizarte-langintzan hiru esku-hartze maila bereiztu ohi dira, euren arteko mugak zehaztea benetan zaila bada ere, Barberoren grafikoan ederki islatzen den bezala.

6.4.1. Banakako eta familiako gizarte-langintza

XX. mendearen hasiera arte ez zitzaion garrantzi handirik eman metodoari. Mary Richmond izan zen gai horretaz arduratu zen lehenetakoa, eta ardura horren fruitua *casework* delakoa da, norbanakoaz eta familiaz zeukan interesaren ondorioz. Hura izan zen gizarte-langintzak erabili zuen lehenengo hurbilketa mota eta, orain arte, emaitzarik handiena eman duena.

Hasieran, norbanakoei eta familiei zeuzkaten arazoak konpontzeko, kanpoko eraginean ipini zen arreta. Hala ere, **I. Mundu Gerraren ostean**, batez ere, **psikologiaren eta Freuden psikoanaliaren eragin nabaria** hartu zuen. *Eredu psikosozial* honetan aipagarriak dira Virginia Robinson, Gordon Hamilton edo Florence Hollisen ekarpenak.

13. irudia. Gizartearen egitura eta esku-hartze mailak (Barbero, 2006)

Psikologiaren eta psikoanaliaren eragin horrek biziberritu egin zuen gizarte-langintza, baina **hainbat arazo ere ekarri zizkion**, nahastu egin baitziren helburuak, eta, batzuetan, eragileak psikoanalista gisa aritzen ziren gehiago gizarte-langile gisa baino. Ordura arteko kezka soziala baztertutik geratu zen, norbanakoaren psikoterapiaren onean. Gizarte-langintza emozio-gaixotasunak sendatzera bideratu zen. Psikologiaren eraginaren barruan, ordea, *Gizarte-lan funtzionala* izeneko eskola ere sortu zela aipatu behar da, Virginia Robinsonen eskutik, eduki sozialagoa eduki zuena.

1940tik aurrera sintesi aroa ireki zen, soziologia, psikologia eta psikiatriaren eraginez. 1950eko hamarkadan eredu berriak onartu zituen, orduan garatu ziren pentsaera berrien eskutik. Aipagarriak dira *Arazoen konponketaren eredia*, Helen Harris Perlmanek sortua, arazoak konpontzeko erabiltzaileak behar dituen motibazioak eta ahalmenak azaltzen dituen; *Eredu funtzionala*, Otto Ranken teorian oinarritua eta arazoaren irtenbidean norberaren hazkundera duen eragina aipatzen duena; *Krisi eredia*, Erich Linderman eta Gerald Caplanen ikerketetan oinarritua, egoeraren psikologia eta stressaren teoriak baturik, norberaren berregituraketa proposatzen duena; eta *Jokaeraren aldaketaren eredia edo eredu konduktista*, Pavloven teorian eta Skinnerren ikerketetan

oinarritua, estimuluen aurreko jokaerak aldagarriak direla baieztatzen duena (Edwin J. Thomas aipa daiteke).

Richmond-en *casework* proposamenak itzelezko **arrakasta** eduki zuen, eta urte askotan gizabanakoa edo familia gizarte-langintzaren ia interesgune bakarra izan ziren. Taldearekiko ardura geroago etorri zen, eta esku-hartze forma arrakastatsu bat sortu zen bere inguruan. Eta geroagokoa da, azkenik, komunitatearekiko ardura eta bere inguruan sortu zen esku-hartze forma berria.

6.4.2. Taldekako gizarte-langintza

1930eko hamarkadaren amaieran gizarte-langile batzuk konturatu ziren **norbanakoaren harremanetan nolako eragin handia daukan taldeak**. Hortik sortu zen Taldekako gizarte-langintza, norbanakoek elkarrekiko duten beharrezan oinarritua. Taldearen barruan taldekideen artean sortzen den elkarrekintzak eta, bestalde, taldeak berak burutzen dituen ekimenek laguntza ematen diote norbanakoari. Jokabide honen arabera, **gizarte-harremanek eragin positiboa eta sendagarria daukate norbanakoarengan**. Horrez gain, norbanakoaren eta taldearen ahalmena piztea ere bilatzen da. Hortaz, esan daiteke, oro har, norbanakoaren eta taldearen garapena bilatzen dela. Ekarpen klasikotzat jotzen da Gisela Konopkarena, XX. mendeko erdi aldean egina.

Hiru eredu aipa daitezke:

1. **Gizarte-helburuen eredia**; taldeak gizarte-helburu batzuk lortzeko osatzen dira, gizarte-helburu horiek lortzeak abantailak ematen baitizkio taldeari. Balio demokratikoak zabaltzea funtsezko helburua da.

2. **Konponketaren eredia edo eredu terapeutikoa**; psikologiaren eragina dauka, eta, taldearen bidez, norbanakoaren arazoak konpontzea du helburu. Eskoletan, ospitaletan, espetxeetan eta halako instituzioetan, drogazaletasunari, gazteen delinkuentziari eta halako arazoei aurre egiteko erabili da.

3. **Elkarrekintzako eredia**; Sistemen teorian dauka abiapuntua. Norbanakoa sistema batean baino gehiagotan aritzen da gizartean, eta sistema bakoitzean sortzen diren harremanek eta instituzio sozialek eragina daukate norbanakoarengan.

Taldekideen lankidetasuna eta elkarrekintza bilatzen dira. Egokia dela frogatu da batera lan egiten duten eta antzeko arazoak dituen jendearentzat.

6.4.3. Komunitateko gizarte-langintza

Bere **jatorria urruna** da, aspaldikoa baita komunitate mailan esku-hartzea. Hala ere, modu sistematizatu batez, Estatu Batuetan dauka jatorria 1920ko hamarkadan, baina esan daiteke **1940ko hamarkadatik aurrera** agertu zela **jokabide autonomo gisa**, gizarte-langile batzuek hausnartu zutenean pertsona batzuek dituzten arazoek familian eta inguruan eduki dezaketela jatorria. 1960ko hamarkadan klasikoa egin den Murray Rossen ekarpena hartu zuen. Rossen arabera, **komunitateek ahalmen nahikoa daukate euren arazoak konpontzeko**, eta jendeak parte hartu behar du komunitatean gertatzen diren aldaketetan.

Bere **helburuen** artean, honako hauek daude: batetik, **euren inguruan ongizatea bilatzen laguntzea** herritarrei; eta, bestetik, **helburu eta ekintza komunak burutzeko bideak zabaltzea**. Taldekako gizarte-langintzan ez bezala, hemen argi dago komunitatea dela lehentasuna daukana, nahiz eta kide guztien interesak kontuan eduki.

Bere barruan **ildo bat baino gehiago** ageri da, batez ere gizartea ikusteko ikuspuntutik sortuak: integratzaileak batzuk (jarrera funtzionalista); eta gizartean dagoen gatazka islatzearen aldekoak, besteak (jarrera marxistak, eta abar).

Hemen ere hiru eredu aipa ditezke:

1. Herri bat garatzera bideratutako eredia; komunitatearen garapenera zuzendua, hainbat arlotan.

2. Arazoen konponbiderako plangintzaren eredia; testuinguru jakin batzuetan (delinkuentzia, osasun mentala) prozedura tekniko batzuk planifikatzen dira.

3. Gizarte-ekintzaren eredia; desabantailan dagoen biztanleriaren alde bat (gutxiengo etnikoak, kontsumitzaileak) eratzen da, komunitatea arazo horretaz ohartarazteko.

6.4.4. Ohiko esku-hartzeen kritika eta alternatibak: eredu generalista

Ohiko esku-hartze hauei loturik hasi zen gizarte-langintza, eta euren bidez, hainbat ekarpen teoriko jaso zen. Hala ere, teoriaren ikuspuntutik, nahiko nahasiak ziren. Escartínek, Palomarrek eta Suarezek honela laburtzen dituzte egin ahal zaizkien **kritikak**:

Errealitatearen partzelazioa

Ondorioez aritzea, arrazoiak bilatu gabe

Arazoak arintzeko funtzioa, eraldaketa asmorik gabe

Paternalismo kutsua

Ikerketa falta

Sistema iraunaraztea, apolitikotasuna eta neutraltasun ideologikoa aldarrikatu zen eta.

Urte askotan, bere lanean aritzeko, gizarte-langileak hiru esku-hartze hauetako bat hautatu behar zuela pentsatu zen. Baina, aipatu dugun errealitatearen partzelazioa gainditzeko, 1960ko hamarkadatik aurrera hainbat **metodo alternatibo** agertu zen. Esku-hartze klasikoei gizartearen errealitatea kontuan ez hartzea leporatuz, errealitate hori atzemateko eta eraldatzeko asmoz sortu ziren, kausak aztertuz eta ez ondorioak soilik. Bestalde, gainditu egin nahi zuten banakakoa/ taldea/ komunitatea zatiketa, dena metodo bakarrean egin daitekeela defendatzen zuten eta.

Askotan, metodo bakar gisa ezaugarritu arren, bat baino gehiago ziren: **oinarrizko metodoa, metodo bakarra, metodo integratua**, eta abar. Hala ere, ohiko arazo batean jausi zen, ekintza bereiztu egiten baitzen ezagueratik; hau da, errealitatea aurretik erabakitako eskema batean sarrarazten zen.

Aukera horietatik at, errealitateak garbi erakutsi du, bere lanean, gizarte-langileak halabeharrez pasatu behar duela esku-hartze batetik bestera, eta hortaz, hiru esku-hartzeak menperatu behar dituela. Hori dela eta, gizarte-langintzaren ikasketetako programetan, hiru esku-hartze horiez jabetzea agertzen da helburu gisa. Horri, **ikasketa generalista** esan zitzaion. Dena den, honen ahuleziak ere agerian geratu dira, orokortasunean irabazten dena zehaztapenean galtzen baita. Batzuetan gertatzen da, horrela, hasierako pausuak eman ondoren, esku-hartze batean espezialista den gizarte-langile bati pasatzen zaiola kasua.

6.4. TESTUA: GAUR EGUN INDARREAN DAGOEN EREDUAREN KRITIKA

Ezequiel Ander-Egg: Introducción al Trabajo Social, 181-184

Indarrean dagoen eredu edo paradigma

Gizarte-langintzak herri batzuetan izan duen bilakaeran (Espainian, besteak beste), garapen eta zabaltze profesional nabaria jaso du, gizarte-politikan progresiboki ezarri diren instituzio-ereduen ondorioz, eta zehatzago, gizarte-zerbitzuen sistema publikoen garapenari loturik. Horrek guztiak ekarri du Beharrizan-Baliabide binomioan oinarritzea edo eraikitzea gizartearen esku-hartze eredu edo paradigma.

Eredu horren arabera:

\ Bete gabeko gizarte beharrizanak daude, eta horietako batzuk adierazi egiten dira, biztanle-sektore batzuen eskari bihurtuz.

\ Beste alde batetik, Gizarte-Zerbitzuen sistemak baliabide-sorta bat eskaintzen du, prestazio eta zerbitzu formapean.

\ Beharrizan eta baliabideen artean, Gizarte-Zerbitzuen sistemaren barruan eragile profesionalak daude, eta horien artean, gizarte-langilea, gizarte-zerbitzuek eduki behar duten lehenengo profesionaltzat jotzen dena.

\ Gizarte-langileari esleitzen omen zaizkion funtzio eta rol nagusiak kudeatzaile/bitartekari gisa aritzeari dagozkio; bere esku-hartze pertsonalak izaera teknikoa dauka, bere zerbitzuak kontratatzen dituen instituzioan zentratua.

\ Bere helburu nagusia Gizarte-Ongizatearen problematika orokorraren barruan kokatzen da.

Orain, sistema hori oso burokratizaturik dagoen eratze egitura batean eraikitzen da, eta horrek zerbitzuak eskaintzeko moduan eragiten du. Era horretara –eta beste faktore batzuen eraginez ere– modu ageriko edo inplizituan, kontziente edo inkontzientean, esku-hartze eredu bat osatzen da.

Eredu honetan, gizarte-langilea baliabide kudeatzaile/ administratzaile huts bihurtzen da. Bere jarduera modua –praktikan ikusten dugunez– ondoko ildoetara lotzen zaie:

\ Gizarte-Zerbitzuen barruan ari den profesionalen arteko bat da; ageri diren

arazo jakin eta espezifikoaren aurrean, normalean lanbide arteko parte-hartzea egoten da, eta bakoitza arazoaren zati batean ari da. Horrek zatiketa operatiboa dakar, are larriagoa zatiketa administratiboa ere badagoenean. Gaur egun, egoera hori konpontzeko asmoz, talde-lanaz, diziplinartekotasunaz eta koordinaketaz hitz egiten da, baina... hitz egin, besterik ez da egiten.

\ Gizarte-langilea profesional bat da, funtzionario edo tekniko gisa, funtzionamendu burokratikoaren eskakizunen arabera, administrazio publikoak ezartzen duen ordutegia betetzen duena.

\ Denbora horretan, bezero/ erabiltzaile/ onuradunei kasu egiten die; informazioa/ aholkularitza eskaintzen du; batzuetan, kudeaketak egiten ditu, eta orientatu egiten ditu erabiltzaileak euren beharrianak betetzeko behar dituzten baliabideak lortzen edo euren arazoak konpontzen. Noizbait, zuzenean administratzen dituen baliabideak banatzen ditu.

Merezi du puntu honetan geratzea gogoeta bat egiteko, gizarte-langintzako ikasleak, bere lanbidearen erronkei gutxieneko erantzukizun eta koherentziaz aurre egin nahi badie, balia lezakeelakoan. [...] Urteak dira Marco Marchionik ondokoaz ohartarazi zuela: benetan ekintza prebentibo eta komunitarioa aurrera eramanez bada, oso zaila da ordutegi burokratikoaren barruan egin ahal izatea [...]. Gauza bat da ziurtagiri bat egitea eta beste bat gizarte-ekintza egitea.”

Eta aurrerago gehitzen du: “Benetan egitea merezi duten lanak nahi ditugu; ikasi duguna eta zuzena iruditzen zaigunaren zati batekin, behintzat, koherente izan nahi dugu. Beraz, beste gai batzuk ere barneratu behar ditugu, eta ezin gara gure bulego eder edo itsusietan itxi, eta ordu bietan alde egin, ezarritako ordutegiak hala dioelako”.

Espainiako Gizarte-Zerbitzuen bilakaeran erabakigarri izan den gaietako bati dagokion digresio hau itxirik, indarrean dagoen ereduaren deskripzioari ekingo diogu berriro. Betebeharrak egiteko moduari, hain zuzen ere. Oro har, gizarte-langileak ondoko eskemari atxikitzen zaizkio:

\ Eskariak eta eskaerak jasotzen dituzte; agerian dauden beharrianak erregistratzen dira.

\ Dagoen egoera diagnostikatzen dute, eta eskaerak baloratu, administrazio publikoak ezarritako baremoen arabera.

\ Erabakiak hartzen dituzte, euren balorazioarekin eta indarrean dauden xedapen legalen arabera.

\ Jarraitu beharreko ekintza edo tratamendua iradokitzen dute.

\ Esku-hartzen dute lan egiten duten zerbitzuak ezarritako markoaren barruan.

Egiten dituen esku-hartze multzoari erreparaturik, gizarte-langintza, Gizarte-Zerbitzuen sistemaren barruan, alde batean baino gehiagotan ageri zaigu. Bakoitzak jarduera zatikatu bat egiten du, eta horrela erantzun egiten zaie, sektorialki edo puntualki, normalean izaera globala duten arazoei. Sarritan, oreka gordetzen ahalegindu behar da gizarte-baliabideen urritasuna eta zerbitzu eskaera handia suposatzen duen arazo eta beharrizan kopuru handiaren artean.

6.5. Ereduak

Esku-hartze mailak ez dira modu berean aplikatzen; aitzitik, gizarte-langilearen ikuspuntu ideologiko eta zientifikoak desberdintasunak agerrarazten ditu, eta ondorioz, eredu desberdinak agertzen dira. Horietako batzuk esku-hartze mailak azaltzean ikusi ditugu, eta hemen apur batzuk gehiago begiratuko ditugu.

6.5.1. Eredu fenomenologikoa

Eredu honen oinarri filosofikoa Husserl-en fenomenologia eta Heidegger eta Jaspers-en existentzialismoa dira. Oro har, **ulermena da eredu honen gakoa**, eta hura bere osotasunean atzemateko agertzen diren oztopoak. Horretarako, gizakia gizartearen barruan ulertzeko ahalegina egiten da, eta gizakiaren subjektibotasuna baloratzen da: ekintzen zergatia, esangura, interpretazioa, eta abar. Gizarte-langintzak aseptizismoa gainditu behar du, eta ulertzeko ahalegina egin.

Eredu honen barruan koka daitezkeen aldagaien artean, **Carl Rogers**-en teknika ez-zuzentzaileak aipa daitezke. Berak garatu zuen lehenengo eredu humanista, eredu psikoanalitikotik at. Rogersen eredia **enpatian oinarritzen da**, besteari entzuten jakitean. Entzuleak jarrera zabal eta aktiboa hartzen du; bestearen lekuan jarri nahi du, besteari zer gertatzen zaion hobeto atzemateko. Aldi berean, onartzen du besteak duela

benetako informazioa, eta ez profesionalak, eta erabiltzaileak duela, hortaz, arazoa konpontzeko giltza.

6.5.2. Giza komunikazioa

Komunikazioa beharrezkoa da gizakiarentzat; hori dela eta, aurrerapen handiak gertatu dira arlo honetan, komunikazio-prozesua bere osotasunean atzemateko asmoz. Ikerketa hauetan, ondorioztatzen da **ez dagoela komunikazio gabeziarik**, besteari ahozko mezurik ez bidaltzea komunikatzeko modu bat da eta. Komunikazioa ahozkoa eta ez-ahozkoa izan daiteke, eta normalean batera joaten dira, baina posible da kontraesankor gertatzea. Lehenak koherentzia emango dio mezuari; bigarrenak, berriz, nahasmen-sentsazioa.

Giza harremanei begira, **esaten dena baino, garrantzitsuagoa izan daiteke**, batzuetan, **komunikazioan eraikitzen den harremana**, eta berau era askotakoa izan daiteke. Harreman horrek kutsatu egin ditzake ahoz bidaltzen diren mezuak: esaten dena bere erara ulertuko du entzuleak. Komunikazioa erraztea, komunikazio-harremanak argitzea eta mezuak ondo atzematea da arazo-egoera batean gizarte-langilea egiten saiatu behar dena.

6.5.3. Sistemen teoria

Ikuspuntu holistiko edo globala dugu. Komunikazioaz interesatzen da. Lehenengo teorizazioa Bertalanffy egin zuen, biologiaren eremuan, baina gero orokortu egin zen. Bere oinarrian esaten du Naturako **izaki guztiak sistema handiagoetako azpi-sistemak direla**, oreka dinamikoa osatuz: ez dago ez hasierarik ez amaierarik, etengabe birsortzen eta aldatzen diren sistemak baizik.

Familian aplikazio interesgarriak eduki ditu. Ikuspuntu honen arabera, ulertzen da **familia sistema aktibo bat dela** eta oreka dinamikoa mantentzen duela inguruko beste sistemekin: eskola, lana, auzoa, gizarte-zerbitzuak... Familiak osatzen duen sisteman ere helburu-, funtzio- eta sentimendu-harremanak daude, eta edozein kideri eragiten dion gertaerak edo aldaketak isla dauka familia osoan. **Familia etengabe ari da aldatzen eta egokitzen** garapen fase desberdinetara eta hortik sortzen diren

krisietara. Hortaz, arazoen *erruduna* edo arrazoiak bilatzea ez da garrantzitsuena, arazoa egon dagoela onartzea baizik, horrela bakarrik lortu ahal izango baita konponbidea.

Teknika bezala, interes handikoa da **genograma**, hiru belaunalditako familia-harremanen mapa, alegia.

6.5.4. Gizarte-sareak

1950eko hamarkadan sortu ziren, eta bere jatorria Antropologiak landutako tribu kontzeptuan datza. Gizarte-sareak pertsona baten inguruan sortzen diren harremanek osatzen dituzte, eta sare horiek sostengua ematen diote gizakiari hainbat arlo eta momentutan. Horrela, sostengu mota hauek bereiz ditzakegu:

Krisi garaiko sostengua.

Sostengu psikologikoa, arazo intrapsikikoei aurre egiteko.

Sostengu instrumentala, ekimenen bat egiteko.

Eguneroko sostengua, gizarte-integrazioa ahalbidetzen duena.

Gizarte-sareak, bestalde, maila desberdinetan gerta daitezke:

Lehenengo mailako gizarte-sareak, gizakiarengandik hurbilenak: familiak, lagunek edo auzo-harremanek osatua.

Bigarren mailako gizarte-sareak, urrunago geratzen dira gizakiarengandik: aisialdi-taldeek, komunitate- edo erlijio-harremanek, eta ikasketa- edo lan-harremanek osatua. Askotan lehenengo mailako sareko harremanak gertatzen dira denborarekin.

Gizarte-sare instituzionalak. Subjektuarengandik urrunenak dira, lehenengo mailako gizarte-sareak utzitako hutsunea betetzen dute: eskola, osasun-sistema edo bestelako gizarte-zerbitzuak.

Gizarte-langintzari aplikatuta, gizarte-taldeak gizakiarengan duen eragina azpimarratzen da. Eragin hori positiboa edo negatiboa izan daiteke. Gizarte-langilea sare horietara hurbiltzen da, eta laguntza eskaintzen dio. Konponbidea sareko kide guztien erantzukizuna da: lehiak saihestu egin behar dira, eta ekarpen positiboak bultzatu.

6.5.5. Familia konstelazioak

Bert Hellinger-ek proposatua, arlo fenomenologikoa eta sistemikoa batu nahi ditu. Pertsonak familiarekin dituen lotura estu eta iraunkorrek azpimarratzen dira: familia-sistemaren arazoak belaunaldika errepika daitezke. Benetako konponbidea ez da gertatuko aspaldiko arazo horiek behingoz konpondu arte, eta horretarako, pertsona bakoitzak bere erantzukizuna hartu behar du. Helburua familia berradiskidetzea da, baina orainaldian eta iraganean. Iragana iragan hutsa izatea lortu behar da, orainaldian eragin negatiborik eduki gabe.

Esku-hartze honetan ez da behar familia guztia egotea; nahikoa da kide bakar bat egotea, baina ondorioek familia guztiari eragingo diote.

6.5.6. Konstruksionismoa

Natalio Kisnermani loturik agertzen da. Haren arabera, errealitatea atzemateko, lehenengo eraitsi egin behar da, eta gero eraiki. Pausuak eraistea-eraikitzea-berreraikitzea dira, baina hirurak gertatzen dira aldi berean:

Eraitsi egin behar da arazo-egoera nola eraiki den konturatzeko: zeintzuk diren oztupoak, nola irudikatzen den, eta abar. Horretarako, elkarrizketa erabiltzen da. Lehenengo, arazoa zehazten da, gero deskribatu, gero ulertu, adierazi eta, azkenik, azaldu.

Arazoaren azalpenak zer aldatu behar den zehaztuko digu, baina hori probabilitatearen ikuspuntutik egingo dugu, ezina baitugu gizarte-egintzen kausalitatea bere osotasunean zehaztea.

Berreraikitzeak plangintza bat dakar. Helburuak jartzen dira, eta baliabideak zehazten. Parte-hartzea bultzatzen du.

N Zerbait oinarritzkoa gai honetaz...
--

BARBERO, J. Manuel (2003): 'El método en el Trabajo Social', 394-438 orr., in FERNANDEZ / ALEMAN -zuz-: *Introducción al trabajo social*, Madril: Alianza. Azalpen eta eskema egokiak ulergaitza izan daitekeen gai honetarako.

GOMEZ GOMEZ, Francisco (2003): 'La intervención profesional: espacios y prácticas profesionales', 466-514 orr., in FERNANDEZ / ALEMAN -zuz-: *Introducción al trabajo social*, Madril: Alianza. Ereduei buruzko informazio zabala, eta ondo azaldua.

⇒ Gehiago sakondu nahi baduzu...

Metodoaren teoriaz, esku-hartzeen mailez edo ereduez berri gehiago edukitzeko, ondoko lanak ere erabil daitezke:

ANDER-EGG, Ezequiel (1992): *Introducción al Trabajo Social*, Madril: Siglo XXI. Metodoan gehiago sakontzeko.

BARRERA ALGARIN, Evaristo (2005): *Metodología del trabajo social*, Sevilla: Aconcagua . Gizarte-langintzaren metodoa eta beronen faseak aztertzeko.

DIAGNOSTIKOA ETA ESKU-HARTZE SOZIALA. Gizarte Lanerako Baliabide Informatikoa (2006), Gasteiz: Eusko Jaurlaritza. Hasierako atal teorikoan, objektuaz, metodoaz eta ereduez dihardu.

ESCARTIN / PALOMAR / SUAREZ (1995): *Introducción al trabajo social. II (Trabajo social con individuos y familias)*, Alicante: Aguaclara. Oro har, ereduak aztertzeko.

ESCARTIN / SUAREZ (1994): *Introducción al trabajo social. I (Historia y fundamentos teórico-prácticos)*, Alicante: Aguaclara. Metodoari eta ereduei buruzko azalpenak.

LIMA, Boris A. (1983): *Contribución a la Epistemología del Trabajo Social*, Buenos Aires: Humanitas, Gizarte-langintzaren teoriaz. Liburu interesgarria.

MOIX, Manuel (2006): *La práctica del trabajo social*, Madril: Síntesis. Ereduetan sakontzeko.

PAYNE, Malcolm (1995): *Teorías contemporáneas del trabajo social. Una introducción crítica*, Bartzelona: Paidós. Funtsezko lana ereduez jarduteko

RED, Natividad de la (1993): *Aproximaciones al trabajo social*, Madril: Siglo XXI. Testuliburu garrantzitsua. Azkeneko ataletan metodoaz dihardu.

VISCARRET, Juan Jesús (2007): *Modelos y métodos de intervención en Trabajo Social*, Madril: Alianza. Eredu klasikoak aztertzen ditu gehienbat.

ZAMANILLO / GAITAN (1991): *Para comprender el trabajo social*, Lizarra: Verbo Divino. Testu laburra eta interesgarria; agian, batzuetan ulertzeko zaila gerta daiteke.

III. GIZARTE-LANGINTZAREN EGILEAK

7. Gizarte-langintzaren egileak

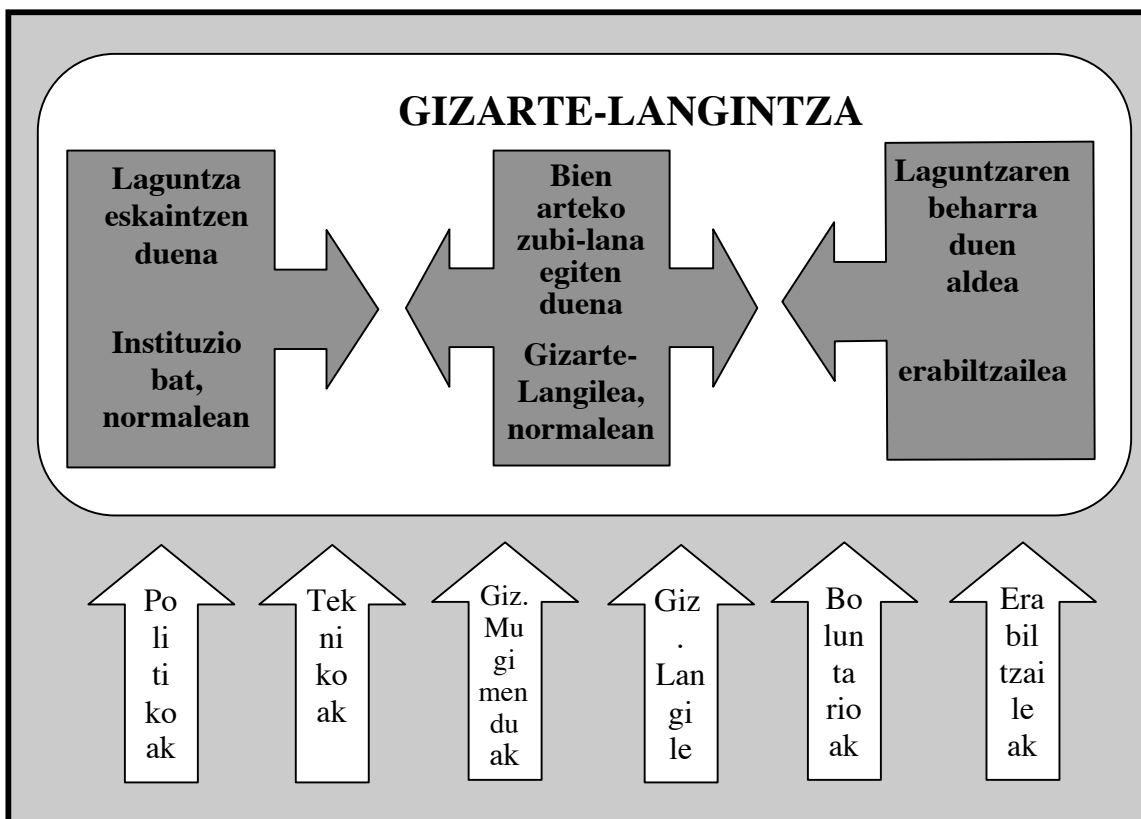
Modu mekanikoan ulerturik, gizarte-langintzan hiru egile nagusi ageri dira:

Laguntzaren beharra duen aldea: erabiltzailea.

Laguntza eskaintzen duena: instituzio bat normalean.

Bien arteko zubi-lana egiten duena: gizarte-langilea, normalean.

14. irudia. Gizarte-langintzan ari diren eragileak

Eskema hori, ordea, ez da nahikoa gizarte-langintzako harremanetan ari diren egile guztiez jabetzeko, eta gainera, protagonismo handia ematen dio gizarte-langileari.

Errealitatean, aitzitik, gizarte-langilearen lana eragile askok baldintzatzen dute, onerako askotan, baina baita txarrerako ere. Gizarte-langintzan, hortaz, egile bat baino gehiago ageri da: erabiltzailea, gizarte-langilea, boluntarioa, instituzioa (teknikoak, politikoak), gizarte-mugimenduak.

7.1. Gizarte-langilea

Gizarte-langintzaren kudeaketa egiten duena, instituzioaren eta erabiltzailearen artean zubi-lana eginez, **gizarte-langilea** izaten da, normalean. Hala ere, horrek ez du esan nahi **eragile bakarra denik**. Hori gauza jakina da, eta hortik arazo bat sortzen da *gizarte-langile* izenarekin, batzuen ustez gizarte-langintza egiten duten guztiei eman behar baitzaie izen hori, eta, beste batzuen ustez, berriz, baldintza akademiko-profesional batzuk betetzen dituenari bakarrik.

Nolanahi ere, gizarte-langintzaren eragile nagusia gizarte-langilea da. **Bere lana**, oro har esanda, gizartean arreta berezia behar duen jendeari laguntzea da, dakigunez. Horretarako ezaugarri batzuk bete behar ditu.

7.1.1. Gizarte-langileari loturiko kontzeptuak

Bere betebeharrean, gizarte-langileak kontzeptu batzuk garatzen ditu. Hona horietako batzuk, Lourdes Gaitanen arabera:

1. Laguntza. Beste baten edo batzuen alde egiten den zerbait adierazi nahi du, oro har. Gizarte-langilearen kasuan, asegabe dagoen egoera bat gainditzen laguntzea dakar. Baina dena ez dago bere esku; kontuan hartu behar dira bere trebetasuna, erabiltzaileak dituen aukerak, eta dauden bitartekoak. Bestalde, laguntza kontzeptua ez da *zerbait ematea* bakarrik. Gizarte-langilea ez da horretara mugatzen. Alderantziz, elkarlana bultzatzen du, jendea gai izan dadin eskaintzen zaizkion baliabideak bere kabuz erabiltzeko.

Oso garrantzitsua da azpimarratzea gizarte-langilearen laguntza ez dela arlo materialera mugatzen. Ez da, noski, ukatzen, baina laguntza materiala laguntza

orokorrago baten zati bezala baizik ez da ikusten. Oker horretan, egia esan, gizarte langintzaren tradizioak eragin du, historikoki horixe izan baita bere zeregin ia bakarra.

2. Onarpena. Gizarte-langileak diren bezalakoak onartu behar ditu beragana doazen erabiltzaileak. Horrek ez du esan nahi onartu edo txalotu egiten denik egin dutena, baizik eta ulertu egiten dela egoera orokorra, eta erabiltzailearen egoera partikularra: agian damutua; agian inkontziente egindakoaren okerraz.

Ez dago kontraesanik onarpenaren eta gizarte-langintzak duen aldaketa-nahiaren artean. Onartu egiten da abiapuntua, oraingo egoera, baina lan egiten da etorkizunean beste era batekoa izan dadin.

3. Ulermena. Zentzu bitan ulertu behar da. Alde batetik, gizarte-langileak bere esperientzia eta jakituria erabili behar du aurrean duen arazoaren ulermen oso batera heltzeko, era egokiz jokatu ahal izateko. Baina, beste aldetik, gizarte-langileak gai izan behar du ulermen enpatikora heltzeko; hau da, gai izan behar du ulertzeko delako arazo hori erabiltzaileak nola bizi duen. Arazoa, beraz, bere ikuspuntutik eta erabiltzailearen ikuspuntutik ulertu behar du. Horixe da, azken batean, enpatia: beste errealitate batean sartzeko gaitasuna, bestearen sentimenduak, ideiak eta ikuspuntuak ulertzeko gai izaki.

4. Indibidualizazioa. Onarpenaren irizpidea osatuz, indibidualizazioaren irizpideak esan nahi du gizabanako eta talde bakoitza modu desberdinean ulertzen dugula. Horrek esan nahi du pertsona bakoitzak era desberdinez bizi dituela arazoak, eta, hortaz, era desberdinez tratatu beharko ditugula gizarte-langileok.

5. Motibazioa. Erabiltzailea animatzeko eta bultzatzeko behar diren argudioak bilatzen jakin behar du gizarte-langileak. Jendeak gizarte-langilearengana hurbiltzeko dituen arrazoiak aztertzea komenigarria da, arrazoi horiek interesatzen zaigun ildotik bideratu ahal izateko.

6. Kontzientziazioa. Pertsona gisa edo inguruan dugun gizartearen errealitateaz jabetzea dakar, horrek norberarengan edo inguruko gizartean ondorio askatzaileak edukiko dituelakoan. Marxismoari eta Hego Amerikako gizarte-langintzari loturik dago.

7. Trebakuntza. Gizarte-langilea ez da konformatzen momentuko parte-hartzearekin. Aitzitik, ahalegintzen da erabiltzaileak trebatzen gai izan daitezen dituzten arazoak euren kabuz konpontzeko. Hau da, gizarte-langilea bitarteko bat da, eta ahalegintzen da beharrezko ez izaten.

7.1.2. Gizarte-langilearen funtzioak

Laguntzea helburu duela, gizarte-langileak modu batean baino gehiagotan bete dezake helburu hori. Gizarte-langilearen funtzioak aldatu egiten dira garatzen den rolaren arabera. Oro har, ondoko arloak lan ditzake, Kisnermanen arabera:

1. Pertsona, talde edo komunitateekiko harreman zuzena. Klasikoena. Denbora luzez, gizarte-langilea hiru horietako batera dedikatu behar zela pentsatu zen, baina gaur egun, uste zabalena da gizarte-langileak, normalean, hiru esku-hartze mailak menperatu behar dituela, eta egoeraren arabera, bata edo bestea erabili.

2. Ikerketa. Bere esperientzietatik teoria eraikitzen ahaleginduz.

3. Gizarte-politikak. Ongizatea zabaltzeko neurriak planifikatuz eta herritarrek erabakietan parte har dezaten baldintzak sortuz.

4. Gizarte-zerbitzuen kudeaketa. Programa eta proiektuak eratuz, zuzenduz, koordinatuz eta abar.

5. Talde-lana. Beste profesional batzuekin batera.

Zehatzago oraindik, bere eginbeharrean, gizarte-langileak ondoko eginkizunak izan ditzake, Mendelsohnen arabera (Moix 2006):

1. Bideratzailea, beste zerbitzu batera.

2. Bitartekaria, erakundea eta erabiltzailearen artean.

3. Aholkularia

4. Kontsultorea

5. Administratzailea

6. Terapeuta

7. **‘Zabaltzailea’**, ez dakienari eskura zitzakeen zerbitzuak ezagutarazteko mugitzen dena.

8. **Gizarte planifikatzailea**

9. **Abokatua**

10. **Ekintzailea**, gizarte-eraldaketa bilatzen duena.

7.1.3. Gizarte-langilearen etika

Batzuetan, azertu behar ditugun egoerak zailtasun handikoak izaten dira ebazteko orduan, hartzen dugun aukera hartzen dugula, beti geratzen baita ondorio kaltegarriren bat. Erabaki hauetan norberaren **irizpide moralek** eragina izaten dute, eta oso zaila da gizarte-langileari horiek aldatzeko eskatzea. Hala ere, Sarah Banksek honela ezaugarritzen ditu:

1. Irizpide moralak gizarte ongizateari dagozkio, eta aldatu egiten dira denboran eta espazioan.

2. Irizpide moralek ekintzarako jarrera eskatzen diote gizarte-langileari. Hau da, gizarte langilea prest agertu behar da harturiko erabakiarekin bat datozen ekinbideei ekiteko.

3. Irizpide moralak antzeko kasu guztietarako balio beharko luke, desberdintasun nabaririk ez badago.

4. Irizpide moralak justifikagarriak izan behar dira, ahal den neurrian.

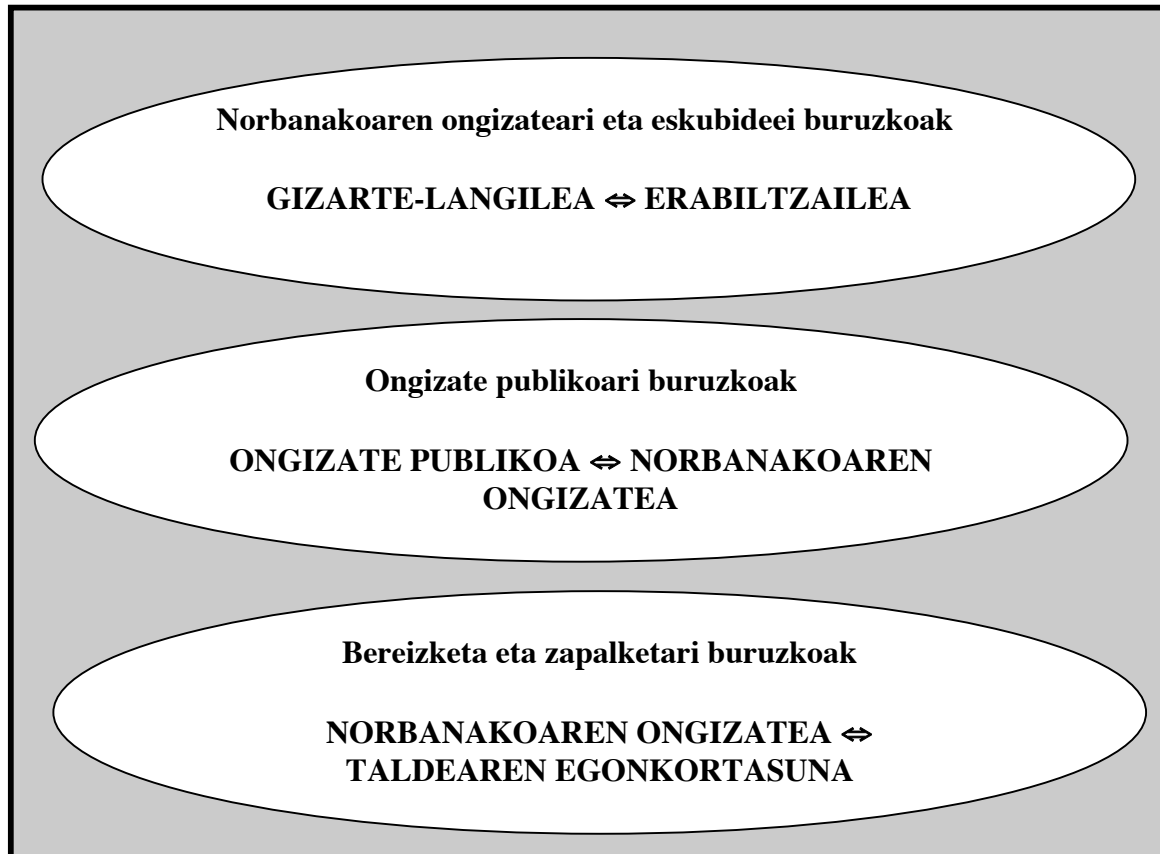
Gizarte-langintzan **hiru arazo etiko mota** ageri ohi da normalean:

1. **Norbanakoaren ongizateari eta eskubideei buruzkoak.**- Erabiltzaileak ez du onartzen gizarte-langileak pentsaturiko irtenbidea. Talka egiten dute gizarte-langileak erabiltzailearen ongizaterako pentsaturiko irtenbideak eta erabiltzaileak erabakitzeke duen eskubideak

2. **Ongizate publikoari buruzkoak.**- Gizarte-langileak harturiko erabakiak mesede egin ahal dio ongizate publikoari, baina arazoren bat sortu erabiltzaileari. Talka egiten dute ongizate publikoak eta norbanakoaren ongizateak.

3. Bereizketa eta zapalketari buruzkoak.- Gizarte-langileak harturiko erabakiak on egin ahal dio erabiltzaileari, baina arazoak sortu (kulturalak, estrukturalak) bere inguruan. Talka egiten dute norbanakoaren ongizateak eta taldearen egonkortasunak.

15. irudia. Gizarte-langileak eduki ditzakeen arazo etiko motak
(Banksen arabera)

Arazo etiko hauek **testuinguru historiko eta espazialean** ulertu behar dira. Batzuetan harridura edo barregura sortzen digute iraganeko edo beste kultura batzuetako jokaerek, baina beren testuinguruan kokaturik osotasunean ulertu ahal ditugu.

Testuinguru horretan ulerturik, **proposamen bat baino gehiago** egin da gizarte-langintzaren irizpide moralak zeintzuk izan beharko lirakeen zehazteko. Proposamen bat baino gehiago egoteak berak absoluturik ez dagoela adierazten digu, baina momentuan balio handikoak izan daitezke. Zeintzuk dira gaur egun proposatzen diren irizpideak? Salcedok ondokoak agerrarazten ditu:

1. Norbanako, talde eta komunitateen eskubideen errespetua eta sustapena. Edozein egoeratan eta inolako diskriminaziorik gabe (ez jatorriagatik, ez sexuagatik, ez ezintasunengatik, eta abar).

2. Berdintasuna. Profesionalen aldetik eta erabiltzaile eta instituzioen arteko harremanetan.

3. Gizarte-justizia. Erabiltzaileak injustiziatik defendatuz, laguntzak zuzentasunez banatuz, eta injustiziak gainditzeko ekimenak sustatuz.

Hala ere, proposamen pertsonalez gain, gizarte-langintza arduraren garrantzitsuak hartzen dituen lanbidea da, eta medikuntzan edo zuzenbidean egiten den bezala, inguru bateko (estatu batekoak, esate baterako) gizarte-langile guztiek bete beharreko araubide batzuk ezarri ditu, jokaerak eta iritziak argitzeko eta bateratzeko asmoz: **kode deontologikoak**.

Kode deontologikoak gizarte-langilearen jardunbidea arautzen du, eta mesedegarri izan ahal zaie **erabiltzaileari edo beste lanbideetako profesionali**, gizarte-langilearengandik zer itxaron dezaketen jakingo dute eta. Beste aldetik, mesedegarri izango zaio, halaber, **gizarte-langileari**, kasu zailtan nola jokatu erakutsiko dio eta. Kodeak, gainera, bateratu egiten du gizarte-langileen jokabidea, eta horrek indarra eta sinesgarritasuna ematen dizkio lanbideari.

Baina kode deontologikoek ere badituzte arazoak. **Kritika** mota nagusi bi zabaldu dira. Batzuek diotenez, kodeak alferrikakoak dira askotan, gizarte-langileek lan egiten duten instituzioek euren arau propioak dituzte eta. Gizarte-langileak instituzioaren arauak bete behar ditu halakoetan, eta kodea, orduan, bigarren mailan geratzen da, bete ezinik, instituzioak onartzen ez badu. Bestalde, beste kritika batek esaten du kode deontologikoek kolegiatuen estatus eta pribilegioak gordetzeko balio dutela, eta ez gehiago: erabiltzailea testuingurutik kanpo agertzen da, eta kodeak ez du inolako araurik ezartzen injustiziarik aurre egiteko.

Hona Espainiakoaren atal bat.

7.1. IRAKURGAIA: GIZARTE-LANGINTZAN DIPLOMATUEN KODE DEONTOLOGIKOA

[1999ko maiatzaren 29an Gizarte-Langintzako Diplomatuen Kolegio Ofizialen Batzar

Nagusiak onarturiko testua]

III. Atala.- Gizarte-langintzan diplomatuaren eta erabiltzaile/ bezeroaren arteko harremanak

16. artikulua.- Gizarte-langintzan diplomatuak inpartzialtasunez, arretaz, arduraz eta zintzotasun profesional ez tratatu behar ditu erabiltzaile/ bezero guztiak, norbanakoa eta talde desberdintasunak errespetatuz.

17. artikulua.- Gizarte-langintzan diplomatuak errespetatu egin behar ditu erabiltzaile/ bezeroak bere bizitzaz hartzen dituen iritzia, irizpide eta erabaki guztiak, ados egon edo ez.

18. artikulua.- Gizarte-langintzan diplomatuak adostu egin behar du erabiltzaile/ bezeroarekin egin beharreko esku-hartze profesionala, eta harreman profesional hori amaitu beharrezko ez denean; halaber, informatu egin behar du erabiltzaile/ bezeroa esku-hartzetik aurreikus daitezkeen emaitzez.

19. artikulua.- Erabiltzaile/ bezeroa beste zerbitzu batera bideratu behar den kasuetan, harentzat mesedegarrien izan daitezkeen moduan egin beharko du gizarte-langintzan diplomatuak, esku-hartzearen jarraipena ziurtatzen ahaleginduz.

20. artikulua.- Aldi berean beste profesional batzuen esku-hartzea gertatzen denean, gizarte-langintzan diplomatuak ahalegindu behar da haiekin koordinatzen, esku-hartzea egokia izan dadin.

21. artikulua.- Gizarte-langintzan diplomatuak erabiltzaileari dagokion informazioaren erabilera arduratsua egin behar du: errespetutsua izango da hura lortzeko moduan, eta esku-hartze koordinatu eta eraginkor baten aurrean bakarrik erabiliko du, eta, orduan ere, oniritzia eskatuko dio erabiltzaileari, haren beharra justifikatuz.

Jarduera profesionalerako beharrezkoak ez diren hirugarren pertsonak agertzen direnean (hala nola, ikasleak praktikan edo prestatzen ari diren profesionalak), erabiltzaile/ bezeroaren oniritzia eskatu beharko da.

22. artikulua.- Gizarte-langintzan diplomatuak erabiltzaile / bezeroari buruzko edo, bere kargua dela eta, hirugarren pertsonen buruzko informazioa gordeko du, horren iturria edozein dela, eta erregistraturik dagoen euskarria edozein dela ere.

23. artikulua.- Gizarte-langintzan diplomatuak jakinarazi edo salatu behar ditu pertsona babesgabeek edo ezgaituek jasandako tratu txarrak, abusuak edo abandonatzeak; baina, horregatik, ez dio utziko halako egoeretan inplikaturik dauden

pertsonekin esku-hartzeko helburuari, beti egoera horiek zuzentzeko asmoz.

Halaber, giza eskubideen kontrakoa izan daitekeen edozein egoera salatu behar du.

7.2. Beste eragile batzuk

Gizarte langileaz gain, beste eragile askok esku-hartzen du gizartean ageri diren arazoei aurre egiteko, nahiz eta batzuetan ezkutaturik geratu.

7.2.1. Administrazioko teknikoak eta zuzendariak

Ohikoena, gaur egun, administrazioan lan egitea izaten da gizarte-langileentzat. Administrazioak egitura konplexua edukitzen du: leku zabalak izaten dira, eta beste arlo batzuetako langileak ere egoten dira. Hori dena kudeatzeko, administrazioa sailka banatu ohi da, eta sail horietan gizarte-langilea beste profesional batzuekin batera aritzen da lanean. Horien buruan, zuzendariak egon ohi dira.

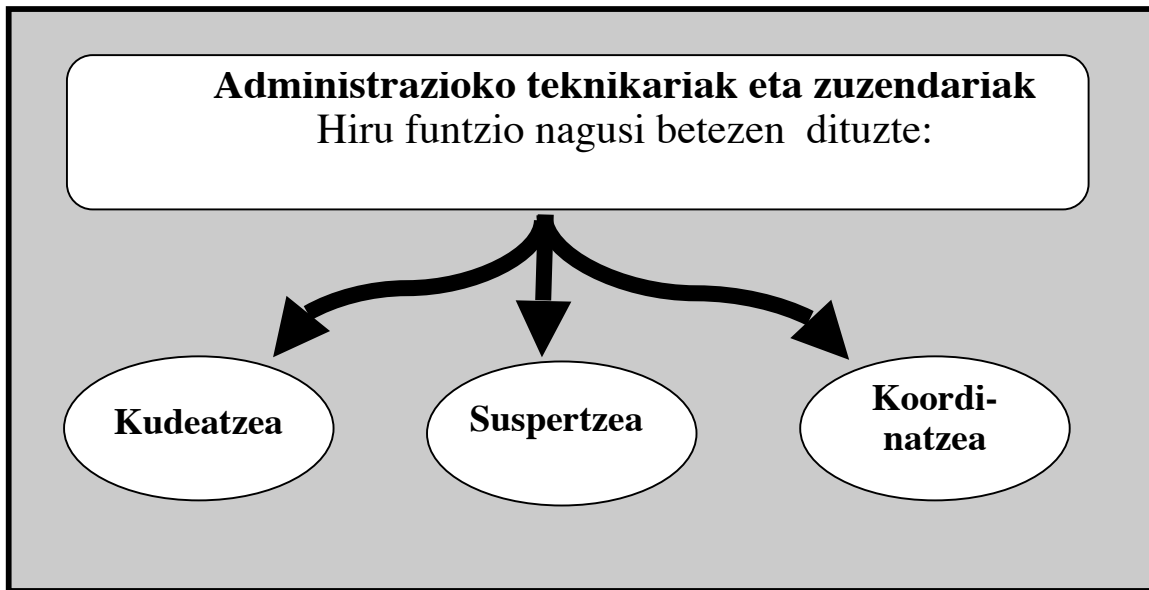
Zuzendariak hiru funtzio nagusi betetzen dituzte:

1. Kudeatzea. Administrazio-lanak, oro har. Jakin behar du alde guztien nahiak eta helburuak betetzen: erabiltzailearenak, teknikariarenak eta saila sustatzen duen erakundearenak. Oso interes kontrajarriak egoten dira, batzuetan, alde horien artean.

2. Koordinatzea. Barrura eta kanpora begira. Hau da, instituzioan dauden kideen berri edukitzea eta euren parte-hartzea bilatzea, barrura begira; eta instituzio desberdinen berri edukitzea eta ekintza edo programa berberak ez errepikatzen ahalegintzea, kanpora begira.

3. Suspertzea. Bere karguan dauden langileak suspertu behar dira, era eraginkorragoz bete dezaten euren lana. Esku-hartzea era askotakoa izan daiteke: animatzeko batzuetan, aholkua edo prestaketa, besteetan.

Honetan guztian, erabakigarria da zuzendariaren eta gizarte-langileen arteko harreman ona egotea. Behin baino gehiagotan gizarte-langileak kexatu egin dira lotura egokirik ez dagoelako alde bien artean.

16. irudia. Administrazioko teknikari eta zuzendarien funtzioak**7.2.2. Politikariak**

Erakunde batzuk pribatuak dira, eta zuzendarien gainetik erakundearen arduradunak egoten dira, zuzendariak eurak batzuetan. Baina beste erakunde asko publikoak dira, eta horietan, teknikoez eta langile egonkorrez gain, goiko postuetan politikoak izan ohi dira.

Politikoez hauteskundeetan alderdiek publikoki defendaturiko programa aurrera erotea daukate helburu. Alderdiaren arabera, hortaz, administrazioak era bateko edo besteko politika jarrai dezake: alderdi kontserbadore batek politika kontserbadoreak garatuko ditu, eta alderdi aurrerakoi batek, politika aurrerakoiak. Modu berean, teknikoak eta zuzendariak gusturago senti daitezke alderdi batzuekin besteekin baino, eta horrek eragina edukiko du alde bien arteko lankidetzan. Izan ere, askotan tirabirak sortzen dira politiko eta administrazioko langileen artean planak aurrera eroteko moduan.

Politikoez epe mugatu baterako betetzen dute harturiko ardura, aldiro-aldiro hauteskunde prozesuak gertatzen baitira, eta emaitzen arabera aldaketak izan ohi dira. Horrek nolabaiteko iragankortasuna ematen die politikariei, batzuetan ez baitira aditu izaten harturiko arduran. Halakoetan, teknikari eta zuzendarien boterea handitu egin ohi da, politikariek garatu nahi zuten programaren kaltetan, batzuetan.

7.2.3. Boluntarioak

Gizarte-langintzari oso loturik egon dira historikoki. Izatez, beste izen batekin izanda ere, gizarte-langileen forma zaharrenak dira. Gizarte-langilea, ordea, profesionalizatuz joan da, eta, gaur egun, boluntario bezala ulertzen dugu, besteak beste, kobratu gabe, eta horretara inork behartu gabe, gizarte-arloko laguntza eskaintzen duena.

Lau boluntario mota bereiz ditzakegu:

1. Sare informala.- Familia edo adiskidetasun loturez egiten dena: zaharren, haurren, adimenez urrikoen, eta abarren laguntza sartzen da hemen. Historikoki erabili den laguntzeko forma da. Ezin da zenbatu, baina ugariena da, eta ordezkazina. Gizarte-langileak baliatu behar ditu sare hauek lan eraginkorragoa egiteko: noizbait aholkuak eman ahal dizkie, eta beharrezkoa denean zerbitzu espezializatuetara bideratu.

2. Ohiko boluntarioak. Ongintzara dedikatzen den erakunde bati modu desinteresatuan zerbitzua eskaintzen diotenak. Askotan emakume helduak izaten dira, etxetik kanpo ordu batzuk eskaintzeko prest daudenak. Sare informal eta ofizialen arteko zubia izan daitezke.

3. Autolaguntza taldeak. Arazo baten inguruan laguntza eskaintzeko batzen den jende multzoa. Arlo batean baino gehiagotan jarduten dute, maila lokalean edo nazioartekoan: Alkoholiko Anonimoak, esate baterako. Noizbait profesionalak edukitzen dituzte, gizarte-langileak barne. Gizarte-langileak bultzatu beharko luke talde horien sorrera, eta behin sortuta, laguntza eman: materiala, informazioa, aholkuak, eta abar.

4. Gobernuz Kanpoko Erakundeak. Hainbat arlotan ekiteko, maila lokalean edo nazioartean aritzen diren erakundeak. Boluntarioen forma berriagoa da, eta eragin handia eduki dezake iritzi publikoan. Gizarte-konpromiso handiagoa erakusten dute, eta batzuetan planteamendu eraldatzaileak egoten dira. Administrazioan ari diren gizarte-langileek baino independentzia eta espezializazio handiagoa eduki dezakete. Normalean profesionalak eta boluntarioak batzen dira halako erakundeetan. Batzuetan tentsioak sortzen dira gizarte-langileekin, baina bateragarriak dira.

Boluntarioen lana agerikoa da, eta gizarte-arazoetan eragile garrantzitsuak dira. Hala ere, euren egitekoaren inguruan sarritan eztabaidatzen da. **Aldeko iritziak** jasotzen ditu, gauza batzuk gizarte-langileak baino hobeto egin ahal ditu eta:

Jende arruntari gizarte-laguntzara dedikatzeko aukera ematen dio.

Zerbitzu alternatiboen arteko hautaketa-aukera eskaintzen dute.

Zerbitzu ofizialak baino malguagoak izan ahal dira; arrisku gehiago onar ditzakete.

Zerbitzu ofizialak baino kokapen hobean egon daitezke kasu batzuetan laguntzeko (ordutegiagatik, lekuagatik...).

Zerbitzu ofizialak baino irudi zabalagoa aurkez diezaiokete jendeari, eta erakargarriago izan.

Boluntarioak, beraz, aukera handiak eskaintzen ditu, gutxi eskatuta. Baina **kontrako iritziak** ere jasotzen ditu:

Boluntarioak Administrazioak bere gain hartzen ez dituen arazoak konpontzen ditu eta, beraz, honen aurpegia garbitzeko balio du, administrazioaren utzikeria salatu beharrean.

Boluntario batzuen asmoa boterea lortzea edo jendea manipulatzeko izan daiteke.

Boluntarioak gizarte-langileari dagokion lana egin dezake, baina ezer kobratu gabe. Hori dela eta, gizarte-langile batzuek ez dute nahi izaten boluntarioen laguntzarik.

Boluntarioak gizarte-langintzaren ohiko ikuspegi paternalista iraunarazten du, behartu eta ezinduei laguntza hutsa ematera mugatzen dena, eta horrek talka egiten du gizarte-langintzak aldarrikatzen duen joera eraikitzaile eta aktiboagoarekin.

Zaila da eztabaida hori argitzea, besteak beste, gizarte-langilea bera boluntario izan daitekeelako bere lanetik kanpo (bere auzoan, eskolan, talde batean), edo boluntario gisa ari direnak beste arloetako profesionalak izan daitezkeelako (medikuak, psikologoak, pedagogoak...) eta euren lana, hortaz, oso modu eraginkorrean bete. Hala ere, argi dago **boluntario eta gizarte-langilearen arteko osagarritasuna** proposatu beharko litzatekeena, konfrontaziorik bilatu gabe.

7.2.3. TESTUA: BOLUNTARIO-LANA

David Rieff: *Una cama por una noche*, 37-38, 300-301, 343. orr.

Cornelio Sommaruga Gurutze Gorriaren Nazioarteko Batzordearen presidente ohiak esan zuen bezala, «politikariak eta gobernuak neurritz kanpo baliatu dira humanitarismoaz, beren arduretatik aldentzeko, eta, hori egitean, anabasa larri eta izugarria eragin dute». Utzikeria horri aurre egiteko, langile humanitarioek gero eta gehiago onartu dute beren lanak politikoa ere izan behar duela; hala, politikaren kontrako humanitarismoaren kontzeptua alde batera utzi, eta humanitarismoaren politikari heldu diote. Beharbada, prozesua saihestezina izango zen. Baina behar bezala politizatu al liteke balio unibertsaletan eta neutraltasun hertsian oinarritutako ideal bat? Transformazio horren ordaina altua izango da oso; altuegia, agian.

Hala, dena —bizia barne— galdu dutenei edo galtzeko zorian daudenei eta laguntza ezinbestekoa dutenei laguntzeko bokazioa da oraindik ere humanitarismoaren funtsa. Zalantzarik gabe, baliteke laguntzaren interpretazio politizatuagoa nagusitzea. Baina gerta liteke gaur egungo humanitarismoa, azken hogeita hamar urteotan izan dena, desagertzea ere (...).

... /// ...

Gerrek, goseteek eta errefuxiatuen lekualdatze masiboek eragindako ondoriorik latzenak arintzeko zerbait egiteari uko egin zioten gobernuak, eta horri aurre egiteko sortu zen humanitarismoa hirurogeiko hamarkadan. Laurogeita hamarreko hamarraldiaren amaierarako, ordea, katastrofeei aurre egiteko gobernuak abian jartzen zuten erantzun ofizialaren osagai humanitario bihurtu zen. Eta erakunde gehienek gustura hartu zuten aldaketa. Mugarik Gabeko Medikuen zuzendaritza ezik, beste GKE-en zuzendaritzak ez zituen atsekabetu norabide horretan hain urrun heltzeak, aldaketa handiagoa ez izateak baizik. 1998an, Vienan, Bakearen Nazioarteko Akademiaren aurrean, David Bryer Oxfamen zuzendariak hauxe galdetu zuen: «Globalki, barne-gatazkei politika koherenteak aplikatzeko aukera gehiago izango al genituzke baldin eta Segurtasun Kontseiluak (herritarren eskubideak defendatzeko ardura handiena duen erakundeak) bere egituran zati humanitarioa guztiaren zatitzat hartuko balu gerretan —gerra zibilak ere barne, gaur egun gehienek onartzen duten bezala—, laguntza humanitarioari, diplomaziari eta, beharrezkoa balitz, bakeari eusteko ekintzei helduz, misio bakar batean?». Baiezkoa erantzun zuen, garaipen-keinua eginez. Bryer-en

azalpenaren arabera, humanitarismoa ezin da eraginkorra izan nazioarteko laguntza zabalagorik ez duten krisietan. Ikuspuntu hori izan zen, hain zuzen, hirurogeita hamarreko eta laurogeiko hamarkadetako humanitarismoaren joeretako bat, baina ez bakarra, zalantzarik gabe. (...)

... /// ...

Utz diezaiogun bizitza batzuk salbatzen, bidean sinatu behar dituen konpromisoak direnak direla; utz diezaiogun biktimei laguntzen eta munduko txoko honetako jendeari gogorarazten baduela nahiko zorion milioika pertsonak beren bizitzako egun guztietan sentitzen duten kalkulatu ezineko agonian, sufrimenduan, miserian eta nahigabeen ez bizitzeko. Hain gutxi al da hori benetan? Etsipenagatik, moda intelektual edo moral batekin ados daudelako, edo oinarririk gabeko itxaropena dutelako, behin eta berriz saiatu behar al dute humanistek betiereko bakearen, eskubide unibertsalaren edo, are gehiago, Oxfamen formulaziorik apalenaren arabera, mundu justuago baten Arkimedesen palanka izaten?

7.2.4. Gizarte-langileak eta gizarte mugimenduak

Gizarte langintzaren esparru boluntarioan zehazki sartzen ez badira ere, **badago gizarte hainbat mugimendu** modu batez edo bestez gizarte-arazoei aurre egin nahi diena. Hirigintza, ekologismoa, emakumea, integrazioa edo halako beste hainbat ataletan jarduten dute, modu boluntario batean, eta erreferentzia argia bihurtzen dira jarduten duten inguruan. Ezkerraren pentsamenduari loturik egoten dira askotan, eta diharduten gizarte-atalaz gain, gizarte osoarentzat eredu alternatiboa bilatu ohi dute.

Gizarte-langilearentzat ere **erreferentzia garrantzitsua** izan daitezke, askotan interes berdintsua bila dezakete eta, helburuak desberdinak izan arren. Emakumearen arloan, adibidez, emakume-taldeek eta gizarte-langileak oso lan osagarria planteatu dezakete. Berdin etorkinen integrazioan, arlo horretan ari diren mugimenduekin, eta abar.

Hori guztia dela eta, **gizarte-langileak hurbil-hurbiletik ezagutu** eta jarraitu behar ditu bere inguruan ari diren gizarte-mugimenduak. Euren lanaren berri zehatza eduki behar du, bestearen esparruan ez sartzeko, egiten dutena ez errepikatzeke, edo erabiltzaileekin baliatzeko. Horrez gain, elkarlanerako prest agertu beharko litzateke.

7.2.4. TESTUA: BOLUNTARIO-LANA ETA ELKARTASUNA

James Petras: elkarrizketa (in Berria, 2004-6-2, 32. or.)

James Petras filosofian doktorea eta New Yorkeko Binghamton Unibertsitateko irakaslea da. Soziologia eta politika gaien inguruan asko idatzitakoa da, eta, bereziki, Latinoamerikako gaietan da aditu. Bere lan intelektualen artean, gizarte maila ezberdinen arteko gatazkei buruz eta inperialismoaren eta iraultzen inguruan idatzitakoak nabarmendu behar dira.

Gauza bera al dira elkartasuna adieraztea eta karitatea egitea?

Elkartasuna ikuspegi politiko bera edo helburu berdinak dituzten pertsonen artean ematen den espresioa da. Pobrezia, errepresioa edo beste gaitzak amaitzea bilatzen du elkartasunak; ez du nahikoa gaitz horien guztien azaleko zantzuen kontra egitearekin. Ezin da pobrezia amaitu bakar-bakarrik pobreei begiratuta, aberastasunaren kontzentrazioak eragiten duelako pobrezia. Elkartasunak osoki egiten du pobreziaren kontra, eta karitateak, aldiz, partzialki. Hala, ez du pobrezia eragiten duen estrukturaren kontra egiten.

Karitatea egitea baino gehiago da, beraz, elkartasuna.

Bai. Elkartasunak pobrezia eragiten duen estruktura hori ezereztea du helburu. Karitatea, baina, jabetza eta aberastasun estruktura horretako parte bat da. Sistemarekin ados ez daudenak lasaitzea eta nahigabe hori baretzea du helburu.

Noiz eman zen karitate kristautik elkartasun laikorako saltoa?

Orain urte asko. Greziako antzinatean, Erromatar inperioaren garaian, Erdi Aroan... beti egon dira altxamenduak. Paternalismoa eta karitatea egitea nahikoa ez zirela salatzeke egin ziren altxamendu horiek guztiak. Aberatsek emandako limosnarekin ezin zitezkeen izurriak kontrolatu, ezta gosez hiltzen ziren haurren biziak salbatu ere. Limosna ematea ogi apurrak ematearen parekoa da.

Zein puntutaraino dira osagarriak, baina, bi kontzeptu horiek?

Osagarriak barik kontrako kontzeptuak dira karitatea eta elkartasuna. Karitateak aberastasunaren zati bat erabiltzen du, botereari eusteko; elkartasunak, aldiz, aberastasunak partekatzea bilatzen du, han eta hemen berdin bizi ahal izateko.

Zenbait autoreren ustez balore moral bat da elkartasuna, eta horregatik,

haien ustez, norbanakoak baino ezin dira izan solidario.

Ez nago ados. Erakundeen elkartasunaren adibide asko dauzkagu. Euskal Herrian, esaterako, gizarte erakunde eta sindikatu asko agertu dira euskal alderdi politiko bat ilegalizatzearen kontra. Horietako batzuek ez liokete ziurrenik alderdi horri emango euren botoa, baina aldiz, askatasunez aukeratzeko eskubidea aldarrikatzen dute guztiek. Hori alderdi politiko eta gizarte erakunde ezberdinen arteko elkartasunaren adibide bat da. Elkartasunaren kontzeptuaren atzean badago beste pertzepzio bat ere: 'gaur haiei gertatu zaien hori, bihar guri gerta dakiguke'.

Zer da elkartasuna, altruismoa edo norberekeria?

Bietatik dauka elkartasunak. Iruditzen zait bi kontzeptu horiek mugatuegiak direla. Batek egin dezake bizilagunen eskubideen alde, bereak ahaztu barik. Norbere interesak babestea eta bertute morala izateak ez dute zertan kontrakoak izan.

Elkartasunak justizia soziala al dakar beti?

Bai. Justizia sozialak autodeterminazioa, antikolonialismoa, askatasuna... hartzen ditu aintzat. Hiru dimentsio dauzka. Lan baldintzekin, bizitzeko baldintzekin, eta jabetzarekin du zerikusia eta aberastasunen kontzentrazioa ematen denean, ez dago baldintza horiek ematerik. Aberastasuna gutxi batzuen esku dago egun, eta horiek bitarteko guztiak erabiltzen dituzte gehiengoak baztertzeko.

Zein paper betetzen du elkartasunak globalizazio garaian?

Globalizazioa berba ez dut gustukoa, ez duelako jasotzen jaso beharko lukeen guztia. Ez du esaten, adibidez, kapitalaren mugimenduak hiru potentzia handiren esku daudenik. Ekonomia kontrolatzeko eta euren inposatzeko modu horri inperialismoa deitzen zaio. Zapalkuntzaren eta kanpo zorraren bidez, herri batzuen aberastasunaren jabe egiten dira horiek. Elkartasunak lekurik duen? Bai, noski. Hor daude globalizazioaren aurkako taldeak eta sareak, edo kolonialismoaren kontrako erresistentziak.

Zer funtzio betetzen dute Gobernu Kanpoko Erakundeek?

Denetarik dago. Botere handiko nahiz txikiko erakundeak daude. Indartsuenak ez dut uste gobernu kanpokoak direnik, gobernuak diru-laguntza handiak ematen dizkietelako. Gobernu neoliberaletan eta Mundu Bankuak, esaterako, bitarteko moduan erabiltzen dituzte erakunde horiek, merkatuen konkistarako. Badira, bestalde, tokian

tokirako politika egiten saiatzen diren GKEak ere; ustez, politika apolitikoa egiten saiatzen direnak. Oso gutxi dira, baina, tokian tokiko herri mugimenduen menpe lan egitea onartzen duten GKEak. Gutxi dira eta indar gutxi dute, ez dutelako gobernuen edo bankuen laguntzarik jasotzen.

GKE asko enpresa pribatuei lotuta jaito dira. Ba al dago lanerako aukerarik baldintza horietan?

Egon badago. Kontua da GKE erakunde oso gutxi egoren direla prest lekuan lekuko mugimenduen menpe lan egiteko. Ez dute, esaterako, eskola publikoetako irakasleek aurrekontuaren murrizketen kontra hasitako borrokan parte hartzen, gobernu neoliberaletan finantzatzen dituztelako. Ez dute ezertarako balio, mugimenduak zatitu, atentzioa desbideratu eta atzerriko funtzionarioekiko mendekotasuna sustatzen dutelako. Pobreziaren kausak lausotzen dituzte horiek.

Elkartasunez jokatu barik limosna ematen dute horiek, beraz?

Askok bai. GKE progresistak AEBen inperialismoaren kontra ari dira Iraken; edo jornalarien alde Espainian. Gehienek, baina, eskola txikiak edo erietxeak sortzeko erabiltzen dute jasotzen duten dirua. Programa osoak garatu beharrean, herriari antolatzen lagundu beharrean, zatitu egiten dute herria. Ez dute pobreziaren azaleko zantzuetatik haratago jotzen.

7.3. Erabiltzaileak

Izen bat baino gehiago erabiltzen da gizarte-langintzaren hartzailea izendatzeko, alegia, nori zuzentzen zaion gizarte-langintza. Historikoki *bezero* terminoa erabili izan da, eta erabiltzen jarraitzen da, baina errezelo handia dago hitz horrekiko, duen merkatu- eta diskriminazio-esanguragatik. Hala ere, ez da agertu ezer bateraturik hitz hori ordezkatzeko, eta gaur termino bat baino gehiago erabiltzen da. Horietako bat *erabiltzaile* da, eta duen arazoa da hitz hori beste arlo askotan ere erabil daitekeela. Hitz hori entzutean, beraz, ez da lotzen bat-batean gizarte-langintzarekin. Nolanahi, hemen, zerbait hautatzekotan, erabiltzaile hitza hartuko dugu.

Gizarte-langileak laguntzen duen aldea osatzen du erabiltzaileak. Ez da pertsona bakar bat, halabeharrez, kolektibo bat ere izan daiteke eta. Horrez gain, erabiltzailea

pertsona bakarra izanda ere, argi eduki behar da bere arazo horretan pertsona bat baino gehiago sartzen dela, gizartea bera ere bai.

7.3.1. Erabiltzaileari loturiko kontzeptuak

Gizarte-langileaz hitz egitean kontzeptu batzuk aipatu ditugu, eta erabiltzaileaz dihardugunean ere antzeko kontzeptuak aipa genitzake, baina erabiltzailearen ikuspuntutik begiraturik oraingoan. Lourdes Gaitani jarraiturik, hiru agertuko ditugu:

1. Autodeterminazioa. Erabiltzaileak erabakiak era askez hartzen dituela adierazten du, eta horrek esan nahi du, alde batetik, horretarako baldintza demokratikoak badaudela; eta bestetik, norbanakoa bere indibidualtasunaz kontziente dela.

2. Parte-hartzea. Erabiltzaileak, gizarte-langilearekin batera, parte hartzen du gizarte-langintzan sortzen den harremanean. Parte-hartze autonomoan, erabiltzailea oso aktibo ageri da, eta harremanaren nondik norakoa markatzen du. Parte-hartze zuzenduan, erabiltzaileari non eta nola hartu parte adierazten zaio.

3. Autolaguntza. Norbera izatea norberaren arazoak konpontzeko motorea. Eragilearen lana erabiltzailea fase horretara heltzen bultzatzea da.

Oro har, Escartinek eta Suarezek erabiltzaile perfil bi bereizten dituzte, jarraian ikusiko dugunez.

7.3.2. Erabiltzaile behartsua

Pobrezia ez da ekonomiari soilik atxikirik dagoen kontzeptua, nahiz eta bere osagai nagusietako bat izan. Baina arlo gehiago ditu, gizarteari, hezkuntzari, kulturari, osasunari, eta abarri lotuak. Pobreziak bazterketa, gutxiespena eta dependentzia daramatza berarekin. Pobreziaren adierazleak hauexek izan daitezke, Lewisen arabera:

Soldata baxuak eta langabezia. Ondorioz, ongizate maila eta bizi-kalitate baxuak agertzen dira: etxebizitza ezegokiak eta arreta gutxiago osasun-arazoei eta laguntza behar duten pertsonen.

Parte-hartzerik ez instituzioetan. Hortik dator instituzioekiko mesfidantza, eta, bestalde, dituzten arazoei aurre egiteko elkarlanerako aukerak gutxitzen dira.

Haurtzaro normalik ez. Hau da, haurtzaroan babes berezirik ez da sentitu. Ez da egon garapen egokirik. Pribatutasun falta eta agintekeriako joera ere nabari dira.

Bazterketa, babes falta eta dependentzia sentimendu sakona. Horren ondorio dira bulkaden kontrolik eza, orainaldian bizitzea itxaropenik gabe eta fatalismo kutsua.

Inguruneak eragindako bizipenak. Ez dago zentzu historikorik.

Ikusten denez, familia edo pertsona behartsuetan egoera ekonomikoa ez da ezaugarri bakarra, egoera horretan bizitzeak bestelako ondorioak ekartzen baititu, pertsonalitateari dagozkionak, esate baterako. Halako familietan hazten diren pertsonak desorekaturik egoten dira askotan, familian ez baitago ondo markatutako arau eta rolik. Ondorioz, nahasmena gailentzen da: gurasoek porrota sentitzen dute, eta seme-alabek garapen ezegokia jasotzen dute.

Halako egoeretan, krisiak arrunt eta zikliko bihurtzen dira, eta kideak defentsa-mekanismoak garatzen ditu arazoei aurre egiteko:

emozioen ukapena eta bazterketa

errua gizarteari egozte

erasotzailearekin identifikatzea batzuetan; poliziarekin, esate baterako

delinkuentziara jotzea

7.3.3. Erabiltzailea krisian

Laguntza eske datorren pertsona tentsio handiko egoeran etortzen da askotan. Ordura arte normal ari bazen ere, halako batean desorekaturik geratzen da. Horri esaten zaio krisian egotea, eta halako egoerak garapen-prozesu guztietan gertatzen dira. Oso arruntak izaten dira pertsona bat jaio, hil edo banatzen denean. Zehatzago, honako arrazoiak izaten dira krisiaren sorburuan:

Hurbileko jendearen desagerpena, banaketa edo urrunketa: heriotzak, banaketak, istripuak, gaixoaldia, ospitaleratzeak.

Desio ez diren gertaerak: nahi ez diren haurdunaldiak, aitaorde edo amaordea, aitona-amona zaindu beharra norbere etxean.

Desmoralizazioa, desleialtasunagatik, minusbaliotasunagatik, alkoholismoagatik edo delinkuentziagatik.

Desmoralizazioa, zatiketa edo urrunketa dela eta: dibortzioak, espetxeratzea, nork bere buruaz beste egitea, bortxaketak, ospitaleratze luzeak.

Status, garapen edo balio aldaketak direla eta gertatzen diren krisiak: langabezia, pobretze- edo aberaste-prozesuak, migrazioak, gerrak, hondamendi naturalak.

Gizarte- eta kultura-jatorria duten krisiak: belaunaldi-krisiak, guraso-
seme-alaben gatazkak, erretiroa.

Krisiak mehatxu bezala bizi izaten dira, eta sentimendu nahastuen segida bat sorrarazten dute: ziurtasun eza, larritasuna, antsietatea, beldurra eta depresioa. Egokitzeke erreakzio segida bat ere eramaten du berarekin: txokea, ukapena, amorrua, haserrea eta onarpena.

Argi dago, bestalde, krisia desberdina dela jasaten duen bakoitzarentzat. Alde bi edukitzen ditu, bata norbere izaera eta pertsonalitateari dagokiona, eta bestea, inguruari dagokiona. Izan ere, esaten da krisia konpontzeko gakoa ez datzala norberarengan bakarrik, norberarengan eta inguruan dituen pertsonengan baizik.

Krisia nabaria izaten da gizartearen arlo guztietan. Hala ere, gizarte-langintzaren laguntza gehien eskatzen dutenak hauexek dira:

Haur eta nerabeak. Batez ere maitasun faltan, abandonaturik edo gurasoak dibortziaturik daudela; edo, halaber, istripuak edo gaixoaldiak jasan dituztenak.

Emakume bananduak

Norbere burua hiltzen saiatu diren nerabeak

Bortxakeria jasan dutenak

Bat-bateko gaixoaldia jasaten dutenak

7.3. TESTUA: GIZARTE-LANGINTZAREN ETORKIZUNA

Zygmunt Bauman: *¿Soy yo acaso el guardián de mi hermano?*, 28-36. or.)

Jainkoak Kaini galdetu zionean Abel non ote zen, Kainek, haserre, beste galdera batekin erantzun zion: «Anaiaren zaintzaile ote naiz, bada, ni?». Gure mendeko filosofo etikorik garrantzitsuenak, Emmanuel Lévinas-ek, esan zuen Kainen galdera sumindu horixe dela ezmoraltasun ororen abiapuntua. Jakina neba-arreben zaintzaile naizena; eta pertsona morala naiz eta izango naiz, izateko arrazoi berezirik behar ez dudana bitartean. Onartu edo ez, neba-arreben zaintzaile naiz, neba-arreben ongizatea egiten dudanaren edo ez dudanaren baitan baitago. Eta pertsona morala naiz, mendekotasun horren jakitun bainaiz, eta horrek dakarren ardura onartzen baitut. Mendekotasun hori zalantzan jartzen dudan unean, eta, Kainek bezala, interpelatua sentitzeko arrazoiak eman diezazkizaten eskatzen dudanean, nire arduraz arnegatzen dut eta subjektu moral izateari uzten diot. Anai-arreben mendekotasunak bihurtzen nau izaki etiko. Mendekotasuna eta etika kideak dira zorionean eta zoritxarrean.

Ondo aztertuz gero, Lévinasen epai irmoa ez da berria. Milaka urtez dotrina judu-kristauen gune gogor izan zena beste hitz batzuekin azaldu baino ez zuen egin. Hain zuzen ere, dotrina horiek eratu eta hornitu zuten gizateria eta zibilizazioa ulertzeko dugun modu komuna. Lévinasen interpretazioaren arabera, besteren beharrak, eta behar horiek asetzeko ardura, dira moralitatearen giltzarria; eta ardura hori onartzea da pertsona moralaren jaiotza-agiria. Alabaina, Lévinasen epaia berria ez bada, mendekotasunarekiko isekan, erdeinuan eta estigmatizazioan bilatu beharko dugu berritasuna. Zibilizazio judu-kristauak bere historia luzean aurrez aurre izan duen berritasunik sakonena eta erradikalena da, beharbada. Ekimen ausarta izan zen, eta, gaur egun, ehun urte geroago, desenkusatu beharra dago haren emaitzengatik. Dena den, urteurrena ospatzen ari garela, merezi du berritasun horretaz eta horren atzean dauden kausez hausnartzea.

Gaur egun, Kainen galdera bera Europa osoan egiten da, hainbat bertsio eguneratutan, eta ongizate-estatuari alde guztietatik erasotzen zaio; hain zuzen ere, ongizate-estatua bera ezartzea eta gizarte modernoaren egoera natural gisa agertzea eta esperimintatzea ekarri zuten faktoreen konbinazio ezohikoa birrindu delako gertatzen da hori. Ongizate-estatua sorreran «gainzehaztua» bazegoen, ongizate-estatuaren instituzioekiko eta haien desegite progresiboarekiko erresuminak, gaur-gaurkoz,

«gainzehazte» analogoa erakusten dute.

«Anaiaren zaintzaile ote naiz, bada, ni?» galdera, orain gutxi behin betiko ebatzitzat hartu eta apenas planteatzen zena, berriz egiten da gaur egun, tonu ozenagoan eta beligeranteagoan. Eta baiezko erantzuna nahi dutenak ahalegintzen dira, haserre bizian, arrakasta-berme txikiena ere izan gabe, itzura sinesgarria ematen interesen hizkuntza hotz eta pragmatikoan. Horren ordez, termino zehatz eta irmoak erabiliz, ongizate-estatuaren funtsa berretsi behar lukete, horixe baita ongizate-estatuak gizarte gizatiar eta zibilizatuko presentzia justifikatzeko behar duen motibazio bakarra. Argumentu etikoa oso sinesgarri izateko bermerik ez dago gaur egungo gizartean. Lehiakortasuna, kostuen eta mozkinen kalkulua, errentagarritasuna eta merkatu libreko beste agindu batzuk nagusitzen dira, eta indarrak batzen dituzte Pierre Bordieuren arabera sekulako abiaduran gure *pensée unique* bihurtzen ari den horretan, galdera oroz gaineko sinesmen horretan. Baina bermearen gaia ez dator harira, eta ongizate-estatuari geratzen zaion defentsa-lerro bakarra argumentu etikoa da.

Baliteke funts etikoetara itzultzeko behar horrek hainbat traba aurkitzea bidean; gaur egungo diskurtso nagusiarekin bat ez etortzea da nabarmenena. Beste traba horiek gizarte-langintzari berari eragiten diote; gizarte-langintzaren burokratizazio luzetik azaleratzen dira, zeina etengabea izan baitzen urte askoan, hain zuzen ere, behin segurutzat jota, gizarte-langintzaren izaera etikoa eguneroko jardueren oinarri gutxitan aztertura zokoratu zitekeelako. Gizarteak bere buruari eragindako zailtasunen zauri gorrotagarri eta gogaikarrienean piko egin zuen Geert van der Laan-ek, adierazi zuenean asistentzia-praktikan «juizio morala arauen prozedurazko egikaritzeak ordezkatu duela». Beharbada, saihestezina izango zen hori, kontuan izanda gizarte-langileek kasu askoren ardura zutela (gero eta gehiago ziren, gainera), eta giza sufrimenduak konparatu eta haien «izendatzaile komunak» bilatu behar zituztela nahiz sufrimendu horiek ezaugarri bereizgarriak izan eta ezinezkoa izan argi eta garbi sailkatzea. Baziren joera hori azaltzen zuten arrazoi on batzuk, baina emaitzek are gehiago alendu zuten gizarte-langintzaren eguneroko jarduna haren jatorrizko bulkada etikotik; arretagaiak, modu mailakatuan, lege-kategorien espezimen bilakatu ziren, eta «aurpegi-ezabatze» deritzon prozesu endemikoa jarri zen abian burokrazia orotan.

Ez da harritzekoa ikustea Herbehereetan eta beste herrialde batzuetan gizarte-langileei erakutsi dietela sinesten prozedurazko arauen letran eta espirituaren interpretazio egokian bilatu behar dutela eta aurkituko dutela beren lanean arrakasta

lortzeko sekretua. «Prozeduraren egikaritzeak» «juizio morala» ordezkatzeko duenean lan bat gauzatzeko gidari gisa erabiltzeko, ondorioz agerikoenetako bat eta emankorrenetako bat izaten da arauen zehaztasuna areagotzeko eta anbigutasuna murrizteko, interpretazio posibleen sorta mugatzeko, eta erabakiak kasu guztietan zehaztuta egoteko eta «arauei jarraiki» aurreikusteko modukoak izateko behar larria. Horrekin batera etortzen da dena burutu daitekeelako konfiantza, eta, hala izan ez bada, deskuiduaren, utzikeriaren edo gizarte-langileen eta haien nagusien ikuspegi laburraren erruz izan delako konfiantza. Sinesmen horiek direla eta, beren buruari begiratzen diote gizarte-langileek, ongizate-estatuaren kontrako kritiken marea gero eta handiagoaren azalpena beren akatsetan bilatzeko. Pentsatzen dute edozein kritika-mota baretzeko nahikoa izango dela gu, gizarte-langileok, gauza izatea bezeroen eskubideen inbentario argi bat eta jarrera-kode *eindeutig* (zalantzarik gabeko) bat diseinatzeko eta estatutuetan idatziz jasotzeko.

Nire ustez, sinesmen eta itxaropen horiek ilusioak baino ez dira; eta ilusio-izaera hori agerian geratzen da gogoratzen dugunean gizarte-laguntza, beste ezer baino lehen, besteen ongizatearen eta zoriaren gainean dugun ardura ezin erositakoaren jabe egiteko keinu etikoa dela; eta, halaber, gogoratzen dugunean Bestea zenbat eta ahulagoa eta ezgauzagoa izan demandatzeko, auzitan ibiltzeko eta jarduteko, orduan eta handiagoa dela gure ardura. Denok gara gure anai-arreben zaintzaile, baina ez dago batere argi horrek zer esan nahi duen, eta ezin da esan agerikoa eta *eindeutig*-a denik. Argitasuna eta zalantzarik eza izan litezke «prozeduren egikaritzeak» gobernatutako mundu baten idealak. Mundu etikoarentzat, nolana ere, anibalentzia eta ziurgabetasuna egunerokoa dira, eta ezin dira ezereztu mundu horren funtsa osatzen duen arduraren oinarri morala suntsitu gabe.

Gizarte-langintza mehatxatzen duen ziurgabetasuna ardura moralari atxikitako ziurgabetasuna da, ez besterik. Irauteko bokazioa du, eta kontzientzia etikoarekin batera baino ezin da neutralizatu. Gure garaiko beste teologo handi batek, Aarhus Knud Logstrup-ek, esan izan duen bezala, zaintzaren edo kezkaen «isileko mandatu» deritzonari dagokionez, «beti da posible gatazka». Nahitaez ibili behar dugu bi mutur arriskugarriaren artean. Alde batetik, Logstrupek ohartarazi zuenez, «gerta liteke pertsona batek espero izatea eta nahi izatea nik modu batean joka dezadan beragatik, eta nik justu kontrako jokabidea hartzea horrela baino ezin diedalako benetan mesede egin haren interesei». Bestalde, nolana ere, «beste pertsona baten itxaropenak eta desioak

betetzea baino ez balitz kontua, biok elkartzeak ekarriko luke, hain zuzen ere, ni modu arduragabeen beste baten zerbitzurako tresna bihurtzea».

N Zerbait oinarritzkoa gai honetaz...

ESCARTIN / SUAREZ (1994): *Introducción al trabajo social. I (Historia y fundamentos teórico-prácticos)*, Alicante: Aguaclara. Testuliburu orokorra. Gizarte-langintzan eragiten duten egileez ere badihardu.

⇒ Gehiago sakondu nahi baduzu...

BANKS, Sarah (1997): *Ética y valores en el trabajo social*, Bartzelona: Paidós. Oso liburu gomendagarria gizarte-langintzarentzat hain garrantzitsua den gai honetan sakontzeko. Adibide asko agerrarazten ditu, eta baita hainbat ariketa proposatu ere.

KISNERMAN, Natalio (1998): *Pensar el Trabajo social. Una introducción desde el construccionismo*, Buenos Aires: Lumen Humanitas. Ekarpen eta azalpen interesgarriak gizarte-langintzaren izaeraz eta funtzioez.

MOIX, Manuel (2006): *Teoría del trabajo social*, Madril Síntesis. Erudizio handiko testuliburu hau atal laburretan dago egituratua, eta gai honetako hainbat puntu azaltzen du. Erraz irakurtzen da.

NATIONAL INSTITUTE FOR SOCIAL WORK (1992): *Trabajadores sociales: su papel y cometidos*, Madril: Narcea. Datu interesgarriak biltzen ditu gizarte-langilearen izaera eta betebeharrak ezagutzeko, baita boluntarioen gai sakontzeko ere.

SALCEDO, Damián (2003): 'Los valores en la práctica del trabajo social', 313-372. orr., in FERNANDEZ / ALEMAN -zuz-: *Introducción al trabajo social*, Madril: Alianza. Gizarte-langintzaren balioak eta etika aztertzen dira, eta eguneroko praktikan agertzen diren eztabaida teorikoen berri ematen da.

ZAMANILLO / GAITAN (1991): *Para comprender el trabajo social*, Lizarra: Verbo Divino. Gizarte-langilearen eta erabiltzailearen ezaugarrietan sakontzeko erabil dezakegu.